

Programmabegroting 2014

Inhoudsopgave

1	Algemeen	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Begrotingsopzet	5
1.3	Nieuwe opzet (WWW-vragen)	6
2	Aanbiedingsbrief 2014	9
2.1	Economische tegenwind	9
2.2	Kadernota 2014	10
2.3	Aanvullende maatregelen noodzakelijk	10
2.4	Verdere maatregelen	12
2.5	Begrotingsresultaat	13
2.6	Voorstel	14
3	Programma's	15
3.1	Algemeen bestuur	17
3.2	Openbare orde en veiligheid	21
3.3	Verkeer, vervoer & waterstaat	27
3.4	Economische zaken	31
3.5	Onderwijs	33
3.6	Cultuur, sport & recreatie	35
3.7	Sociale voorzieningen & maatschappelijke dienstverlening	39
3.8	Volksgesondheid & milieu	47
3.9	Ruimtelijke ordening & volkshuisvesting	53
3.10	Financiering & dekkingsmiddelen	57
4	Algemene dekkingsmiddelen	61
4.1	Inleiding	61
4.2	Onvoorzien uitgaven	61
4.3	Budgettaire ruimte	61
4.4	Vrije dekkingsmiddelen	62
4.5	Lokale heffingen	62
4.6	Financieringsfunctie	63
5	Paragrafen	65
5.1	Inleiding	65
5.2	Weerstandsvermogen & risicomanagement	65
5.3	Onderhoud kapitaalgoederen	69
5.4	Financiering	76
5.5	Bedrijfsvoering	79
5.6	Verbonden partijen	85
5.7	Grondbeleid	89
5.8	Woningbedrijf	91

5.9 Lokale heffingen	94
6 Financiële begroting	97
6.1 Inleiding	97
6.2 Algemene uitkering uit het Gemeentefonds	97
6.3 Investerings	97
7 Reserves en voorzieningen	99
7.1 Inleiding	99
7.2 Saldi reserves en voorzieningen	99
7.3 Vereveningsfonds OZB	100
7.4 Reserve Wmo	101
7.5 Reserve Nieuwe investeringen	101
7.6 Reserve onderhoud riolering	101
8 Overzichten	103
8.1 Financiële begroting 2014	104
8.2 Overzicht per programma	105
8.3 Reserves & voorzieningen	117
8.4 Investeringsoverzicht	123
8.5 Incidentele baten & lasten	127

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Met deze programmabegroting 2014 en het perspectief voor de jaren 2015 tot en met 2017 geven wij u inzicht in de uitgangspunten voor het beleid voor de komende jaren. Deze begroting is de leidraad voor ons handelen, waarin we (verder) werken aan de realisatie van onze doelstellingen. Onze inzet is en blijft er op gericht om het wonen, werken en recreëren in onze gemeente voor de inwoners en de bezoekers zo optimaal mogelijk te maken en te houden.

In 2014 kiezen de inwoners (van 18 jaar en ouder) een nieuwe vertegenwoordiging in de gemeenteraad. De huidige "regeerperiode" van de raad loopt in maart volgend jaar af. In de door uw raad op 16 september jl. vastgestelde Kadernota hebben wij toegelicht waarom deze begroting dan ook beleidsarm is. De nieuwe raad en het te formeren college moeten de ruimte hebben om hun eigen beleid te ontwikkelen en te implementeren.

Op het moment van de samenstelling van deze begroting is er op een aantal elementen nog onduidelijkheid. We denken daarbij vooral aan:

- de mate van bezuinigingen en in hoeverre deze doorwerken in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- of en in hoeverre er duidelijkheid komt over de decentralisaties en de rijksbijdrage daarin

1.2 Begrotingsopzet

De opzet van deze begroting is nog grotendeels in de oude stijl. Het is bekend dat de procedure voor de samenstelling van de begroting volgend jaar verandert. Vooruitlopend daarop zijn er (onderdelen van) programma's opgenomen in de nieuwe stijl die aansluiten op de "www-vragen". Dit hebben wij in de diverse programma's aangegeven.

De ontwikkeling daarvan zal ook plaatsvinden op grond van de nieuwe procedure, die we in het kader van de Link/lean in de eerste helft van 2013 hebben afgesproken.

De indeling van deze begroting is als volgt:

- **Beleidsbegroting**, bestaande uit:

Programmaplan: het voorgenomen beleid via de gebruikelijke programma's. Daarbij staan de vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten, centraal

een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, zoals de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de dividenduitkeringen en de inkomsten uit de lokale belastingen en heffingen. Ook komt de financieringsstructuur ter sprake

Paragrafen: in de paragrafen gaan we nader in op de beleidslijnen van de beheersmatige aspecten. De gebruikelijke paragrafen komen aan de orde:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen & risico's
- (onderhoud) kapitaalgoederen
- financiering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- bedrijfsvoering
- woningbedrijf

➤ **financiële begroting**, bestaande uit:

- een overzicht van de baten en lasten per programma. We gaan nader in op de dekkingsmiddelen, de raming van het resultaat voor bestemming, de dotaties en onttrekkingen aan en uit de reserves en het resultaat na bestemming

De jaarlasten, zoals deze zijn opgenomen in het meerjaren investeringsoverzicht, zijn niet in de lasten van deze begroting opgenomen. Zij maken dus geen deel uit van de lasten in de programma's. Deze lasten nemen we op wanneer daarover een definitief besluit is genomen en een budget of krediet beschikbaar is gesteld. Deze wordt via een begrotingswijziging ingebracht.

1.3 **Nieuwe opzet (WWW-vragen)**

In het begin van dit jaar is een start gemaakt om de begroting van een nieuwe impuls te voorzien. De huidige opzet voldoet op onderdelen niet en stelt niet altijd heldere doelen naar de toekomst.

Om hier in te voorzien is begin dit jaar gestart om de begroting om te bouwen en daarbij gebruik te maken van de drie www-vragen:

- **Wat** willen we bereiken
- **Wat** gaan we daarvoor doen
- **Wat** mag het kosten

In deze begroting nemen we de eerste programma's nieuwe stijl op. Dit zijn de programma's "openbare orde & veiligheid", "verkeer, vervoer en waterstaat", "ruimtelijke ordening en volkshuisvesting" en "jeugdzorg". Korthedshalve verwijzen wij u naar deze programma's.

Ook hebben we een aantal paragrafen in de nieuwe opzet opgenomen. In de paragrafen kijken we nu meer naar de beleidsuitgangspunten en de beheersfunctie. We verwijzen u hiervoor naar de paragrafen "grondexploitatie", "woningbedrijf" en "onderhoud kapitaalgoederen".

Afhankelijk van de ervaringen zal de begroting voor het jaar 2015 op deze nieuwe leest geschoeid zijn. Er wordt ook gekeken naar de indeling van de programmabegroting. Verder speelt ook het nieuwe voorbereidingsproces, dat in de eerste helft van dit jaar is uitgezet, een belangrijke rol. Met de samenstelling van de nieuwe raad zullen we ons ook buigen over een andere indeling van de programma's in deze begroting.

2 Aanbiedingsbrief 2014

2.1 Economische tegenwind

De economie hapert nog steeds. Dit is ook te merken aan de beperking van de gemeentelijke financiële speelruimte. De algemene uitkering is in de afgelopen jaren fors naar beneden bijgesteld. Ontvingen we in 2009 nog een algemene uitkering van bijna € 17,5 miljoen, in 2014 komt deze uit op € 16,4 miljoen. Laten we de incidentele verhoging op grond van de meicirculaire als gevolg van de rijks infrastructurele werken in 2014 buiten beschouwing, dan is deze nog meer afgenomen en komt uiteindelijk terecht op € 16,1 miljoen.

Door het kabinetsbeleid en de voorgenomen bezuinigingen van € 6 miljard, zal de uitkering voor onze gemeente nog eens fors kunnen afnemen. De algemene uitkering is dan vanaf 2009 gedaald met € 1,6 miljoen. Dit is bijna 10% van de uitkering uit 2009.

Naast de algemene uitkering nemen ook andere inkomsten van de gemeente af. De legesinkomsten voor met name Wabo-vergunningen zijn de afgelopen jaren behoorlijk gedaald. Voor de kleine(re) bouwplannen is die daling niet bijzonder groot, maar vooral grote(re) bouwplannen van boven de € 100.000 zijn in aantallen flink verminderd, terwijl het juist die bouwplannen zijn die voor het grootste deel de gemeentelijke kosten dekken. In een reactie hierop heeft een aantal gemeenten inmiddels de leges voor kleine(re) plannen aanzienlijk verhoogd.

De ontwikkeling van de diverse bouwgrondexploitaties verloopt stroever of de realisatie stellen we uit of af. In 2012 is voor ruim € 2,4 miljoen op de waarde van gronden afgeboekt. Verder staan de inkomsten onder druk en leveren lang niet meer de aanwas van liquide middelen die we nodig hebben om onze uitgaven te compenseren. Aangezien we de afgelopen jaren toch forse investeringen hebben gedaan, neemt onze behoefte aan liquiditeiten toe.

Die behoefte bedraagt in 2014 ca. € 11 miljoen. Zolang we dit opvangen met kort geld, blijven de lasten binnen de perken. De rente op kort geld is namelijk minimaal. Echter, op grond van de bepalingen in de Wet Fido (financiering decentrale overheden) moeten we de kortlopende leningen omzetten in langlopende geldleningen. De rente die we daar over moeten betalen ligt hoger. In augustus 2013 hebben we geleend tegen 1,15%. Als we in de toekomst nog meer moeten consolideren(kort geld omzetten naar lang), betekent dit een stijging van de rentelasten. In de begroting 2014 houden we hier rekening mee.

2.2 Kadernota 2014

Het beeld dat wij u in de kadernota presenteerden was een tekort van ca. € 1,4 miljoen over de jaren 2014 tot en met 2017. Wij hebben u een aantal mogelijke oplossingen voorgelegd, waaronder een verhoging van de tarieven van de onroerende zaakbelastingen (ozb), verdere bezuiniging op de subsidies, vervallen van de bespaarde renten, dotaties vanuit de reserves Wmo en ozb.

Over de gevolgen voor de rioolheffing kon bij de behandeling van de kadernota aan uw raad nog geen nadere informatie worden gegeven omdat de cijfermatige paragraaf van het nieuwe GRP nog niet was afgerond.

Uit de discussie en besluitvorming op 16 september jl. hebben wij een pakket maatregelen gedistilleerd waarmee in 1^e instantie nog niet het beoogde resultaat (sluitende begroting) is behaald. Dit pakket ziet er als volgt uit:

- vervallen verhoging van de onroerende zaakbelastingen, zodanig dat de belastingdruk in de gemeente niet wijzigt
- handhaving bezuiniging op onderhoud van kapitaalgoederen met € 100.000, oplopend naar € 150.000 vanaf 2016
- geen nieuwe verdere bezuiniging op subsidies
- geen uitbreiding van onderhoudsbudgetten (vanwege areaaluitbreiding) , behoudens voor plantmateriaal ad € 6.000
- geen bijdrage uit de reserve Wmo
- het inbrengen van een deel van de incidentele verhoging van de algemene uitkering ten gevolge van de voorgenomen investeringen in de infrastructurele werken door de Rijksoverheid
- handhaving van het vervallen van de bespaarde rente op de reserves woning- en grondbedrijf
- handhaving van het gebruik van het Vereveningsfonds OZB

De uitwerking van deze maatregelen leidde nog niet tot een sluitende begroting en sluitend perspectief. Zo hebben wij, mede naar aanleiding van de discussie in de raadsvergadering, de maatregelen gericht op de bijdrage uit de reserve Wmo, de bezuiniging op de subsidies, de verhoging van de ozb, niet verder opgenomen.

Deze mutaties leiden tot het volgende resultaat:

omschrijving	2014	2015	2016	2017
begrotingstekort	€ 351.300-	€ 813.100-	€ 803.800-	€ 885.050-

2.3 Aanvullende maatregelen noodzakelijk

Om uw raad een sluitende begroting te presenteren hebben we tussen de vaststelling van de Kadernota op 16 september en de vaststelling van dit voorstel door ons college op 1 oktober jl. nog een aantal zwaarwegende effecten meegenomen:

1. de gevolgen van de septembercirculaire 2013 over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds
2. de structurele gevolgen uit de najaarsrapportage 2013
3. de financiële effecten van het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

1. *septembercirculaire 2013 van het Gemeentefonds*

In deze circulaire houdt het kabinet rekening met bezuiniging op de rijksbegroting ter grootte van € 6 miljard. Dit werkt door in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de gevolgen zijn fors. Dit mag blijken uit het onderstaande overzicht:

omschrijving	2014	2015	2016	2017
meicircularire 2013	€ 17.064.139	€ 16.330.438	€ 16.347.348	€ 16.155.110
septembercircularire 2013	€ 17.213.438	€ 15.930.442	€ 15.837.694	€ 15.670.648
	€ 149.299	€ 399.996-	€ 509.654-	€ 484.462-

De uitkering op basis van de septembercirculaire 2013 leidt tot een lichte toename van de uitkering in het jaar 2014 ten opzichte van de meicircularire 2013. De "pijn" van deze septembercirculaire zit vooral in de jaren 2015, 2016 en 2017.

De in de meicircularire 2013 aangekondigde éénmalige meevaller zit verwerkt in de uitkering op basis van de septembercirculaire. In deze uitkering is uiteraard de aanvullende korting als gevolg van het bezuinigingspakket van het Rijk van € 6 miljard verwerkt.

2. *Najaarsrapportage 2013*

In de vergadering van uw raad van 28 oktober 2013 krijgt u de najaarsrapportage ter vaststelling aangeboden. Wij rapporteren over ontwikkelingen van de budgetten ten opzichte van de realisering. Indien nodig passen we het budget aan. De aanpassingen die een structureel karakter hebben werken door in de begroting 2014 en volgende jaren. Deze aanpassingen hebben een voordelig resultaat van € 153.000 in 2014 en vergelijkbare bedragen in de jaren daarna.

Voor een volledig overzicht verwijzen wij u naar de najaarsrapportage 2013. De voornaamste wijzigingen zijn:

omschrijving	voordelig	nadelig	saldo
bestaanskosten WWB	€	30.000 €	30.000-
rijksbijdrage BUIG & AIU	€ 120.000	€	120.000
bijzondere / incidentele bijstand	€	25.000 €	25.000-
eigen bijdrage CAK in Wmo	€ 100.000	€	100.000
bijdragen voorziening gehandicapten	€ 57.000	€	57.000
subsidies	€ 42.000	€	42.000
leges omgevingsvergunning	€	60.000 €	60.000-
bezwaarschriften WOZ	€	54.000 €	54.000-
overige kleinere mutaties	€ 70.000	€ 67.000	€ 3.000
	€ 389.000	€ 236.000	€ 153.000

3. Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Bij de bespreking van de kadernota 2014 werd al ingegaan op de mogelijke gevolgen van het nieuwe GRP. Toen wisten we nog niet wat de uitkomst van het nieuwe GRP was en konden we ook geen effecten voor de rioolheffing geven.

Kort geleden is het GRP afgerond. Op basis van het nieuwe GRP kan de rioolheffing voor een woonruimte dalen van € 194 naar € 157. De daling is mogelijk door nieuwe, goedkopere technieken, efficiency, overdracht van gemalen aan het Hoogheemraadschap en het vervallen van de loon- en indirecte kosten van twee Fte's.

Op basis van het tarief van € 157 per woonruimte hebben we de verlaging van de opbrengst van de rioolheffing berekend. Deze neemt af met € 358.575. De bijdrage aan de reserve riolering wordt verlaagd met dit bedrag.

2.4 Verdere maatregelen

1. Opbrengst onroerende zaakbelastingen (ozb)

De belastingdruk kan vanwege een daling van de rioolheffing in onze gemeente afnemen met € 358.575. Bij de bespreking van de kadernota 2014 is door een belangrijk deel van uw raad aangegeven dat een verhoging van de belastingdruk zeker niet uw voorkeur geniet. Nu de belastingdruk daalt door de verlaging van de opbrengst van de rioolheffing ontstaat er wel ruimte om de opbrengst van de ozb te verhogen.

Gelet op het begrotingsresultaat voor 2014 stellen wij voor om de opbrengst van de ozb te laten stijgen met € 319.495. Het toepassen van de gebruikelijke inflatiecorrectie kan achterwege blijven. Resultaat van dit alles is dat de belastingdruk in onze gemeente hiermee kan dalen in 2014 met ca. € 38.000. Met deze maatregel wordt gehoor gegeven aan uw opvatting over de lastendruk, maar kan ook gehoor worden gegeven aan de noodzaak een sluitende begroting te realiseren.

2. Openbare verlichting

In 2013 is het uitvoeringsplan openbare verlichting tot stand gekomen. Daarin is een prognose opgenomen over de ontwikkeling van de onderhoudskosten en de aanpassing naar LED-verlichting. Op basis van het plan kan de bijdrage aan de voorziening onderhoud openbare verlichting naar beneden worden bijgesteld. Een jaarlijkse dotatie aan de voorziening van € 150.000 is voldoende om in het onderhoud te voorzien. Dat is € 25.000 minder dan nu in de begroting is opgenomen.

2.5 Begrotingsresultaat

Bovenstaande mutaties leiden tot het volgende resultaat:

(negatief is nadelig)

omschrijving	2014	2015	2016	2017
septembercirculaire 2013 gemeentefonds	€ 149.299	€ 399.996	€ 509.654	€ 484.462
mutaties najaarsrapportage 2013	€ 153.000	€ 156.500	€ 160.000	€ 160.000
verlegging belasting rioolheffing - ozb	€ 319.495	€ 328.075	€ 336.450	€ 344.800
bijdrage voorziening onderhoud OV	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
	<u>€ 646.794</u>	<u>€ 109.579</u>	<u>€ 11.796</u>	<u>€ 45.338</u>

Door deze aanpassingen verandert het eerder gepresenteerde resultaat als volgt:

omschrijving	2014	2015	2016	2017
begrotingstekort	€ 351.300	€ 813.100	€ 803.800	€ 885.050
saldo mutaties	€ 646.794	€ 109.579	€ 11.796	€ 45.338
begrotingsoverschot	€ 295.494			
begrotingstekort	<u>€ 703.521</u>	<u>€ 792.004</u>	<u>€ 839.712</u>	

1. voordelig saldo 2014

In 2014 hebben we een overschot van ruim € 295.000. Zoals eerder vermeldt weten we niet of de berekende algemene uitkering ook daadwerkelijk uitgekeerd wordt. Ook weten we niet of de algemene en financiële beschouwingen in het parlement leiden tot een afname van bezuinigingen en dus een bijstelling van de algemene uitkering. Wij stellen u voor om dit overschot te storten in een reserve "begrotingsregulatie". Deze kunnen we gebruiken om meevallers op te nemen of tegenvallers te compenseren.

2. nadelige saldi 2015 – 2017

De nadelige saldi van de jaren 2015 tot en met 2017 moeten via aanvullende maatregelen worden opgevangen. Uitgangspunt is immers ook een sluitend meerjarenperspectief.

Volgend jaar zijn er verkiezingen met als mogelijk gevolg een nieuwe samenstelling van de raad. We willen, vooruitlopend op de uitkomst daarvan, de nieuwe raad niet vastleggen waarop

bezuinigingen c.q. ombuigingen moeten plaatsvinden. In de Kadernota hebben wij dit ook al gemotiveerd.

In het verlengde daarvan stellen wij voor het meerjarenperspectief als volgt taakstellend in te vullen:

1. heroriëntatie begroting:	de nieuwe raad en het college van burgemeester en wethouders komt met voorstellen over een heroriëntatie van budgetten en taken. Jaarlijks kan dit voor 1/3 deel dekking geven aan het geraamde tekort van 2017
2. stelpost bezuinigingen:	op welke producten en kostensoorten en in hoeverre daarop kunnen er aanvullende bezuinigingen plaatsvinden
3. reserve begrotingsregulatie:	aanvullende dekking vanuit deze nieuwe reserve op de tekorten

2.6 Voorstel

Resumerend stellen wij uw raad voor:

1. de programmabegroting 2014 vast te stellen
2. de voorgestelde wijzigingen zoals opgenomen in dit voorstel vast te stellen en te verwerken in de eerste begrotingswijziging van het jaar 2014
3. in het jaar 2014 invulling te geven aan de taakstelling op de heroriëntatie begroting en de stelpost bezuinigingen
4. een reserve "begrotingsregulatie" in te stellen en het voordelige begrotingsresultaat ad € 295.494 in de reserve te storten
5. het perspectief over de jaren 2015 tot en met 2017 voor kennisgeving aan te nemen
6. het meerjaren investeringsoverzicht eveneens voor kennisgeving aan te nemen
7. het bijgevoegde concept raadsbesluit vast te stellen.

3 Programma's

3.1 Algemeen bestuur

Inleiding

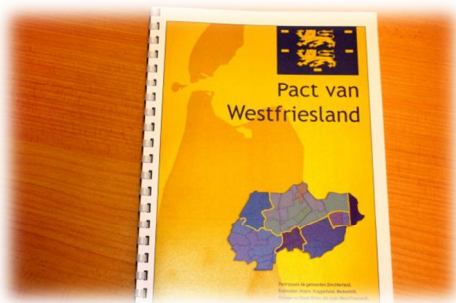
Onder "algemeen bestuur" verstaan we het besturen van de gemeente door de diverse bestuursorganen: de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Daarnaast de bestuursondersteuning, voorlichting en communicatie, representatie, burgerzaken en de bestuurlijke samenwerking. Ook de rekenkamer(functie) en de raadsgriffier behoren tot dit programma.

Plannen voor 2014

Regionale samenwerking

Er lopen diverse onderzoeken naar de voor- en nadelen van regionale samenwerking op het gebied van o.a. de Werkorganisatie West Friesland, ICT, Belastingen, Financieel beheer en samenwerking op het gebied van de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht & handhaving). Wij zien een meerwaarde in regionale samenwerking. Die meerwaarde moet zich wel vertalen in toename van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid, in efficiency-voordelen en, al dan niet op termijn, besparing in uitvoeringskosten. In veel gevallen zal een beoordeling van de meerwaarde een combinatie van deze factoren bevatten.

De deelname aan het Pact van West-Friesland onderstreept onze ambities om onze bestuurskracht ten volle te ontplooiën. Dit Pact biedt ons de kracht van de samenwerking die nodig zal zijn in de voortdurende discussie over de bestuurlijke inrichting.

Pact van West-Friesland

De samenwerking met de regio op het terrein van de ICT is een heel actuele. Zoals bekend heeft ons college de opdracht gegeven naar een onderzoek voor aansluiting bij de bestaande samenwerking van vijf West Friese gemeenten (DESOM) in de vorm van een "shared service center". In september jl. heeft u een intentiebesluit genomen Koggenland te laten aansluiten bij deze gemeenschappelijke regeling. Er zijn in dit kader door uw raad middelen beschikbaar gesteld voor de aansluiting op een glasvezelnetwerk tussen de deelnemende gemeenten. Vast staat dat er financiële gevolgen verbonden zijn aan deze ontwikkeling. In onze ogen een ontwikkeling die omarmd moet worden.

Archiefinspectie

In het kader van het Interbestuurlijk Toezicht gelden er kritische procesindicatoren waaraan de provincie gaat toetsen. Het Westfries Archief ondersteunt de gemeenten daarbij. De kosten voor de ondersteuning worden opgenomen in de bijdrage per inwoner, die wij aan het Westfries Archief betalen. We houden voorlopig rekening met een verhoging van de bijdrage van € 0,50 per inwoner.

Loonkosten

Bij de behandeling van de voorjaarsrapportage 2013 constateerde uw raad dat de taakstelling op de bezuinigingen op de loonkosten is gehaald. Naast deze bezuinigingen is het door een aantal ontwikkelingen noodzakelijk om te investeren in menskracht. Door de toegenomen digitalisering ligt er een hoge druk op onze systeembeheerders. Om de continuïteit van onze dienstverlening te kunnen garanderen, is ervoor gekozen om een structurele uitbreiding van 0,4 fte te honoreren. Deze uitbreiding lost tijdelijk ons bezettingsprobleem op. Een structurele oplossing wordt gezocht in een samenwerking op het gebied van ICT binnen de regio.

De krimp van de organisatie heeft uiteraard gevolgen voor de werkdruk. We constateren dat de "natuurlijke rek" uit de organisatie is geperst. Het effect van de recente aanpassing van de organisatie evalueren we. Verdere inkrimping is niet mogelijk zonder een discussie over het dienstverleningsniveau of het takenpakket. Ons uitgangspunt is om onze bestuurskracht op peil te houden, mede gezien de voortdurende discussie over schaalvergroting.

Personeel & organisatie

In 2014 zal verder invulling worden gegeven aan "het nieuwe werken", zoals wij dat in Koggenland oppakken. Uitgangspunt daarbij is het leveren van maatwerk, waarbij het belangrijk is een gezond evenwicht te houden in de belangen van werkgever en werknemer.

Een ander thema is "resultaatgericht sturen". Dit vraagt een andere rol van leidinggevenden en medewerkers. De medewerker zal de faciliteiten krijgen om hier in mee te kunnen gaan. De leidinggevenden worden in het MD-traject getraind om hiermee om te kunnen gaan. Het sturen op resultaten past uitstekend in het proces rond de kwaliteitsverbetering van onze begroting.

Daarnaast krijgen de leidinggevenden de beschikking over actuele managementinformatie en de middelen om resultaatafspraken vast te leggen, te volgen en bij te sturen. Verankering hiervan is essentieel om succesvol te kunnen werken. Om de leidinggevende en medewerkers hierin te faciliteren, investeren we in uitbreiding van het huidige systeem.

Lean / LINK

Lean heeft inmiddels een duidelijke plaats in de organisatie gekregen. De volgende stap is om continue procesverbetering te verankeren in de organisatie. Hier zal in combinatie met resultaatgericht werken vorm aan worden gegeven.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "algemeen bestuur" is onderverdeeld in zes beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Bestuursorganen	€ 756.401	€ 884.132	€ 859.668	€ 816.475	€ 811.599	€ 808.295
Bestuursondersteuning B&W	€ 1.245.082	€ 1.240.394	€ 936.596	€ 908.817	€ 891.451	€ 886.842
Burgerzaken	€ 545.370	€ 458.347	€ 595.351	€ 533.652	€ 499.195	€ 493.136
Baten secretarieleges burgerzaken	€ 126.067	€ 130.000	€ 120.100	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000
Bestuurlijke samenwerking	€ 145.329	€ 177.554	€ 148.692	€ 147.658	€ 147.005	€ 146.563
Bestuursondersteuning raad c.a.	€ 499.564	€ 479.081	€ 373.242	€ 368.772	€ 364.449	€ 361.603
	€ 3.317.813	€ 3.369.508	€ 3.033.649	€ 2.895.374	€ 2.833.699	€ 2.816.439
Baten:						
Bestuursorganen	€ 12-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bestuursondersteuning B&W	€ 38.423	€ 38.500	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800
Burgerzaken	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten secretarieleges burgerzaken	€ 345.586	€ 369.000	€ 352.500	€ 352.500	€ 352.500	€ 352.500
Bestuurlijke samenwerking	€ -	€ 1.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Bestuursondersteuning raad c.a.	€ 3	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 384.000	€ 408.500	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300
Saldo programma	€ 2.933.813	€ 2.961.008	€ 2.641.349	€ 2.503.074	€ 2.441.399	€ 2.424.139

Investerings en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Automatiseringsplan	€ 692.155	€ 306.350	€ 164.000	€ 96.000
Materieel Buitendienst	€ 152.000	€ 114.000	€ 51.500	€ 30.425
Archiefinspectie & Westfries Archief	€ 11.250	€ 11.300	€ 11.350	€ 11.400
	<u>€ 855.405</u>	<u>€ 431.650</u>	<u>€ 226.850</u>	<u>€ 137.825</u>
Jaarlasten	€ 34.050	€ 50.913	€ 58.045	€ 61.887

3.2 Openbare orde en veiligheid

Programma nieuwe stijl

Hoofddoelstelling/missie

De veiligheid in de gemeente verbeteren door een gerichte en zoveel mogelijke integrale aanpak van de sociale en fysieke aspecten van veiligheid met onze partners.

Context/achtergrond

Het verbeteren van veiligheid pakken we aan via een drietal hoofdsporen. Deze hoofdsporen hebben invloed op de veiligheid en veiligheidsbeleving van onze inwoners. Per hoofdspoor ziet u hieronder de beleidsdocumenten/ontwikkelingen die al richting geven aan onze hoofddoelstelling:

- Openbare orde en veiligheid:
  - Lokaal Integraal Veiligheidsplan 2012-2015
(met de programma's Veilige Woon- en Leefomgeving, Bedrijvigheid en Veiligheid, Jeugd en Veiligheid, Fysieke Veiligheid en Integriteit en Veiligheid)
- Brandweer:
  - wet veiligheidsregio's
  - beleidsplan Toekomst Brandweer Koggenland
  - beleidsplan Brandweezorg en hulpverlening 2013-2016 gemeente Koggenland
  - dekkingsplan
  - regionalisering van de brandweer
- Crisisbeheersing:
  - rampenplan Koggenland
  - opleidings- en oefenplan rampenbestrijding Koggenland

In 2014 geven we verder richting aan onze hoofddoelstelling door de uitvoering te geven aan deze beleidsdocumenten.

Onderdeel: Openbare orde & veiligheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling

- Vermindering van de criminaliteit en overlast
- Het verbeteren van de fysieke en sociale veiligheid

Beïnvloedbaar

Beperkt. We sturen op de uitvoering van het Lokaal Integraal Veiligheidsplan, hebben nauwe contacten met de politie en houden ook regionaal de veiligheidsontwikkelingen in de gaten. Toch

kunnen we niet volledige invloed hebben op het verbeteren van de sociale veiligheid en verminderen van de criminaliteit en overlast.

Randvoorwaarden

- Uitbreiden van de partners binnen ons Veiligheidsbeleid met de woningbedrijven
- 2 jaarlijkse deelname aan de Veiligheidsmonitor
- Inzetbaarheid van de politiezorg

Kentallen 2012:

- 11% van onze inwoners voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt (bron Veiligheidsmonitor 2012).
- 1% van onze inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt (bron Veiligheidsmonitor 2012).
- 81 woninginbraken (bron cijfers politie aug.2011-aug. 2012)
- 29 bedrijfsinbraken (bron cijfers politie aug.2011-aug.2012)
- 63 overlast meldingen (bron Meldpunt Koggenland 2012)

Doelstelling 2014:

- 11% van onze inwoners voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt.
- 1% van onze inwoners voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt.
- 15% daling woninginbraken t.o.v. 2012
- 15% daling bedrijfsinbraken t.o.v. 2012
- 50 overlast meldingen

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan het Lokaal Integraal Veiligheidsplan 2012-2015 en het Handhavingsplan.
- Strengere aanpak invoeren op overlast door integrale aanpak met CJG (en dit uitbreiden met Woningcorporatie) en Veiligheidshuis Noord-Holland Noord.
- Intensiveren contacten wijkagenten.
- Blijven inzetten op handhaving van kleine ergernissen.
- Bereidheid onderzoeken tot project Samen Veilig Ondernemen.
- Implementeren van de nieuwe Drank- en horecawet inclusief handhaving.
- Regionale beleidsmatige samenwerking op veiligheidsonderwerpen
- Samenwerking BOA/politie versterken.

Onderdeel: Brandweer

Wat willen we bereiken?

Doelstelling

- Adequate hulpverlening bij brand en andere calamiteiten met als doel het bieden van veiligheid en bescherming aan mens en dier, goederen en milieu. Uitgangspunt is: de brandweer voldoet aan de zorgnormen, zoals beschreven in de Wet veiligheidsregio's.

- “Op maat naar de regionale brandweer Noord Holland Noord” met het beleidsplan brandweezorg en hulpverlening 2013-2016.

Beïnvloedbaar

Beperkt. We sturen op de uitvoering van ons beleidsplan brandweezorg en hulpverlening 2013-2016. Een aantal zaken die daarin staan opgenomen worden uitgewerkt in het kader van de regionalisering en wetgeving. Dit dient regionaal te worden afgestemd.

Randvoorwaarden.

In 2014 wordt gebruik gemaakt van de regionale rapportage. Door samen met de postcommandanten actief de zorgnormtijd te monitoren kan deze worden verbeterd. Daarnaast moet er aandacht zijn voor dit onderwerp in de bestemmingsplannen en de bouwtoetsing van nieuwe objecten. De zorgnormtijden worden maandelijks gemonitord. 100% is de wettelijke eis.

Kentallen 2013:

- 73,3% dagsituatie, 86,9% ANW (avond, nacht, weekend)
- 80% van het beleidsplan is gerealiseerd

Doelstelling 2014:

- 75% dagsituatie
- 80% van het beleidsplan is gerealiseerd

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan het Beleidsplan brandweezorg en hulpverlening 2013 – 2016 gemeente Koggenland (jaarplan 2014)

Er is een proces ingezet waarbij brandweerlieden zich kunnen blijven ontwikkelen en oefenen. Belangrijk is aandacht te besteden aan behoud van de organisatiesterkte. Deze staat onder druk vanwege mindere belangstelling voor de vrijwillige brandweer en door natuurlijk verloop. Het blijft moeilijk vrijwillige brandweerlieden te werven en te binden. Daarom is werven van nieuwe brandweercollaga's een continu proces geworden.

Voor de brandweer staan verhoging van de vakbekwaamheid van de repressieve brandweermensen en reductie van de veiligheidsrisico's hoog op de agenda. Alle vrijwillige brandweerlieden gaan vier dagdelen per jaar realistisch oefenen. De adviesfunctie (op het gebied van ruimtelijk beleid, risicovermindering en vergunningverlening en publieksevenementen) wordt structureel ingevuld.

De Veiligheidsregio Noord-Holland Noord moet fors bezuinigen, dit heeft het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio op 30 juni 2011 besloten. Dit heeft consequenties voor de dienstverlening van de Veiligheidsregio aan de gemeenten in het jaar 2014. Onder meer zal de ondersteuning aan gemeenten bij de advisering over bouwplannen, gebruiksvergunningen en risicobeheersing worden versoerd.

➤ Regionalisering Brandweer

Met ingang van 2014 valt de brandweertaak onder de veiligheidsregio. Dit heeft gevolgen voor de begroting van 2014 en volgende jaren. Inzicht in de uitwerking van die gevolgen komt pas later dit jaar, te laat om meegenomen te worden in de begrotingscijfers voor 2014 en volgende jaren.

De TAS van de blusgroep Ursem

Wel is duidelijk dat de ingeboekte winst uit de implementatie van variant D uit het beleidsplan van de brandweer vervalt. Verder stijgen de lasten in 2014 omdat de compensatie van de betaalde BTW uit het BTW Compensatiefonds vervalt. De brandweertzorg is met ingang van 2014 immers geen gemeentelijke taak meer. Dit kost ons ca. € 60.000 met een compensatie van uit de veiligheidsregio van € 40.000.

Ook zal, zoals het er nu naar uit ziet, de veiligheidsregio de huidige kazernes van de gemeente huren. We hebben grofweg de opbrengst berekend op € 50.000. In 2014 moet blijken in hoeverre deze schatting realiteit wordt.

Over de regionalisering van de brandweer komt er nog in 2013 uitgebreide informatie, raadsvoorstellen en –besluiten.

Onderdeel: Crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Doelstelling

De organisatie verder ontwikkelen op haar taak binnen de crisisbeheersing.

Beïnvloedbaar

Volledig.

Randvoorwaarden

Actiecentra binnen de rampenbestrijding hebben externe ondersteuning nodig voor het organiseren van oefeningen.

Jaar 2012:

Rampenplan is vastgesteld, medewerkers weten welke rol zij hebben en teamleiders zijn opgeleid en geoefend.

Doelstelling 2014:

Het rampenplan in 2014 opnieuw vast te stellen. We hebben een bestuurlijke rampenoefeningen gehouden en tenminste drie actiecentra hebben geoefend.

Wat gaan we ervoor doen?

- Rampenplan actualiseren en laten vaststellen door het college.
- Bestuurlijke rampenoefeningen organiseren en tenminste 3 actiecentra laten oefenen.
- Opleidings- en oefenplan actualiseren en laten vaststellen door het college.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "openbare orde & veiligheid" is onderverdeeld in twee beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Brandweer en rampenbestrijding	€ 1.545.166	€ 1.663.520	€ 1.780.392	€ 1.760.320	€ 1.724.548	€ 1.689.037
Openbare orde en veiligheid	€ 349.953	€ 389.216	€ 512.102	€ 491.923	€ 486.948	€ 483.791
	€ 1.895.119	€ 2.052.736	€ 2.292.494	€ 2.252.243	€ 2.211.496	€ 2.172.828
Baten:						
Brandweer en rampenbestrijding	€ 102.148	€ 85.600	€ 194.200	€ 152.850	€ 152.850	€ 152.850
Openbare orde en veiligheid	€ 630	€ 2.250	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600
	€ 102.778	€ 87.850	€ 194.800	€ 153.450	€ 153.450	€ 153.450
Saldo programma	€ 1.792.341	€ 1.964.886	€ 2.097.694	€ 2.098.793	€ 2.058.046	€ 2.019.378

Investerings- en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Aanschaffingen brandweer	€ 86.000 €	€ - €	€ - €	€ -
Jaarlasten	€ 12.900 €	€ 12.631 €	€ 12.362 €	€ 12.093

3.3 Verkeer, vervoer & waterstaat

Programma nieuwe stijl

Hoofddoelstelling

In stand houden van een veilige, prettige en functionele leefomgeving.

Achtergrond

Kwaliteitsniveau en onderhoud

Vanwege bezuinigingsdoelstellingen is in 2013 het beoogd kwaliteitsniveau van de wegen naar beneden bijgesteld tot de landelijke CROW-norm. Deze bijstelling werkt door in het meerjaren onderhoudsplan Wegen 2014-2018. Gevolg is dat het groot onderhoud over langere tijd wordt uitgevoerd, jaarlijks meer inspanning nodig is voor klein onderhoud en een verminderde kwaliteit van onze wegen geleidelijk zichtbaar zal worden. In de paragraaf "Onderhoud Kapitaalgoederen" komen de financiële uitgangspunten voor het onderhoud wegen aan de orde. Dit geldt ook voor het onderhoud aan de openbare verlichting. Het onderhoudsprogramma voor de openbare verlichting is gebaseerd op het Beleidsplan Openbare Verlichting 2013.

Provinciaal project N23 Westfriisaweg

De procedure voor het provinciaal inpassingsplan (bestemmingsplan) is afgerond en op dit moment werkt het Projectbureau N23 aan grondverwerving, werkvoorbereiding en aanbesteding. Eind 2013 moet de aanbesteding rond zijn waarna de werkzaamheden in 2014 gaan starten met een geplande uitvoeringsperiode tot 2017. De aannemer bepaalt welke weggedeelten eerst worden aangepakt. Inspanningen van gemeentewege zijn erop gericht om belangen van omwonenden bij het Projectbureau onder de aandacht te brengen, gemeentelijke infrastructuur (kabels, leidingen, riolering) tijdig te verplaatsen en een goede aansluiting op de kruisingen met de gemeentelijke wegen te waarborgen. Hier hoort ook bij het voorbereiden van besluitvorming over een eventuele fietstunnel in de Wogmeer.

Openbaar vervoer

De provincie heeft niet ingestemd met de oprichting van een buurtbusverbinding, maar staat open voor maatwerkoplossingen. In samenwerking met de West-Friese gemeenten is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om meer samenhang te brengen in leerlingenvervoer, Wmo-vervoer, Awbz-vervoer en openbaar vervoer. Op basis van de aanbevelingen van het gezamenlijk onderzoek zet gemeente Hoorn (opdrachtgever leerlingenvervoer en Wmo-vervoer namens de West-Friese

gemeenten) twee vervolprojecten op: één vooral gericht op het Wmo vervoer, de ander vooral gericht op het stimuleren van openbaar vervoer.

Overdracht wegen HHNK

Er wordt wetgeving verwacht over de herverdeling van wegen tussen gemeenten en waterschappen. Vanuit oogpunt van beheer en onderhoud ligt het onderbrengen van deze taak bij één instantie voor de hand. Punt van zorg is de kwaliteit van de wegen: als de gemeenten de waterschapswegen zonder meer overneemt, zijn de toekomstige onderhoudskosten niet te overzien. Ook het groenbeheer (bermen en bomen) moet hierbij niet worden vergeten.

Het kantoor van het HHNK

Het overleg met HHNK hierover verloopt bijzonder stroef. Daarom is samenwerking in de regio gezocht en is de provincie als intermediair ingeschakeld. In het najaar 2013 verwachten we uitspraak van de provincie.

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)

In oktober 2013 is het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2013-2023 vastgesteld. Hiermee is het beleid van de voormalige gemeenten Obdam en Wester-Koggenland eenduidig gemaakt en geactualiseerd. Het GVVP bevat de kaders waaraan ruimtelijke plannen worden getoetst, inrichtingseisen voor wegenonderhoud en reconstructies zijn vastgelegd en een globaal onderzoeks- en uitvoeringprogramma. Prioriteit ligt bij het uitvoeren van de veiligheidsprojecten.

Beleidsproduct: Verkeer(sregelingen)	
Speerpunt 1: Verkeersveiligheid	
WAT WILLEN WE BEREIKEN?	
Doel	Borgen van de verkeersveiligheid, conform het GVVP
Invloed	Beperkt: realisatie is afhankelijk van eigendom van en wegbeheer door derden (provincie, HHNK), handavingsinzet van de politie, gedrag van weggebruikers, weersomstandigheden en vergelijkbare meetgegevens
Randvoorwaarden	Om de doelstelling te benaderen is het volgende nodig: <ul style="list-style-type: none"> - Medewerking van/ afspraken met andere wegbeheerders als provincie en HHNK; - Handhaving door de politie - Afspraken met weggebruikers (LTO, scholen, bedrijven) - Landelijk wordt gewerkt aan een objectieve registratie van verkeersongevallen
Werkelijkheid 2012	Verkeersongevallen 508 (indicatief en inclusief wegen HHNK, provincie en Rijk) Verkeersslachtoffers 112 (indicatief en inclusief wegen HHNK, provincie en Rijk)

Doelstelling 2013	Beperking aantal verkeersongevallen Beperking aantal verkeersslachtoffers
Doelstelling 2014	Beperking aantal verkeersongevallen Beperking aantal verkeersslachtoffers
WAT GAAN WE ER VOOR DOEN?	
Prestaties	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoek aanpak schoolomgevingen 2. Onderzoek aanpak diverse verkeersonveilige locaties: kruispunten, sluijverkeer, snelheidsbeperking 3. Periodieke verkeersveiligheidsanalyse (per 3 jaar, eerstvolgende 2016) 4. Toetsing plannen (stedenbouw, reconstructie, onderhoud) aan inrichtingseisen Duurzaam Veilig
WAT GAAT HET KOSTEN?	
Financiën	Extra budget onderzoeken jaarlijks €2.000 Overige: <ul style="list-style-type: none"> - Binnen bestaande begroting - Meenemen in budget/krediet wegenonderhoud en/of krediet herinrichtingsprojecten

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "wegen, straten & pleinen" is onderverdeeld in drie beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Wegen, straten en pleinen	€ 2.661.543	€ 2.023.802	€ 1.990.439	€ 1.984.715	€ 1.981.437	€ 1.979.010
Verkeersmaatregelen te land	€ 117.226	€ 123.010	€ 140.335	€ 137.845	€ 136.424	€ 135.368
Waterkering, afwatering c.a.	€ 168.991	€ 176.724	€ 241.338	€ 239.039	€ 237.945	€ 236.974
	€ 2.947.759	€ 2.323.535	€ 2.372.112	€ 2.361.599	€ 2.355.806	€ 2.351.352
Baten:						
Wegen, straten en pleinen	€ 43.506	€ 105.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Verkeersmaatregelen te land	€ 5.372	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Waterkering, afwatering c.a.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 48.878	€ 105.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Saldo programma	€ 2.898.881	€ 2.218.535	€ 2.272.112	€ 2.261.599	€ 2.255.806	€ 2.251.352

Investerings en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Onderhoud wegen	€ 1.385.000	€ 420.000	€ 1.580.000	n.n.b.
Fiets- en voetgangersvoorzieningen	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Verkeersmaatr.buiten bebouwde kom	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Verkeersmaatr. binnen bebouwde kom	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Onderhoud beschoeiingen	€ 50.750	€ 32.750	€ 32.750	€ 32.750
	<u>€ 1.750.750</u>	<u>€ 767.750</u>	<u>€ 1.927.750</u>	<u>€ 347.750</u>

Aangezien deze investeringen gedekt worden uit de reserves zijn er geen exploitatielasten.

3.4 Economische zaken

Inleiding

In het programma "economische zaken" geeft de gemeente aan welke (financiële) voorzieningen nodig zijn voor het midden- en kleinbedrijf en het agrarische bedrijfsleven van en in de gemeente. Tevens valt ons aandeelhouderschap Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) onder dit programma.

Plannen voor 2014

Het jaar 2014 staat voor een belangrijk deel in het teken van de opstelling van een "economische agenda voor de regio Westfriesland", als onderdeel van het Pact en deze af te stemmen met de twee andere regio's in Noord-Holland-Noord. Het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord (ONHN) speelt daarin een belangrijke rol als overkoepelend orgaan om afstemming binnen de regio's te bewaken.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "wegen, straten & pleinen" is onderverdeeld in drie beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Handel en ambacht	€ 55.218	€ 52.120	€ 52.306	€ 52.242	€ 52.202	€ 52.175
Baten marktgeldten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Nutsbedrijven	€ 15.271	€ 24.336	€ 40.760	€ 39.927	€ 39.401	€ 39.046
	€ 70.489	€ 76.456	€ 93.066	€ 92.169	€ 91.603	€ 91.221
Baten:						
Handel en ambacht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten marktgeldten	€ 4.160	€ 4.650	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400
Nutsbedrijven	€ 268.349	€ 1.586.600	€ 185.500	€ 2.099.257	€ 147.500	€ 147.500
	€ 272.509	€ 1.591.250	€ 189.900	€ 2.103.657	€ 151.900	€ 151.900
Saldo programma	€ 202.020-	€ 1.514.794-	€ 96.834-	€ 2.011.488-	€ 60.297-	€ 60.679-

Investeringsen en investeringslasten

Voor 2014 zijn er geen investeringen gepland.

3.5 Onderwijs

Inleiding

Met het programma "onderwijs" geven we aan welke inspanningen de gemeente verricht op het gebied van onderwijs en educatie. Op lokaal niveau heeft de gemeente in het onderwijs een tweeledige rol:

- de gemeente richt zich op de (basis)voorwaarden voor het geven van onderwijs, zoals huisvesting, onderwijsbegeleiding, leerlingenvervoer, onderwijsachterstanden en handhaving leerplicht. Dit geldt zowel voor het openbaar als het bijzonder onderwijs
- de gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Lokaal Onderwijs huisvestingsbeleid voor de huisvesting van de basisscholen, die ressorteren onder de twee aanwezige schoolbesturen: De Gouw (bijzonder onderwijs) en Allure (openbaar onderwijs)

Plannen voor 2014

Brede School Ursem

De bouw heeft ca. zes maanden stil gelegen. Na de bouwvakvakantie van 2013 is begonnen met de verdere realisering. De verwachting is dat de school aan het einde van het schooljaar 2013/2014 opgeleverd wordt. Met ingang van het daaropvolgende schooljaar kan het nieuwe gebouw in gebruik worden genomen. De financiële gevolgen van deze vertraging brengen we in beeld.

Impressie van de BS Ursem

Huisvesting onderwijs Avenhorn/De Goorn

In maart 2013 is het rapport "onderwijskundige en ruimtelijke studie naar toekomstige huisvesting voor het onderwijs in Avenhorn/De Goorn" besproken in de commissie Burger & bestuur. Wij brengen in kaart wat de financiële (on)haalbaarheid is van de varianten die geschetst zijn in de studie. Eind 2013 komt er een voorstel

De financiële omstandigheden zijn nadrukkelijk veranderd ten tijde van de periode waarin de ideeëvorming over een brede school ontstond. In de meerjarenbegroting is vooralsnog geen rekening gehouden met investeringen voortvloeiend uit nadere besluitvorming.

Bekostiging onderhoud scholen

Met ingang van 2015 zijn de schoolbesturen zelf verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van hun scholen. Er is sprake van doordecentralisatie. De gemeenten krijgen daarvoor geen geld meer uit het Gemeentefonds. Met de schoolbesturen gaan we in gesprek over de overdracht van het onderhoud.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "onderwijs" is onderverdeeld in vijf beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Openb.basisonderwijs, schoolbest.taken	€ 1.378	€ 1.509	€ 1.593	€ 1.550	€ 1.519	€ 1.504
Openb.basisonderwijs, huisvesting	€ 428.025	€ 453.181	€ 492.166	€ 482.946	€ 459.486	€ 458.454
Bijz. basisonderwijs, huisvesting	€ 508.762	€ 521.238	€ 583.055	€ 575.344	€ 572.862	€ 564.831
Openb.spec.onderwijs, excl. huisvesting	€ 5.760	€ 6.273	€ 6.482	€ 6.376	€ 6.298	€ 6.259
Gem. baten en lasten van onderwijs	€ 767.626	€ 856.942	€ 827.383	€ 823.821	€ 820.865	€ 819.386
	€ 1.711.551	€ 1.839.143	€ 1.910.679	€ 1.890.037	€ 1.861.030	€ 1.850.434
Baten:						
Openb.basisonderwijs, schoolbest.taken	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Openb.basisonderwijs, huisvesting	€ 8.785	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bijz. basisonderwijs, huisvesting	€ 436	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Openb.spec.onderwijs, excl. huisvesting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gem. baten en lasten van onderwijs	€ 19.682	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
	€ 28.903	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
Saldo programma	€ 1.682.648	€ 1.831.643	€ 1.903.179	€ 1.882.537	€ 1.853.530	€ 1.842.934

Investerings en investeringslasten

Onderwijs	2014	2015	2016	2017
Onderhoud scholen basisonderwijs	€ 144.316	€ 274.334	€ 14.563	€ 191.594

Dit zijn geen investeringen, maar de geraamde uitgaven aan het onderhoud van schoolgebouwen in de gemeente. Deze uitgaven dekken we uit de voorziening onderhoud scholen basisonderwijs.

3.6 Cultuur, sport & recreatie

Inleiding

Met het programma "cultuur, sport en recreatie" geeft de gemeente aan op welke wijze vorm en inhoud wordt gegeven aan haar taken op deze terreinen. Ook het jeugdbeleid maakt deel uit van dit programma. Het jeugdbeleid heeft als doel de kansen en mogelijkheden van alle kinderen, jongeren en hun opvoeders te vergroten en heeft zo vele raakvlakken met de sectoren onderwijs, gezondheid, sport, cultuur en openbare orde en veiligheid. De gemeente is verantwoordelijk voor de regie over het lokale jeugdbeleid.

Plannen voor 2014

Sport- en accommodatiebeleid

We werken aan een nieuw accommodatiebeleid. Daarin nemen we ook de takken van sport op die in het huidige, bestaande beleid niet beschreven zijn. Gelet op het financieel perspectief is het onvermijdelijk dat er een versobering komt. We moeten meer doen met minder geld. Een wezenlijke rol en bijdrage vanuit het "veld" is daarbij noodzakelijk. Voorafgaand aan een eerste conceptnota zullen wij met uw raad in gesprek gaan over een aantal kaders.

Dorpshuis Berkhout

Het bestuur van Stichting Dorpshuis "De Ridder St. Joris" in Berkhout heeft een subsidieverzoek ingediend voor de renovatie van het dorps huis . Het gebouw is 41 jaar oud. Op diverse gebieden voldoet het pand niet meer aan de eisen van deze tijd. De eigenaar heeft een lijst van noodzakelijke aanpassingen opgesteld voor ruim € 700.000. Dit betreft alleen de ruimten voor de 'publieke functies . Het deel van het gebouw dat onder de gemeente valt, is hierin nog niet opgenomen.

Dorpshuis De Ridder St.Joris in Berkhout

Met het bestuur zijn we in gesprek om te komen tot een zo verantwoord en functioneel mogelijk programma van eisen. Hierbij kijken we niet alleen naar de Ridder St. Joris, maar ook naar andere accommodaties in de kern Berkhout om te komen tot een meer integrale aanpak. We streven er naar om op zo kort mogelijke termijn met een voorstel te komen. Op voorhand hebben we de investering opgenomen in het meerjaren investeringsschema.

Gymzaal Spierdijk

Deze gymzaal dateert uit 1977 en is dus ruim 35 jaar oud. De inventaris is deels afgekeurd en moet worden vervangen. Het voldoet niet meer aan de daaraan te stellen (veiligheids)eisen. Daarom moet ook de sportvloer worden vervangen. In de (nieuwe) vloer moeten grondpotten worden geboord voor de nieuwe inventaris. Het vervangen van de inventaris en de vloer moet samen worden uitgevoerd. In het onderhoudsplan is deze vervanging niet opgenomen. De investering bedraagt ca. € 150.000 en komt ten laste van de onderhoudsvoorziening.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "cultuur, sport & recreatie" is onderverdeeld in acht beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken onder dit programma zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Openbaar bibliotheekwerk	€ 563.819	€ 542.836	€ 554.206	€ 553.308	€ 552.595	€ 552.224
Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 232.539	€ 172.302	€ 172.127	€ 171.751	€ 171.362	€ 171.099
Sport	€ 1.310.004	€ 1.420.335	€ 1.438.828	€ 1.428.810	€ 1.408.000	€ 1.407.879
Groene velden en terreinen	€ 575.031	€ 702.605	€ 565.975	€ 563.265	€ 561.654	€ 560.362
Kunst	€ 36.914	€ 66.008	€ 63.607	€ 62.431	€ 61.575	€ 61.147
Oudheidkunde / musea	€ 77.336	€ 52.224	€ 42.297	€ 42.006	€ 41.830	€ 41.708
Openb.groen en openluchtrecreatie	€ 1.700.278	€ 1.604.578	€ 1.577.673	€ 1.557.917	€ 1.549.803	€ 1.541.406
Overige recreatieve voorzieningen	€ 107.549	€ 115.193	€ 107.540	€ 105.934	€ 105.205	€ 103.782
	€ 4.603.470	€ 4.676.081	€ 4.522.253	€ 4.485.422	€ 4.452.024	€ 4.439.607
Baten:						
Openbaar bibliotheekwerk	€ 9.980	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950
Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 10.248	€ 17.500	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Sport	€ 706.161	€ 736.300	€ 753.275	€ 753.275	€ 753.275	€ 753.275
Groene velden en terreinen	€ 93.715	€ 96.100	€ 121.600	€ 121.600	€ 121.600	€ 121.600
Kunst	€ 193	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
Oudheidkunde / musea	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Openb.groen en openluchtrecreatie	€ 45.875	€ 57.000	€ 51.500	€ 51.500	€ 51.500	€ 51.500
Overige recreatieve voorzieningen	€ 803	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 866.975	€ 917.050	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525
Saldo programma	€ 3.736.495	€ 3.759.031	€ 3.575.728	€ 3.538.897	€ 3.505.499	€ 3.493.082

Investerings- en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht. De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Vloer & inventaris gymlokaal Spierdijk	€ 150.000	€ -	€ -	€ -
Uitvoeringsprogramma structuurvisie	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Accommodatiebeleid	nnb	nnb	nnb	nnb
	<u>€ 350.000</u>	<u>€ 200.000</u>	<u>€ 200.000</u>	<u>€ 200.000</u>
Jaarlasten	<u>€ 18.750</u>	<u>€ 18.375</u>	<u>€ 18.000</u>	<u>€ 17.625</u>

3.7 Sociale voorzieningen & maatschappelijke dienstverlening

Inleiding

Met "sociale voorzieningen" bedoelen we het door de gemeente uitgevoerde stelsel van overheidsmaatregelen, die een al dan niet geldelijke voorziening beogen bij invaliditeit, werkloosheid of om andere redenen. Maatschappelijke dienstverlening staat voor het verlenen van diensten voor en ten behoeve van de gemeenschap.

Plannen voor 2014

Sociaal domein

De gemeente wordt vanaf 2015 verplicht om nieuwe taken en verantwoordelijkheden uit te voeren vanuit de jeugdzorg, de Awbz, de participatiewet en het passend onderwijs. Op basis van het inwonersaantal komt dit voor Koggenland neer op een toename van het takenpakket voor ca. € 11 miljoen. Daarop boekt het rijk forse bezuinigingen in, naar verwachting tussen 15% tot 25%.

West-Friese gemeenten slaan handen ineen

De West-Friese gemeenten bereiden zich gezamenlijk voor op de decentralisaties, op basis van gedeelde visie en uitgangspunten. Uitgangspunt is: "lokaal wat kan, regionaal wat moet". Dit najaar volgen twee informatie-momenten over passend onderwijs en de werkorganisatie West-Friesland. Ook vanuit de griffie zijn inmiddels initiatieven ontwikkeld om uw raad meer handen en voeten te geven over uw rol en de risico's bij de transities.

Wet werk en bijstand (WWB)

Door de economische recessie is het aantal cliënten met een WWB-uitkering flink gestegen, van 95 (januari 2012) naar 134 (september 2013). Ook voor 2014 verwachten we een stijging. De stijging van het aantal uitkeringen en daardoor de jaarlijkse lasten kunnen slechts beperkt worden opgevangen door de groei van de rijksbijdrage. Wel is het mogelijk een Incidentele Aanvullende Uitkering (IAU) aan te vragen. Het spreekt voor zich dat wij dat ook zullen doen.

De rijksmiddelen die beschikbaar zijn om uitkeringsgerechtigden te ondersteunen bij het vinden van betaald werk, het participatiebudget, nemen af. Het participatiebudget zetten we voornamelijk in voor de bekostiging van banen in het kader van "loon boven uitkering" (LBU).

Werkorganisatie West-Friesland

De invoering van de participatiewet is met één jaar uitgesteld tot 1 januari 2015. De West-Friese gemeenten en Op/maat onderzoeken een gezamenlijke Werkorganisatie West-Friesland, waarin de uitvoering van de genoemde wet plaats vindt.

7 West-Friese gemeenten

Naar verwachting zal begin 2014 een voorstel tot deelname aan de organisatie aan de West-Friese gemeenten worden gezonden. De eerder geschetste ontwikkeling rond de aansluiting bij de regionale ICT samenwerking heeft uiteraard een directe relatie met het operationeel worden van deze samenwerking.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

Door de vergrijzing van de inwoners van Koggenland wordt er vaker een beroep gedaan op Wmo-voorzieningen. Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder stijgt van 13% nu naar 23% in 2025. Desondanks stijgt het aantal aanvragen minder dan verwacht. Daarnaast hebben we de uitgaven behoorlijk onder controle. Dit is een gevolg van het ingezette beleid, namelijk de Kanteling van de Wmo, die bestaat uit o.a.:

- het voeren van keukentafelgesprekken, waarin de eigen mogelijkheden van de klant worden besproken, centraal staat
- het invoeren van de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen (inkomensafhankelijk)

Onderdeel nieuwe stijl

Onderdeel: JEUGD

Hoofddoelstelling/missie

Bevorderen dat kinderen/jongeren zich zo breed mogelijk ontwikkelen, zelfstandig deelnemen aan de maatschappij en verantwoordelijkheden kunnen nemen voor hun eigen leven en dat van anderen. Elke kind/jongere en elk gezin dat hierbij problemen ondervindt en dit niet op eigen kracht kan bereiken wordt ondersteund, met als resultaat het wel (zoveel als mogelijk) op eigen kracht te kunnen. Kinderen zijn kwetsbaar en zeker in de eerste levensfase afhankelijk van hun omgeving. Daarom is er ondersteuning voor het kind én het gezin waarin het opgroeit.

Achtergrond/context

De gemeente krijgt de komende tijd te maken met verschillende transities binnen het Sociale Domein waaronder transitie jeugdzorg en passend onderwijs. Bij het vormgeven van deze transities is het Loket Zorg en Welzijn/Centrum Jeugd en Gezin Koggenland de basis.

Leeftijdscategorie 0 – 4 jaar

Wat willen we bereiken?

Doelstelling

- Ieder kind groeit op in veilige omgeving en is goed voorbereid op de basisschool;
- Ouders zijn in staat om hun kinderen op te voeden;
- Verminderen en voorkomen van ernstige opvoed- en opgroei problemen bij het kind;

Beïnvloedbaarheid

Ja, beperkt omdat met name de wijze waarop ouders/verzorgers wel of niet willen meewerken, een grote rol spelen in het behalen van genoemde doelstelling.

De percentages zoals onder werkelijkheid 2012, lopende begroting 2013 en begroting 2014 zijn nu nog niet beschikbaar, maar zullen in de begroting 2015 worden opgenomen. Aan de hand van de trendontwikkeling zullen we conclusies trekken en beoordelen in hoeverre bijstelling van het beleid gewenst is.

Met betrekking tot het voorkomen van ernstige opvoed- en opgroei problemen worden er hulptrajecten aangeboden. Op dit moment is er geen zicht op het aantal trajecten en recidivisten. Wanneer hier duidelijkheid over bestaat zal dit in 2015 worden opgenomen.

Werkelijkheid/realisatie 2012

- bereik consultatiebureau: 100% bij zuigelingen & 96% kinderen 0 - 4 jaar
- % bereik van de voorschoolse voorzieningen;
- % kinderen bekend bij Loket Zorg & Welzijn/CJG;

Lopende begroting 2013

- bereik consultatiebureau: 100% bij zuigelingen & 96% kinderen 0 - 4 jaar;
- % bereik van de voorschoolse voorzieningen;
- % kinderen bekend bij Loket Zorg & Welzijn/CJG;

Begroting 2014

- bereik consultatiebureau: 100% bij zuigelingen & 96% kinderen 0 - 4 jaar;
- % bereik van de voorschoolse voorzieningen;
- % kinderen bekend bij Loket Zorg & Welzijn/CJG;

Wat zijn de randvoorwaarden

Vergroten bereikbaarheid en goede promotie voorschoolse voorzieningen en Loket Zorg & Welzijn/CJG-partners (en hun aanbod zoals opvoed- en opgroeiondersteuning en hulpverleningstrajecten).

Wat gaan we ervoor doen?

- Voortzetten structurele overleggen met Loket/CJG-partners (incl. voorschoolse voorzieningen);
- Bevorderen van een optimale samenwerking tussen en met betrokken instellingen gericht op de betreffende doelgroep;
- Doorontwikkeling CJG;
- Uitvoering geven aan het programma jeugdgezondheidszorg.

Wat mag het kosten?

Centrum Jeugd en Gezin	kosten € 141.000	baten algemene uitkering
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering WMO/CJG • Invoering elektronisch kinddossier • Verwijsindex	<ul style="list-style-type: none"> € 113.000 € 15.900 € 12.100	
Inspecties GGD	kosten € 32.200	baten algemene uitkering
Subsidie peuterspeelzalen	kosten € 198.500	baten algemene uitkering

Leeftijdscategorie 4 – 12 jaar

Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Ieder leerplichtig kind (binnen onze gemeente) kan rekenen op passend onderwijs en wordt goed voorbereid op een vorm van vervolgonderwijs.

Beïnvloedbaarheid

Ja, beperkt. Invloed afhankelijk van ouders, (onderwijs)instellingen, regio, wensen en mogelijkheden.

Werkelijkheid/realisatie 2012 (nog uitzoeken)

- % gebruik voor-/vroegschoolse voorzieningen;
- % verwijzingen speciaal onderwijs;
- % kinderen leerlingenvervoer;
- % verzuimmeldingen;
- % leegstand/gebruik gebouwen.

Lopende begroting 2013

- % gebruik voor-/vroegschoolse voorzieningen;
- % verwijzingen speciaal onderwijs;
- % kinderen leerlingenvervoer;
- % verzuimmeldingen;
- % leegstand/gebruik gebouwen.

Begroting 2014

- % gebruik voor-/vroegschoolse voorzieningen;
- % verwijzingen speciaal onderwijs;
- % kinderen leerlingenvervoer;
- % verzuimmeldingen;
- % leegstand/gebruik gebouwen.

Aantal leerlingen basisonderwijs:

	2010	2011	2012	progn. 2013	progn.2014
• Openbaar (5 scholen Allure)	923	886	835	804	772
• Bijzonder (7scholen De Gouw)	1501	1457	1438	1366	1336
• Speciaal Onderwijs					

Basisschool "De Caegh" in Obdam

Wat zijn de randvoorwaarden?

Optimaliseren (basis)voorwaarden voor het geven van onderwijs zoals huisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht en aandacht voor onderwijsachterstanden (aansluiting voor-/vroegschoolse educatie/doorgaande leerlijn).

Wat gaan we ervoor doen?

- Zorgdragen voor goede onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer;
- Aanpak schoolverzuim;
- Voortzetten structureel overleg met Loket/CJG-partners (incl. voorschoolse voorzieningen);
- Bevorderen van een optimale samenwerking tussen en met betrokken instellingen gericht op de betreffende doelgroep;
- Doorontwikkeling CJG;
- Uitvoering geven aan de transities Passend Onderwijs en Jeugdzorg.

Wat mag het kosten?

Leerlingenondersteuning (oude OBD)	kosten € 116.500	baten algemene uitkering
Leerlingenvervoer	kosten € 398.000	baten algemene uitkering
Onderwijshuisvesting (onderhoud)	kosten € 144.500	onderhoudsvoorziening
Centrum Jeugd en Gezin (zie 0-4 jr.)		

Met ingang van 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs van kracht. Met de samenwerkingsverbanden geven we regionaal vorm aan deze wet en worden de consequenties daarvan in kaart gebracht, waarbij het motto "dicht nabij onderwijs en geen kind de regio uit" centraal staat. Wanneer duidelijkheid bestaat over percentage leerlingenvervoer, verwijzingen speciaal onderwijs maar ook het gebruik en de samenwerking met voor-/vroegschoolse voorzieningen, zal dan in 2015 worden opgenomen. Op basis van de beschikbare cijfers in 2015 zullen we aan de hand van de trendontwikkeling jaarlijks beoordelen in hoeverre ons beleid nog effectief is en zo nodig moet worden bijgesteld.

Wat mag het kosten?*Exploitatieoverzicht*

Het programma "sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening" is onderverdeeld in tien beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Bijstandsverlening	€ 2.150.501	€ 2.458.627	€ 2.567.430	€ 2.560.854	€ 2.556.699	€ 2.553.896
Wet Sociale Werkvoorziening (Op/maat)	€ 987.201	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
Uitkeringen echte minima	€ 20.852	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Gemeentelijk minimabeleid	€ 429.262	€ 441.224	€ 484.040	€ 481.491	€ 479.496	€ 478.150
Maatsch. begeleiding en advies	€ 493.870	€ 519.383	€ 562.602	€ 559.337	€ 556.977	€ 555.779
WMO: huishoudelijke verzorging	€ 2.263.153	€ 2.315.219	€ 2.231.545	€ 2.219.741	€ 2.211.994	€ 2.207.152
Participatiebudget	€ 689.411	€ 689.773	€ 619.162	€ 604.116	€ 570.878	€ 568.760
Sociaal - cultureel werk	€ 1.237.401	€ 335.974	€ 390.220	€ 381.639	€ 375.587	€ 372.346
Kinderdagopvang	€ 310.945	€ 380.085	€ 345.353	€ 344.415	€ 343.403	€ 342.897
Voorzieningen gehandicapten	€ 1.112.093	€ 1.152.806	€ 1.117.838	€ 1.115.408	€ 1.113.874	€ 1.112.838
	€ 9.694.689	€ 9.318.091	€ 9.343.190	€ 9.292.001	€ 9.233.908	€ 9.216.818
Baten:						
Bijstandsverlening	€ 1.950.495	€ 1.990.000	€ 1.945.500	€ 1.945.500	€ 1.945.500	€ 1.945.500
Werkgelegenheid	€ 985.549	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000
Uitkeringen echte minima	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeentelijk minimabeleid	€ 64.023	€ 55.000	€ 57.500	€ 57.500	€ 57.500	€ 57.500
Maatsch. begeleiding en advies	€ 3.984	€ -	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
WMO: huishoudelijke verzorging	€ 313.224	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000
Participatiebudget	€ 262.736	€ 200.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000
Sociaal - cultureel werk	€ 98.583	€ 500	€ 3.250	€ 3.250	€ 3.250	€ 3.250
Kinderdagopvang	€ 20.915	€ 46.370	€ 35.200	€ 35.200	€ 35.200	€ 35.200
Voorzieningen gehandicapten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 3.699.509	€ 3.593.870	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450
Saldo programma	€ 5.995.180	€ 5.724.221	€ 5.827.740	€ 5.776.551	€ 5.718.458	€ 5.701.368

Investerings en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Jongerenvoorziening	€ 25.000	€ -	€ -	€ -
Huivering kinderopvang	€ 2.954	€ 10.628	€ 2.643	€ 374
Vervanging stoffering wijksteunpunten	€ -	€ 17.500	€ -	€ -
Renovatie Dorpshuis Berkhout	€ 700.000	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 727.954</u>	<u>€ 28.128</u>	<u>€ 2.643</u>	<u>€ 374</u>
Jaarlasten	<u>€ 3.125</u>	<u>€ 3.063</u>	<u>€ 3.000</u>	<u>€ 2.937</u>

3.8 Volksgezondheid & milieu

Inleiding

In het programma “volksgezondheid en milieu” geeft de gemeente aan hoe zij mogelijkheden wil creëren en voorzieningen wil (aan)bieden die de gezondheid kunnen bevorderen en het leefmilieu kunnen verbeteren.

Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

De RUD Noord-Holland- Noord gaat in zijn volle omvang op 1 januari 2014 van start vanuit de vestigingsplaats Hoorn. De taakuitvoering van de RUD omvat activiteiten als:

- het voorbereiden van omgevingsvergunningen en omgevingsvergunningen beperkte milieutoets
- toezicht op sloopwerkzaamheden bij bedrijven en instellingen
- toezicht op circa 250 bedrijven, zoals bedrijven die vallen onder het besluit landbouw, Besluit glastuinbouw en open teelt en het vuurwerkbesluit.

De overige bedrijven (circa 500) blijven voorlopig onder het directe toezicht van de gemeente vallen, evenals zaken als beleidsvoorbereiding op gebied van milieutaken en duurzaamheid.

Plannen voor 2014

Riolering

Jaarlijks wordt een deel van het rioolnetwerk gerenoveerd door toepassing van “relining”. Deze techniek is goedkoper dan een volledige vervanging en zorgt ook voor minder overlast. De bestaande werkwijze is dat per investering een raadsbesluit voor beschikbaarstelling van een krediet nodig is. Voor dit soort renovatie nemen we nu een structureel budget in de begroting op van € 150.000. Dekking komt uit de verlaging van de bijdrage aan de reserve onderhoud riolering.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

In oktober 2013 is het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) besproken in de vergadering van de commissie Middelen. Door andere, goedkopere technieken en de vermindering van de toerekening van het aantal Fte's, dalen de jaarlijkse onderhoudskosten fors. Tegelijkertijd loopt het regionale project “Samenwerking in de afvalwaterketen”. De inzichten vanuit dit project zijn in het GRP 2014 meegenomen. Het nieuwe GRP is onlangs vastgesteld.

De koninklijke putdeksel bij het gemeentehuis

Het is daardoor mogelijk de rioolheffing met ingang van het jaar 2014 fors te verlagen. Het tarief voor een woning daalt van ca. € 194 naar € 157 per jaar, een daling van € 37. Totaal zal de opbrengst van de rioolheffing dalen met € 350.000. Deze vermindering van de opbrengst heeft geen invloed op de exploitatie. Compensatie vindt plaats door een verlaging van de bijdrage aan de reserve onderhoud riolering. De lasten en baten van de riolering zijn budgettair neutraal opgenomen.

Onderdeel nieuwe stijl

Onderdeel: Volksgezondheid

Hoofddoelstelling/missie

De lichamelijke en geestelijke gezondheid van de burgers beschermen en bevorderen.

Context / achtergrond

Het gezondheidsbeleid van de gemeente is gestoeld op drie pijlers:

- De gemeente heeft in het kader van Wet Publieke Gezondheidszorg (WPG) de regierol om zorg te dragen voor taken als: epidemiologie (het verwerven van gegevens die inzicht bieden in de gezondheidssituatie van de bevolking), gezondheidsvoorlichting en – opvoeding, medische milieukunde (signaleren van en adviseren over risico's in het bijzonder bij (dreiging) van rampen), openbare geestelijke gezondheidszorg, infectieziektebestrijding en jeugdgezondheidszorg. Een groot deel van deze taken, met name de taken waarop de gemeente weinig tot geen eigen beleid kan voeren omdat deze wettelijk zijn bepaald, heeft de gemeente ondergebracht bij de GGD. Deze taken worden gefinancierd uit het "uniforme deel" van het budget wat in de begroting is opgenomen
- De uitvoering van de jeugdgezondheidszorg. Ook deze is ondergebracht bij de GGD.
- De taken waarbij de gemeente de ruimte heeft om eigen beleid te voeren. Dat betreft met name preventietaken. Dit betreft het "maatwerk" deel van de gezondheidszorg. Hierover worden afspraken gemaakt met marktpartijen. Dat kan de GGD zijn, maar ook een of meer andere partijen

Op grond van de Wet publieke gezondheid stelt de gemeente iedere vier jaar een nota lokaal gezondheidsbeleid op waarin zij haar taken beschrijft ten aanzien van preventie. De laatste nota is medio 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma zal eind 2013 door het college worden vastgesteld. De in de nota opgenomen gegevens zijn afkomstig uit het gemeentelijk gezondheidsprofiel dat door de GGD is opgesteld.

Overgewicht ?

Er zijn landelijk speerpunten vastgesteld: depressie, diabetes, overgewicht, roken en schadelijk alcoholgebruik. In overleg met de GGD kiest de gemeente ervoor hierbij aan te sluiten en ze in onderlinge samenhang uit te werken in de thema's bewegen en weerbaarheid. De GGD heeft ook voor de andere gemeenten een gezondheidsprofiel opgesteld. Daaruit blijkt dat de verschillen met de regiogemeenten niet groot zijn. Om die reden wordt zoveel mogelijk regionaal samengewerkt. Een van groot belang zijnde toekomstige ontwikkeling is het snel stijgend aantal 65+ binnen de gemeente.

Jaar	Aantal inwoners	Aantal 65+	Percentage totale bevolking	Stijging Percentage 65+
2010	21.969	3.042	13.8	
2025	23.186	5.378	23.1	77

Bron: "Hoe gezond is Koggenland, het gezondheidsprofiel van Koggenland" GGD Hollands Noorden oktober 2011.

Wat willen we bereiken?

De afgelopen jaren:

In 2012 en 2013 werd nog gewerkt met de vorige nota gezondheidsbeleid. Daarin waren drie speerpunten gekozen:

- alcohol; hiervoor wordt gewerkt met een regionaal project dat inmiddels, vanwege het succes, is uitgerold over het gehele GGD-gebied
- roken; vanwege nieuwe wetgeving is het aantal rokers verminderd
- overgewicht; in samenwerking met GGD, Omring, Sportservice en de basisscholen zijn diverse projecten en activiteiten opgestart.

Voor 2014 (en de jaren 2015 en 2016) is de nieuwe nota van kracht

De doelen die we daarvoor stellen zijn:

1. We willen zoveel mogelijk gezondheidsproblemen voorkomen. Het voorkómen van gezondheidsproblemen betekent immers dat er minder beroep zal worden gedaan op de voorzieningen in het kader van de Wmo.

2. We streven naar intersectorale samenwerking. Door verbindingen te leggen en te onderhouden met de beleidsterreinen Wmo, welzijn, sport, jeugd en ouderen kan de gemeente haar inwoners beter ondersteunen om hun leefstijl te verbeteren.

Beïnvloedbaar

- doelstelling 1: beperkt de gezondheid is voor een deel afhankelijk van fysieke, in de persoon gelegen, factoren waarop de gemeente geen invloed kan uitoefenen
- doelstelling 2: grotendeels vanuit de afdeling Welzijn zullen die verbanden zoveel mogelijk worden gezocht.

Randvoorwaarden

De GGD dient vierjaarlijks een lokaal gezondheidsprofiel op te stellen.

Wat gaan we ervoor doen?

We stemmen het gezondheidsbeleid af op het gezondheidsprofiel van de gemeente, door:

- een op preventie gericht uitvoeringsprogramma te ontwikkelen rond de thema's bewegen en weerbaarheid waarin specifieke doelen* worden gesteld, en
- samen te werken met de regiogemeenten om het uitvoeringsprogramma zo veel als mogelijk gezamenlijk op te stellen

Wat kost het?

Budget	2013	2014	Waarvan nieuw beleid	Verklaring verschil
Verplicht GGD	374.750	369.700	0	Lagere bijdrage per inwoner aan GGD
Uniform deel	304.000	310.000	0	Indexering 2%
Maatwerk deel	28.000	28.000	0	
Totaal	706.750	707.700	0	

In het nog op te stellen uitvoeringsprogramma worden nadere, meetbare, doelen gesteld die naar aanleiding van de gezondheidsprofielen, die vierjaarlijks worden opgesteld, kunnen worden geëvalueerd. De meetbare beleidsdoelen nemen we vanaf 2015 op in de programmabegroting.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "volksgezondheid & milieu" is onderverdeeld in elf beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Ambulancevoervoer	€ 17.444	€ 11.175	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500
Openbare gezondheidszorg	€ 419.362	€ 490.162	€ 459.639	€ 455.927	€ 455.662	€ 455.530
Jeugdgezondheidszorg (uniform)	€ 465.061	€ 540.690	€ 497.988	€ 497.304	€ 496.806	€ 496.557
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk)	€ 10.335	€ 39.320	€ 56.116	€ 55.361	€ 54.812	€ 54.538
Afvalverwijdering en -verwerking	€ 2.443.516	€ 2.482.235	€ 2.610.731	€ 2.670.997	€ 2.733.119	€ 2.786.953
Riolering en waterzuivering	€ 1.650.577	€ 1.046.236	€ 1.174.996	€ 1.075.722	€ 1.072.515	€ 1.070.298
Milieubeheer	€ 597.453	€ 559.195	€ 392.707	€ 387.447	€ 384.241	€ 382.077
Lijkbezorging	€ 95.149	€ 444.098	€ 94.935	€ 93.801	€ 93.272	€ 92.794
Baten reinigingsrechten c.a.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten rioolrecht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten begrafenisrechten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 5.698.897	€ 5.613.111	€ 5.298.612	€ 5.248.059	€ 5.301.927	€ 5.350.247
Baten:						
Ambulancevoervoer	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Openbare gezondheidszorg	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Jeugdgezondheidszorg (uniform)	€ 3.161	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk)	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Afvalverwijdering en -verwerking	€ 226.153	€ 130.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
Riolering en waterzuivering	€ 12.481	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500
Milieubeheer	€ 35.495	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Lijkbezorging	€ 19.548	€ 30.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Baten reinigingsrechten c.a.	€ 2.279.683	€ 2.305.000	€ 2.437.300	€ 2.498.200	€ 2.560.600	€ 2.614.700
Baten rioolrecht	€ 1.930.557	€ 1.911.110	€ 1.993.400	€ 2.043.200	€ 2.094.300	€ 2.146.700
Baten begrafenisrechten	€ 53.358	€ 68.250	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
	€ 4.560.436	€ 4.449.860	€ 4.681.200	€ 4.791.900	€ 4.905.400	€ 5.011.900
Saldo programma	€ 1.138.461	€ 1.163.251	€ 617.412	€ 456.159	€ 396.527	€ 338.347

Investerings- en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

omschrijving	2014	2015	2016	2017
<i>Uitvoeringsprogramma Duurzaam Klimaatbeleid:</i>				
- Aanvullende middelen "Ambitieuus"	€ 37.250	€ 37.250	€ 37.250	€ 37.250
- Gemeentelijk woningbedrijf	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
- Leningen en participaties	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	€ 87.250	€ 87.250	€ 87.250	€ 87.250
jaarlasten	€ -	€ -	€ -	€ -

3.9 Ruimtelijke ordening & volkshuisvesting

Programma nieuwe stijl

Hoofddoelstelling

Het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen en borgen van de ruimtelijke kwaliteit conform de gemeentelijke Structuurvisie 2010-2020

Achtergrond

Structuurvisie

Op 12 oktober 2009 is de Structuurvisie 2010-2020 vastgesteld. Naast de gemeentelijke visie op woningbouw zijn hierin de gewenste ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken en voorzieningen opgenomen. Ook zijn de belangrijkste ruimtelijke kansen en kwaliteiten benoemd en die als basis voor toekomstige plannen kunnen worden benut.

Woningmarkt

De woningmarkt vertoont fragiele tekenen van verbetering. Het consumentenvertrouwen neemt toe en de daling van de huizenprijzen lijkt over het dieptepunt heen, getuige de overweldigende belangstelling op de informatieavond voor de nieuwste woningbouwlocatie Buitenplaats De Burgh in De Goorn. Wellicht een voorbode op een succesvolle ontwikkeling.

Legesinkomsten Omgevingsvergunningen

Op pagina 9 vermelden wij de daling van de legesinkomsten voor met name Wabo-vergunningen. Naast de teruggang als een gevolg van het sentiment op de woningmarkt, worden deze inkomsten negatief beïnvloed door ontwikkelingen als:

- het verder verruimen van het vergunning vrij bouwen
- het vervangen van de vergunningsplicht door een meldingsplicht

In die gevallen mag geen leges meer worden berekend, maar dat betekent niet dat de gemeente daar geen werkzaamheden aan heeft. Meldingen moeten voldoen aan allerlei formele eisen en die meldingen moeten gecontroleerd worden op indieningsvereisten en getoetst aan steeds ingewikkelder regelgeving. Dit heeft een aanzienlijke taakverzwaring voor onze toezichthouders tot gevolg gehad. Voor het onderdeel slopen (vaak met asbest) zijn bijvoorbeeld al 64 meldingen gedaan. Voor het administratieve werk daaraan mag ook geen leges meer worden berekend

Bedrijventerreinen

De bestemmingsplannen voor de huidige bedrijventerreinen in De Goorn (Vredemaker Oost en West) dateren van bijna 10 jaar geleden. Het is een vereiste dat hiervoor een nieuw bestemmingsplan wordt vastgesteld. Dit geldt ook voor het bedrijventerrein "De Braken" in Obdam. Dit gebied is nu nog opgenomen in het bestemmingsplan "Obdam - Hensbroek 2006". De kosten

ramen we op € 50.000.

Provinciale en regionale woonvisie

In 2011 is de regionale Woonvisie West-Friesland vastgesteld, met de afspraak om alle woningbouwplannen voor elkaar inzichtelijk te maken, jaarlijks te monitoren en te evalueren. Belangrijkste instrument voor de provincie hierbij is dat zij woningbouw buiten “bestaand bebouwd gebied” op grond van de provinciale Verordening Structuurvisie, kan tegenhouden. Voor Koggenland geldt dat vrijwel alle nieuwbouw buiten bestaand bebouwd gebied ligt. Op dit moment werkt de provincie aan het programma “Vraaggestuurd bouwen”, waarmee zij probeert sturing te geven aan de omvang en kwaliteit van de diverse bouwplannen in de gehele provincie.

Structuurschets West-Friesland

De regio zoekt elkaar niet alleen op in de woonvisie, maar ook op andere terreinen: recreatie, economie, bedrijvigheid, etc. Om hier een heldere regionale toekomstvisie voor te formuleren werken de West-Friese gemeenten aan een gezamenlijke Structuurschets. Een dergelijke visie helpt om projecten en ontwikkelingen bij het Rijk en Provincie onder de aandacht te brengen. Daarnaast is de visie basis voor de inzet van samenwerking in Noord-Holland Noord (Leisure Board, Agri Board, Energy Board, Holland Health en Maritime Campus).

Huisvestingswet

De verwachting is dat in 2014 een nieuwe Huisvestingswet aan de orde komt, waarin ook de manier van woningtoewijzing is geregeld. Hierop vooruitlopend is in samenwerking met de West-Friese gemeenten een werkgroep opgestart voor de herziening van de gemeentelijke Huisvestingsverordening.

Huurwetgeving

Het Kabinet lijkt de plannen voor de Verhuurdersheffing door te zetten, om jaarlijks € 1,7 miljard aan de corporatiesector te onttrekken. De 2^e en 1^e Kamer moeten zich er nog over uitspreken, maar met koepelorganisatie Aedes is hierover overeenstemming bereikt. Dit betekent dat ook ons woningbedrijf de broekriem aan moet halen. Voor de corporaties waarmee we samenwerken (met name De Woonschakel) is te verwachten dat meer huurwoningen op de koopmarkt worden gezet en dat er minder ruimte is voor investeringen in nieuwbouw, multifunctionele ruimtes en dergelijke.

Jaarlijks maken we met De Woonschakel prestatieafspraken, met aandacht voor nieuwbouw, huurprijzen, woningtoewijzing, etc. De verwachting is dat De Woonschakel minder in staat zal zijn om bij te dragen aan gemeentelijke doelstellingen.

Woningbedrijf en Grondbedrijf

De geschetste economische ontwikkelingen en huurwetgeving zijn meegenomen in de meerjarenprognose voor het Woningbedrijf en Grondbedrijf. Beide beïnvloeden de reguliere exploitatie niet.

Het grondbedrijf laat een bijgesteld en gezond bedrijfsresultaat zien. Het woningbedrijf laat een negatieve winstontwikkeling zien. We verwachten deze te compenseren met de verkoop van huurwoningen. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Woningbedrijf en paragraaf Grondbeleid.

Beleidsproduct: Bestemmingsplannen	
Speerpunt 1: Woningbouw, bedrijventerrein en voorzieningen	
WAT WILLEN WE BEREIKEN?	
Doel	Het voorzien in de lokale behoefte aan woningen en bedrijfsruimte
Invloed	Beperkt: afhankelijk van beleid andere overheden, financiers, plannen van derden en de marktsituatie
Randvoorwaarden	Medewerking van/afspraken met provincie Afspraken met corporatie en ontwikkelaar(s)
Werkelijkheid 2012	90 woningen opgeleverd 0 woonkavels verkocht 0 ha bedrijfsgrond verkocht
Doelstelling 2013	Oplevering 90 woningen 0,66 ha bedrijfsgrond beschikbaar
Doelstelling 2014	Oplevering 50 woningen 0,50 ha bedrijfsgrond beschikbaar
WAT GAAN WE ER VOOR DOEN?	
Prestaties	1. Inbreng provinciaal project 'Vraaggestuurd bouwen', regionale woonvisie en regionale structuurschets 2. Doorontwikkeling lopende exploitaties (De Burgh, Hofland, Zuidermeer, Lijsbeth Tijs, Vredemaker Oost, Polderweijde) 3. Voorbereiding nieuwe plannen (o.a. De Tuinen Ursem, Tuindersweijde Obdam, Vrijkomende schoollocaties Ursem)
WAT GAAT HET KOSTEN?	
Financiën	Optie bezuiniging: afschaffing rentevergoeding bedrijfsreserve woningbedrijf (3%) en grondbedrijf (2,5%)

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "ruimtelijke ordening & volkshuisvesting" is onderverdeeld in zeven beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Ruimtelijke ordening	€ 930.983	€ 881.444	€ 807.331	€ 794.713	€ 786.977	€ 781.758
Woningbouw	€ 314.136	€ 4.380	€ -	€ -	€ -	€ -
Woningexploitatie	€ 4.505.324	€ 4.599.127	€ 5.139.275	€ 5.311.173	€ 5.627.002	€ 5.699.718
Stads- en dorpsvernieuwing	€ 25.215	€ 55.610	€ 55.967	€ 55.568	€ 55.325	€ 55.161
Overige volkshuisvesting	€ 685.963	€ 839.644	€ 825.792	€ 811.714	€ 803.111	€ 797.305
Omgevingsvergunningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bouwgrondexploitatie	€ 4.158.225	€ 4.708.228	€ 1.446.500	€ 620.611	€ 615.637	€ 612.180
	€ 10.619.846	€ 11.088.433	€ 8.274.865	€ 7.593.779	€ 7.888.052	€ 7.946.122
Baten:						
Ruimtelijke ordening	€ 163.539	€ 131.500	€ 101.000	€ 101.000	€ 101.000	€ 101.000
Woningbouw	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Woningexploitatie	€ 4.899.689	€ 4.785.000	€ 4.936.516	€ 5.095.450	€ 5.195.327	€ 5.309.193
Stads- en dorpsvernieuwing	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Overige volkshuisvesting	€ 1.179	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Omgevingsvergunningen	€ 521.093	€ 360.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000
Bouwgrondexploitatie	€ 1.754.223	€ 4.708.228	€ 1.446.500	€ 620.611	€ 615.637	€ 612.180
	€ 7.339.723	€ 9.984.728	€ 6.759.016	€ 6.092.061	€ 6.186.964	€ 6.297.373
Saldo programma	€ 3.280.123	€ 1.103.705	€ 1.515.849	€ 1.501.718	€ 1.701.088	€ 1.648.749

Investerings en investeringslasten

Onder dit programma zijn voor de jaren 2014 tot en met 2017 investeringen gepland. De lasten van deze nieuwe investeringen zijn niet in de exploitatie opgenomen. Pas na definitieve besluitvorming komen deze lasten via een begrotingswijziging in de exploitatie terecht.

De volgende investeringen en investeringslasten zijn opgenomen:

omschrijving	2014	2015	2016	2017
Bestemmingsplan bedrijventerreinen	€ 50.000			
Kwaliteitszorgsysteem VTH-taken	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
	€ 60.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
jaarlasten	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000

3.10 Financiering & dekkingsmiddelen

Inleiding

Dekkingsmiddelen zijn die inkomsten, die worden gebruikt om de uitgaven van de gemeente te betalen. Deze inkomsten hebben geen vaste relatie met de uitgaven en behoren daardoor tot de algemene inkomsten van de gemeente. Deze middelen zijn dus vrij te besteden. Tot deze inkomsten behoren in ieder geval:

- algemene uitkering uit het gemeentefonds
- onroerende-zaakbelastingen
- hondenbelasting
- forensenbelasting

Hoewel geen inkomsten behoort het budget "onvoorzienne uitgaven" eveneens tot de algemene dekkingsmiddelen. De inzet van dit budget is ook niet gebonden aan (een) vaste uitgave(n). Het is een afgezonderd budget om incidentele, niet-begrote lasten op te vangen. Daarnaast is er de "budgettaire ruimte". Deze geeft aan hoeveel middelen er beschikbaar zijn om (nieuwe) lasten met een structureel karakter te dekken.

Plannen voor 2014

Kapitaallasten

De afgelopen jaren zijn er forse investeringen gedaan in huisvesting (Brede School Ursem, brandweerkazerne Avenhorn, aanpassingen Koggenbad en Koggenhal). Sommige van deze investeringen waren niet opgenomen in het meerjaren-investeringsoverzicht of als "pm"-post vermeld. In het meerjarenperspectief was dan ook niet met deze kapitaallasten rekening gehouden. Vanaf de begroting 2014 echter wel. De kapitaallasten nemen met zo'n € 300.000 toe.

Financiering en rentelasten

Voor de begroting 2014 gaan we uit van een financieringsbehoefte van € 11 miljoen. Op grond van de wet FIDO moeten we, bij overschrijding van drie kwartalen van de kasgeldlimiet, consolideren d.w.z. kortlopende leningen omzetten naar langlopende financiering.

In augustus 2013 hebben we een langlopende geldlening afgesloten voor 5 jaar tegen een rente van 1,15%. Voor de komende jaren zijn we uitgegaan van het afsluiten van eveneens langlopende geldleningen voor 5 jaar tegen een rente van 2%. We verwachten dat we elk jaar moeten consolideren. Na consolidatie verwachten we gedurende een klein jaar wederom gebruik te kunnen

maken van kortlopende financiering: we mogen immers gedurende drie kwartalen onze kasgeldlimiet overschrijden. Hoewel deze rente extreem laag ligt (0,1%) zijn we voor het meerjarenperspectief uitgegaan van 1%.

Tevens hebben we opgenomen dat we een fixe lening uit 2013 in 2015 en in 2017 herfinancieren met eenzelfde lening eveneens tegen een percentage van 2%.

Voor de financiering van de uitgaven c.q. investeringen zijn we mede aangewezen op externe financiering. Deze geven een extra last. In de activering van investeringen nemen we in de kapitaallasten een rentecomponent mee. Het te hanteren percentage is 2%.

Wat mag het kosten?

Exploitatieoverzicht

Het programma "financiering & dekkingsmiddelen" is onderverdeeld in elf beleidstaken. De geraamde baten en lasten van deze beleidstaken zijn als volgt:

Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
Overige financiële middelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Geldleningen c.a. langer dan 1 jaar	€ 72.487	€ 69.501	€ 70.301	€ 3.786	€ 3.786	€ 3.786
Algemene uitkeringen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Algemene baten en lasten	€ 27.923	€ 146.692	€ 35.081	€ 66.883	€ 87.861	€ 89.306
Uitvoering Wet WOZ	€ 261.229	€ 306.387	€ 291.798	€ 291.291	€ 287.835	€ 285.493
Baten OZB gebruikers	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten OZB eigenaren	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten forensenbelasting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten hondenbelasting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Heffing/invordering gem. belastingen	€ 195.105	€ 230.924	€ 233.856	€ 233.423	€ 230.469	€ 228.467
Saldo van de kostenplaatsen	€ 582.579	€ 49.750	€ 14.000	€ -	€ 14.000	€ -
	€ 1.139.323	€ 509.870	€ 617.036	€ 595.383	€ 595.951	€ 607.052
Baten:						
Overige financiële middelen	€ 33.368	€ 43.235	€ 43.235	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
Geldleningen c.a. langer dan 1 jaar	€ 72.487	€ 69.501	€ 66.515	€ -	€ -	€ -
Algemene uitkeringen	€ 17.252.238	€ 16.542.109	€ 17.064.139	€ 16.330.438	€ 16.347.348	€ 16.155.110
Algemene baten en lasten	€ 88.887	€ 234.958	€ 15.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Uitvoering Wet WOZ	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten OZB gebruikers	€ 138.550	€ 142.750	€ 149.500	€ 153.150	€ 157.000	€ 160.900
Baten OZB eigenaren	€ 1.207.340	€ 1.243.300	€ 1.275.000	€ 1.307.000	€ 1.339.500	€ 1.373.050
Baten forensenbelasting	€ 28.104	€ 27.500	€ 28.700	€ 29.400	€ 30.100	€ 30.900
Baten hondenbelasting	€ 54.737	€ 55.000	€ 56.350	€ 57.750	€ 59.200	€ 60.700
Heffing/invordering gem. belastingen	€ 16.165	€ 21.750	€ 17.500	€ 17.500	€ 17.500	€ 17.500
Saldo van de kostenplaatsen	€ 2.382.768	€ 1.414.317	€ 1.656.993	€ 1.599.059	€ 1.526.997	€ 1.599.838
	€ 21.274.644	€ 19.794.420	€ 20.372.932	€ 19.564.297	€ 19.547.645	€ 19.467.998
Saldo programma	€ 20.135.321-	€ 19.284.550-	€ 19.755.896-	€ 18.968.914-	€ 18.951.694-	€ 18.860.946-

Investeringsen en investeringslasten

Voor 2014 zijn er geen investeringen gepland.

4 Algemene dekkingsmiddelen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Algemene dekkingsmiddelen kennen geen vooraf bepaald bestedingsdoel en zijn dus vrij aanwendbaar. De algemene dekkingsmiddelen bestaan voornamelijk uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de onroerende zaakbelasting en dividenduitkeringen.

De hieronder aangegeven algemene dekkingsmiddelen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2013 van het Gemeentefonds en de cijfers op basis van de kadernota 2014. De bedoeling is dat de cijfers een trend laten zien.

4.2 Onvoorziene uitgaven

In de begroting van de gemeente houden we rekening met een bedrag voor de post "onvoorziene uitgaven", gebaseerd is op € 2,50 per inwoner. De post wordt aangewend voor onvoorziene lasten die een incidenteel karakter hebben. We zetten deze in als zij voldoen aan de volgende drie voorwaarden:

- op het moment van de samenstelling van de begroting waren de lasten niet te voorzien
- het is niet mogelijk de lasten te vermijden
- de lasten zijn niet uit te stellen naar de toekomst

We verwachten op 1 januari 2014 22.440 inwoners te hebben. In 2014 is deze post € 56.250.

4.3 Budgettaire ruimte

De post "budgettaire ruimte" is het resultaat van het verschil tussen de baten en de lasten in de begroting. De post heeft een tweeledig doel, namelijk:

- dekking van de onvoorziene lasten, die een structureel karakter hebben en zich dus over meerdere jaren uitstrekt
- dekking van de voorziene lasten, maar waarover nog geen (definitieve) besluitvorming heeft plaatsgevonden. Deze lasten komen vooral voort uit het meerjaren investeringsoverzicht.

De budgettaire ruimte ontwikkelt zich, op basis van de primaire begrotingen, als volgt:

jaar	Voordelig
2009	€ 725.366
2010	€ 450.541
2011	€ 82.928
2012	€ 119.535
2013	€ 172.200
2014	€ 78.831
2015	€ 95.383

2016	€	106.111
2017	€	107.306

4.4 Vrije dekkingsmiddelen

Het overzicht van de vrije dekkingsmiddelen, op basis van de primaire begrotingen, ziet er als volgt uit: (bedragen x 1.000)

Omschrijving	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OZB gebruikers	€ 127,8	€ 133,4	€ 142,8	€ 149,5	€ 153,2	€ 157,0	€ 160,9
OZB eigenaren	€ 1.153,7	€ 1.187,9	€ 1.243,3	€ 1.275,0	€ 1.307,0	€ 1.339,5	€ 1.373,1
dividend	€ 287,5	€ 348,5	€ 332,3	€ 296,2	€ 317,0	€ 260,0	€ 260,0
forensenbelasting	€ 25,0	€ 25,0	€ 27,5	€ 28,7	€ 29,4	€ 30,1	€ 30,9
gemeentefonds	€ 14.926,5	€ 14.736,4	€ 14.332,4	€ 15.291,7	€ 14.222,4	€ 14.228,0	€ 14.044,5
	€ 16.520,5	€ 16.431,2	€ 16.078,3	€ 17.041,1	€ 16.029,0	€ 16.014,6	€ 15.869,4

We merken op dat de algemene uitkering is opgenomen zonder rekening te houden met (doel)uitkeringen en verfijningen. Deze zijn buiten beschouwing gelaten, omdat deze niet vrij besteedbaar zijn. Voorts zijn de uitkering uit het Gemeentefonds over de jaren tot en met 2013 gebaseerd op de septembercirculaire 2012. De uitkeringen met ingang van 2014 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2013.

Prinsjesdag

Het afwijkende bedrag van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds in 2014 komt door de inhaalslag op de infrastructurele werken van de rijksoverheid in 2014.

4.5 Lokale heffingen

In paragraaf "Lokale heffingen" in deze programmabegroting gaan we nader in op het algemeen beleid van de lokale heffingen en de belastingcapaciteit van de gemeente. De volgende belastingen en heffingen komen daar ter sprake:

- onroerend zaakbelasting (OZB)
- hondenbelasting
- rioolrechten
- afvalstoffenheffing c.q. reinigingsrechten
- forensenbelasting
- lijkbezorgingrechten

4.6 Financieringsfunctie

Deze functie betreft alle activiteiten die te maken hebben met verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente. Concreet gaat het dan om zaken zoals het uitzetten en aantrekken van geld in diverse vormen (zoals deposito's, kort- en langlopende leningen), het beheersen van geldstromen (zodat een minimale hoeveelheid middelen aangetrokken hoeft te worden) en een optimaal beheer van aanwezige middelen (zodat een optimaal rendement van deze middelen kan worden behaald).

De Gemeentewet schrijft in artikel 212 voor dat de raad voor de financieringsfunctie bij verordening regels formuleert over in ieder geval:

- de algemene doelstelling van deze functie;
- te hanteren richtlijnen en limieten;
- de administratieve organisatie, daaronder begrepen, taken, bevoegdheden, de verantwoordelijkheidsrelaties en informatievoorziening

De verordening bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders in een treasurystatuut de dagelijkse regels opnemen voor het beheer van de diverse risico's en voor de administratieve organisatie en de interne controle van de financieringsfunctie. Het statuut is door de raad op 26 april 2011 vastgesteld. Het statuut geldt met ingang van 1 juli 2011.

Het is de bedoeling dat het beleid, zoals dat volgt uit het treasurystatuut, jaarlijks op een transparante wijze wordt gespecificeerd in de paragraaf financiering van de begroting en het jaarverslag.

5 Paragrafen

5.1 Inleiding

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, kortweg het BBV, gaat in titel 2.3 over de paragrafen. In de begroting worden in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen neergelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen.

De achterliggende gedachte bij deze verplichte paragrafen is om een dwarsdoorsnede te geven van de beheersmatige en financiële aspecten vanuit een bepaald perspectief. Het gaat dan vooral om de beleidslijnen van het beheer. Deze kunnen immers grote financiële gevolgen hebben.

De raad krijgt via deze paragrafen informatie om de kaderstellende, controlerende en allocerende rol op het beheer in te vullen. Het belang van de paragrafen is dat de onderwerpen, die in de begroting verspreid staan opgenomen, zijn gebundeld tot een kort overzicht. Daardoor krijgt de raad inzicht in en overzicht over de in de paragrafen opgenomen onderwerpen.

Het BBV schrift voor dat er minimaal de volgende paragrafen voorkomen:

- weerstandsvermogen en risicomanagement
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- lokale heffingen
- gemeentelijk woningbedrijf

De paragrafen "grondbeleid", "woningbedrijf", en deels "onderhoud kapitaalgoederen" zijn op basis van de nieuwe stijl als gevolg van de invoering van de drie W-vragen. In de volgende begroting zullen alle paragrafen zijn aangepast.

5.2 Weerstandsvermogen & risicomanagement

Risicomanagement

Onder risicomanagement verstaan we het herkennen en kwantificeren van risico's en het vastleggen van maatregelen om ze te beheersen. Daarmee beïnvloeden we de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's. Afhankelijk van de mate van de factoren "kans" en "gevolgen" kan een risico op vier manieren worden aangepakt:

➤ voorkomen:	één of beide van de factoren wegnemen;
➤ verminderen:	één of beide van de factoren afzwakken;
➤ uitbesteden:	risico's onderbrengen bij verzekeraars;
➤ accepteren:	wanneer het risico een acceptabel verlies betekent

In het voorjaar van 2012 werd de notitie "risicomanagement" gepresenteerd. Deze notitie werd door de raad goed ontvangen. Wel gaf de raad aan dat er snel een inventarisatie van alle risico's in de gemeente moest komen. In aansluiting daarop hebben wij met externe ondersteuning een inventarisatie laten plaatsvinden. Op basis van deze rapportage komt de gemeente uit op een weerstandscapaciteit van ruim 4 (zeer goed).

De lopende onzekerheden zijn opgenomen. Het is niet mogelijk risico's te vertalen naar geld, anders waren het ook geen onzekerheden. Zodra er meer bekend is over de het financiële risico dat we lopen, komen we daarop terug in de managementrapportages.

Risico's

In oktober 2012 heeft de NAR (Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement) een rapportage over ons weerstandsvermogen opgesteld en 54 risico's in beeld gebracht. Risico's doen zich niet allemaal tegelijk voor en komen veelal niet tot de maximale omvang. De conclusie van het rapport was dat 90% van alle risico's met een weerstandscapaciteit van € 2,6 miljoen kon worden afgedekt.

De top acht van de meest in het oog lopende risico's zijn thans:

- realisatie van Polderweijde en Tuindersweijde in Obdam
- bezuinigingen op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- de uitvoering van de opneinderegelingen van het rijk
- de bouwgrondexploitaties
- de financieringsbehoefte van de gemeente en de daaraan verbonden rentelasten
- de transities binnen het sociaal domein
- de overname van het onderhoud van de wegen binnen de bebouwde kom
- (onderzoeken naar) regionale samenwerking

Deze risico's liggen in de lijn van vorig jaar. De conclusie van het rapport van de NAR staat nog steeds, al is het benodigde weerstandsvermogen gelet op deze risico's, licht toegenomen.

Weerstandsvermogen

Onder dit begrip verstaan we het vermogen om de (financiële) risico's op te vangen zonder dat dit gevolgen heeft in de continuïteit van de uitvoering van het beleid en beheer. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten geeft aan dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de middelen en mogelijkheden waarover we beschikken om niet begrote kosten te dekken
- de risico's, waarvoor nog geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie van de gemeente

De paragraaf over het weerstandsvermogen bevat minimaal:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's
- het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van een gemeente bestaat uit een incidenteel en een structureel deel. Globaal is het weerstandsvermogen als volgt opgebouwd:

- structureel: de post "onvoorziene uitgaven"
de post "budgettaire ruimte"
de ruimte in de belastingcapaciteit
- incidenteel: de algemene reserve
de overige vrije reserves
de stille reserves

Onvoorziene uitgaven

Sinds jaar en dag nemen we in de begroting een bedrag op van € 2,50 per inwoner. Dit geeft een saldo van ruim ca. € 56.250.

Budgettaire ruimte

Het saldo van de hogere inkomsten dan de uitgaven is de ruimte in de begroting voor de lasten van nieuwe investeringen en de invoering van nieuw beleid. Voor zover het nieuwe beleid c.q. de nieuwe investering nog niet is uitgevoerd, kan deze ruimte worden benut om in de weerstandscapaciteit te voorzien. Voor 2014 bedraagt de budgettaire ruimte € 78.831.

Ruimte belastingcapaciteit

Naast de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de heffing van de onroerende zaakbelastingen (OZB) de belangrijkste, vrij besteedbare inkomstenbron voor de gemeente. Er zijn wel hogere inkomstenbronnen, doch aan deze middelen zit een bestedingsverplichting. Deze zijn dus niet vrij aanwendbaar.

In de berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds houdt het rijk rekening met fictieve inkomsten uit de OZB. Zij gaat daarbij uit van de economische waarde van de objecten en een gemiddeld tarief van heel Nederland. Het rijk gaat er van uit dat Koggenland bijna € 2,5 miljoen aan OZB heft.

In 2014 stijgen de tarieven van de onroerende zaakbelastingen met 25%. De inkomsten ramen we op afgerond € 1.775.000. Dit betekent dat we, ondanks deze verhoging van de tarieven, nog een ruimte hebben in de OZB van € 725.000 miljoen. We heffen dus nog altijd ca. 30% minder OZB dan het rijk in de algemene uitkering in aftrek neemt.

Algemene reserve

Sinds de vaststelling van de notitie "reserves en voorzieningen 2007" bedraagt de algemene reserve

€ 1.423.250. Dit is ca. € 63 per inwoner en € 148 per woonruimte. Er is geen aanleiding het saldo van deze reserve aan te passen.

Vrije reserves

Naast de algemene reserve beschikken we ook over vrije reserves. Deze zijn vrij omdat er nog geen bestemming aan de reserve is gegeven. Het kan dus voor elk doel worden gebruikt, zoals de reserve nieuwe investeringen. Het saldo van deze reserve bedraagt per 1 januari 2014 ruim € 6,9 miljoen.

Overigens zouden we de bestemmingsreserves ook kunnen rekenen tot het weerstandsvermogen. De raad kan namelijk op ieder moment de bestemming van deze reserves herzien, zodat het weer een vrije reserves worden. Hiertoe rekenen we in ieder geval de reserve volkshuisvesting en frictiekosten.

Stille reserves

Onder "stille reserves" verstaan we het verschil tussen de hogere actuele waarde van een kapitaalgoed (zoals een gebouw) en de boekwaarde. De gemeente is een openbaar en democratisch bestuurd lichaam. Het is dus een vereiste dat over de financiële positie van de gemeente een getrouw beeld wordt gegeven. Daaronder vallen ook deze reserves.

Deze reserves treft u echter niet in de begroting aan. Er is namelijk een grote onzekerheid over het op te nemen bedrag. De waarde van een actief staat aan schommelingen bloot en is dus niet bekend. Verder heeft de opname van een stille reserve geen nut. Het draagt niet bij aan de financiering en de dekking in de exploitatie.

De bouw van zes huurwoningen in Ursem

Als wij de boekwaarde van de gemeentelijke objecten tegenover de vastgestelde WOZ-waarde zetten, krijgen we globaal een indicatie van de capaciteit van deze stille reserves. Globaal komt dit uit op € 11 miljoen.

Bepalend voor de waarde van het woningbedrijf is niet het verschil tussen markt- en balanswaarde, maar de rentabiliteit op het geïnvesteerde vermogen. Als we daar van uitgaan zal de waarde van het woningbedrijf € 37 miljoen bedragen.

Wij komen tot de conclusie dat de stille reserves van de gemeente een afgeleide bijdrage kunnen leveren aan de weerstandscapaciteit van de gemeente. Veelal is de onderliggende activa niet direct te verhandelen.

Weerstandscapaciteit

Op basis van het vorenstaande is de structurele weerstandscapaciteit als volgt te berekenen:

Omschrijving		primaire begroting 2013	primaire begroting 2014
onvoorziene uitgaven		€ 56.100	€ 56.250
budgettaire ruimte		€ 172.200	€ 78.831
ruimte belastingcapaciteit ozb		€ 1.100.000	€ 1.100.000
		<u>€ 1.328.300</u>	<u>€ 1.235.081</u>
algemene reserve			
vrije reserve	nieuwe investeringen	€ 1.423.250	€ 1.423.250
bestemmingsreserves	volkshuisvesting	€ 8.682.888	€ 9.266.523
	frictiekosten	€ 5.633.065	€ 5.633.065
		€ 217.698	€ 217.698
		<u>€ 15.956.901</u>	<u>€ 16.540.536</u>
totaal weestandscapaciteit		<u>€ 17.285.201</u>	<u>€ 17.775.617</u>

Conclusie

Eind 2012 heeft de NAR (Nederlands adviesbureau risicomanagement) de weerstandscapaciteit van onze gemeente beoordeeld en gaf te kennen dat deze zeer goed was. Er zijn het afgelopen jaar geen grote wijzigingen in de risico's zijn gekomen. De conclusie is dan ook dat de weerstandscapaciteit genoeg niet is gewijzigd.

5.3 **Onderhoud kapitaalgoederen**

Inleiding

In deze paragraaf besteden we aandacht aan het onderhoud van de openbare ruimte (wegen, riolering en openbaar groen), openbare verlichting en de gebouwen. Het onderhoud aan deze kapitaalgoederen maakt een aanzienlijk deel uit van de lasten in de begroting. Een goed inzicht en overzicht van het onderhoud aan de kapitaalgoederen is daarom van groot belang.

Onderhoudsplannen

In januari 2011 is de notitie "reserves & voorzieningen 2010" vastgesteld. In deze notitie zijn bestemmingsreserves omgezet naar voorzieningen. Daarvoor zijn op tal van onderdelen actuele onderhoudsplannen ontwikkeld. Inmiddels zijn er voorzieningen voor:

- schoolgebouwen
- bibliotheek
- begraafplaatsen
- peuterspeelzalen
- verenigingsgebouwen & dorpshuizen
- gemeentehuizen
- gebouwen buitendienst
- gymnastieklokalen
- de "Koggenhal"
- bruggen
- openbare verlichting
- zwembaden
- monumenten
- brandweerkazernes
- opstallen recreatievoorzieningen

Ook voor het onderhoud aan de beschoeiingen is een actueel onderhoudsplan gereed. Hiervoor is (nog) geen voorziening getroffen. Daarvoor is een raadsbesluit nodig. In de komende notitie over de reserves en voorzieningen gaan we nader in op de vraag of er een voorziening moet komen. Dit hangt mede af van de financiële aspecten.

De grenspaal tussen Obdam en Hensbroek

Er is wel een voorziening van het onderhoud van de bruggen in de gemeente. Echter, de bijdrage aan deze voorziening is nog gebaseerd op het "oude" onderhoudsplan. De bijdrage aan de voorziening van € 30.000 per jaar dekt daarom lang de lasten die op basis van het nieuwe onderhoudsplan berekend zijn. In de notitie "reserves & voorzieningen 2013" komen we daarop terug en kijken we eveneens naar de financiële (on)mogelijkheden.

Voor het onderhoud aan het asfalt- en de klinkerwegen is geen voorziening getroffen, evenals voor de riolering. Zij voldeden niet aan de voorwaarden. De belangrijkste reden daarvoor was dat er bij het onderhoud van de wegen geen vaste jaarlijkse bijdrage kon worden bepaald. Daarvoor waren de bedragen te afwijkend.

Onderhoud wegen

Beleidskader

De gemeente heeft in 2013 ongeveer 100 kilometer verharde wegen in haar bezit. Ten opzichte van 2012 is het aantal toegenomen met 2 km. De gemeente is als wegbeheerder, verantwoordelijk voor deze wegen. Naast het dagelijks onderhoud is groot onderhoud nodig. De planning gebeurt mede op basis van het raadsbesluit d.d.6 februari 2012, waarmee het streefniveau voor de kwaliteit van de wegen is vastgesteld. Bij het onderhoud worden voorts de maatregelen vanuit het Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP) meegenomen.

Beheersplan

De uitvoering van het onderhoud gebeurt volgens een jaarlijks vast te stellen uitvoeringsplan dat op basis van de CROW-methodiek voor het wegbeheer tot stand komt.

De onderhoudstoestand van de wegen blijkt niet alleen uit de jaarlijkse inspecties, maar kan ook afgeleid worden uit het hogere aantal aansprakelijkheidsstellingen. Na de laatste inspectie, uitgevoerd in het voorjaar 2013, zijn de kwaliteitsgegevens vergeleken met het vastgestelde streefniveau als volgt:

Totaal areaal	Boven de norm	Norm	Achterstallig
Resultaat 2012	82	10	8
Resultaat 2013	84	12	4
Streefniveau	80	15	5

Wegonderhoud

Reserves

Voor de dekking van de kosten van het onderhoud van de wegen maken we gebruik van een drietal reserves, namelijk:

- reserve onderhoud asfaltwegen
- reserve onderhoud elementverhardingen
- reserve nieuwe investeringen

Riolering

Beleidskader

Het GRP 2014-2018 is in oktober 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. Dit plan is opgesteld in overleg met de provincie en HHNK. In het plan worden de activiteiten aangegeven, die nodig zijn om de doelstellingen van het GRP te verwezenlijken. Naast de kosten is een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de inkomsten, de rioolheffing.

In het Bestuursakkoord Water is het streven van het rijk vastgelegd om door betere samenwerking tussen waterschappen, drinkwaterbedrijven en rijk, provincies en gemeenten tot kwaliteitsverbetering en bezuiniging in de waterketen te komen.

In de regio West-Friesland hebben de gemeenten elkaar opgezocht en wordt op dit moment onderzocht wat de (on)mogelijkheden zijn om tot intensievere samenwerking te komen. Het rijk kondigt overigens wetgeving aan om samenwerking af te dwingen als dit van onderop niet wordt opgepakt.

Beheersplan

De uit het GRP voortkomende maatregelen worden gedurende de planperiode in uitvoering genomen.

Financiën

Het verwachte verloop van de reserve onderhoud riolering is:

omschrijving	2013	2014	2015	2016	2017
saldo 1 januari	€ 9.127.368	€ 9.969.200	€ 10.851.227	€ 11.800.594	€ 12.804.268
toevoegingen	€ 1.017.950	€ 905.638	€ 972.978	€ 1.027.285	€ 1.081.902
onttrekkingen	€ 176.118	€ 23.611	€ 23.611	€ 23.611	€ 23.611
saldo 31 december	€ 9.969.200	€ 10.851.227	€ 11.800.594	€ 12.804.268	€ 13.862.559

De bovengenoemde inkomsten en uitgaven komen overeen met de bedragen genoemd in het GRP. De 'meerjarenraming' in het GRP geeft een prognose tot het jaar 2072, waarbij er van uit wordt gegaan dat de reserve voldoende op peil is om de benodigde maatregelen uit te kunnen voeren.

Water

In de reguliere begroting is voor de uitvoering van het bagger- en schouwwerk wederom € 74.000 opgenomen. Overigens dekken we de kosten uit de reserve nieuwe investeringen. Deze lasten drukken dus niet op het begrotingsresultaat.

Gebouwen

Beleidskader

Het beleidskader voor de uitvoering van het planmatig onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen zijn de MOP's 2011-2016 voor schoolgebouwen, bibliotheek, peuterspeelzalen, begraafplaatsen, dorpshuizen, gemeentehuizen, gebouwen buitendienst, gymzalen, sporthal, zwembaden, brandweerkazernes en opstallen recreatievoorzieningen.

Onderhoud bij het zwembad "Buitemeere" in Obdam

Hierin wordt inzichtelijk gemaakt welke structurele onderhoudswerkzaamheden nodig zijn, gekoppeld aan het gebruik van de gebouwen. Daarnaast zijn mutaties op het gebouwenbestand en de meest omvangrijke werkzaamheden aangegeven.

Voor het dagelijks beheer en onderhoud is voorts het accommodatiebeleid van belang dat eind 2013 wordt herzien.

Beheersplan

De uit de MOP's voortkomende maatregelen worden gedurende de planperiode in uitvoering gebracht. De gemeente heeft een veelheid aan gebouwen, variërend van huisvesting van gemeentelijke diensten tot zwembaden en opstallen bij begraafplaatsen, monumentale kerktorens, e.d. Tevens worden gym- en sportzalen en de sportcomplexen onderhouden en beheerd.

Financiën

Voor de diverse gemeentelijke gebouwen is een onderhoudsvoorziening. De ontwikkeling van alle voorzieningen tezamen is als volgt:

	2013	2014	2015	2016
saldo 1 januari	€ 7.816.675	€ 7.650.157	€ 7.404.368	€ 6.745.373
toevoegingen	€ 264.046	€ 264.046	€ 264.046	€ 264.046
onttrekkingen	€ 430.564	€ 509.835	€ 923.041	€ 473.893
saldo 31 december	€ 7.650.157	€ 7.404.368	€ 6.745.373	€ 6.535.526

Naast het planmatig groot onderhoud is incidenteel renovatie of aanpassing van gemeentelijke panden nodig. In 2014 geldt dit voor het gymnastieklokaal in Spierdijk, waar de vloer moet worden vervangen en aangepast. De investering hiervoor bedraagt € 150.000 en komt ten laste van de onderhoudsvoorziening.

Veranderingen

In de planning is ook het onderhoud opgenomen van de sporthal "Koggenhal" en het zwembad "Koggenbad". Zoals bekend zijn deze sportvoorzieningen in 2013 opgeknapt en is er dekking gevonden in het naar vorenhalen van gepland onderhoud. De hiervoor opgenomen bedragen zijn echter nog in overeenstemming met de huidige onderhoudsplannen. De werkelijke onderhoudskosten zullen dus van deze planning afwijken.

Op grond van de regeling "gelegenheid geven tot sportbeoefening" is de BTW over de aanleg van de kunstsportvelden bij de verenigingen Victoria-O in Obdam, RK EDO in De Goorn, VV Kwiek in Avenhorn en SC Dynamo in Ursem gecompenseerd via het BTW Compensatiefonds. Op grond van deze regeling heeft de gemeente echter het beheer en onderhoud van de sportvoorzieningen gekregen. Voor deze gebouwen, exclusief de kantines, dienen daarom nog onderhoudsplannen te worden opgesteld. Ook moeten we nog kijken of en op welke wijze we onderhoudsvoorzieningen kunnen instellen, hoe we deze voeden en waar de dekking vandaan moet komen. Ook willen we met de verenigingen overleggen. Wij zijn van mening dat zij hierin ook een eigen verantwoordelijkheid hebben.

Verder is nog geen rekening gehouden met de doordecentralisatie van het onderhoud van de schoolgebouwen in de gemeente. De financiële gevolgen zijn op het moment van samenstellen van deze begroting niet bekend. Ook het overleg daarover het de schoolbesturen moet nog plaatsvinden.

Openbaar groen

Beleidskader

De gemeente heeft ongeveer 115 ha openbaar groen in haar bezit. Groen heeft een beperkte levensduur. Vervangingen zijn nodig om naast het reguliere onderhoud het openbaar groen in stand te houden.

Beheersplan

In 2011 zijn per dorpskern Groenbeheersplannen opgesteld. Aan de hand van deze plannen hanteert de buitendienst kwaliteitsniveaus per deelgebied. Ook bij uitbesteding worden deze beheerplannen als uitgangspunt genomen.

Voor de groene sportvelden zijn in 2013 aparte beheersplannen opgesteld. Hierin wordt gedetailleerd beschreven wat er voor de sportaccommodaties nodig is om de velden langdurig in goede conditie te houden.

Voor de vervanging van machines van de buitendienst is een meerjarenplanning opgesteld.

Openbaar groen in Berkhout

Financiën

Voor het groenonderhoud, inclusief onderhoud speeltoestellen, is geen reserve of voorziening ingericht. Jaarlijks moeten de in de begroting beschikbaar gestelde budgetten dan ook voldoende zijn om de werkzaamheden uit te voeren.

Voor de machines buitendienst zijn de volgende investeringen geraamd:

		2013		2014		2015		2016		2017
investeringen buitendienst	€	92.000	€	152.000	€	114.000	€	51.500	€	30.425

Openbare verlichting

Beleidskader

In 2013 is het Beleidsplan Openbare Verlichting vastgesteld. De gemeente heeft 3.890 lichtmasten met armaturen in bezit 30% van het netwerk. Het overig netwerk is in eigendom van Liander.

Beheersplan

Het Beleidsplan Openbare Verlichting bevat een uitvoeringsprogramma op basis waarvan jaarlijks het daadwerkelijk onderhoud en vervanging worden bepaald. Het meerjaren uitvoeringsprogramma is tevens bepalend voor de onderhoudsvoorziening.

Financiën

Het verwachte verloop van de voorziening onderhoud openbare verlichting is als volgt:

omschrijving	2013	2014	2015	2016	2017
saldo 1 januari	€ 670.009	€ 755.753	€ 786.065	€ 888.627	€ 966.189
toevoegingen	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
onttrekkingen	€ 89.256	€ 144.688	€ 72.438	€ 97.438	€ 68.775
saldo 31 december	€ 755.753	€ 786.065	€ 888.627	€ 966.189	€ 1.072.414

Speeltoestellen

De begrote lasten van de speelvoorzieningen zijn verlaagd van € 47.500 in 2012 naar € 22.500 in 2014. In het kader van de aansprakelijkheid blijven we de speeltoestellen regelmatig controleren zodat er een veilig gebruik van gemaakt kan worden. Ook vindt er op zijn tijd een keuring door een officiële instantie plaats. Deze controles en de bevindingen daarvan leggen we vast in een logboek.

5.4 **Financiering**

Inleiding

Samen met het treasurystatuut is de financieringsparagraaf voorgeschreven in de Wet financiering decentrale overheden, de Wet Fido. Ook in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, het BBV, is de financieringsparagraaf verplicht gesteld. De paragraaf moet zowel in de programmabegroting als –rekening worden opgenomen. In de paragraaf geven wij informatie over het financieringsbeleid (treasury) en de mogelijke risico's die we daarbij lopen.

Externe ontwikkelingen

Een van de belangrijkste factoren bij de uitvoering van het treasurybeleid is de ontwikkeling van de rente. Daarbij kijken we naar de renteontwikkeling op de kapitaalmarkt en de geldmarkt.

Kapitaalmarkt

Onder de kapitaalmarkt verstaan we de markt voor financiële middelen met een lange(re) looptijd. Minimaal bedraagt deze looptijd twee jaar. Dit noemen we ook wel "lange rente".

De vraag naar staatsobligaties is in de stabiele landen gestegen wat tot gevolg heeft dat de kapitaalmarktrente in de afgelopen tijd is gestegen. Lag deze tot en met juni tussen 1,6% en 1,9%, de laatste maanden stijgt deze rente. In september was een niveau bereikt van 2,4% (looptijd 25 jaar). We verwachten dat de langlopende rente de komende periode op hetzelfde niveau blijft tot licht zal dalen.

Geldmarkt

Onder de geldmarkt verstaan we de financiële transacties met een looptijd van minder dan twee jaar. Dit is de zogenaamde "korte rente". De aanhoudende crisis in Europa leidt tot grote onzekerheid op de financiële markten. In het afgelopen jaar ligt het niveau van de korte rente (1-maands Euribor) rond 0,11% tot 0,13%. De rente is het afgelopen jaar vrij stabiel geweest. Zolang de vooruitzichten op een herstel van de economie er niet zijn, zal deze rente, naar verwachting, ook stabiel blijven.

Opgenomen en uitgezette geldleningen

In de begroting voor 2014 houden we rekening met de volgende leningenportefeuille:

Oorspr. bedrag v/d lening of het voorschot	Omschrijving	Jaar van de (laatste) aflossing	Rente per centage	Saldo lening per 1-1-2014	Bedrag van de rente	Aflossing	Saldo lening 42.004,00
€ 1.588.231	BNG lening nr. 75234	2014	4,530%	€ 63.529	€ 2.878	€ 63.529	€ 0
€ 45.378	BNG lening nr. 79-297	2017	8,050%	€ 7.261	€ 584	€ 1.815	€ 5.445
€ 3.100.000	BNG lening nr. 99-034	2027	4,620%	€ 1.984.000	€ 91.661	€ 124.000	€ 1.860.000
€ 7.000.000	BNG lening nr. 40.104968	2015	2,740%	€ 7.000.000	€ 191.800		€ 7.000.000
€ 6.000.000	BNG lening 40.108507 per 7-8-13	2018	1,150%	€ 6.000.000	€ 69.000	€ 1.200.000	€ 4.800.000
€ 17.733.609	totaal			€ 15.054.790	€ 355.923	€ 1.389.344	€ 13.665.445

Gemiddeld betalen we over deze leningen een rente van 2,36%.

Op basis van de huidige begroting en de investeringen voor de komende jaren hebben we een opstelling gemaakt van de liquiditeitsontwikkeling tot en met 2017. Daarbij hebben we rekening gehouden met de kasgeldlimiet en met het consolideren van leningen. Tenslotte hebben we uiteraard ook rekening gehouden met het aantrekken van financiering voor de af te lossen leningen.

We kunnen uiteraard niet in de toekomst kijken. De huidige rentepercentages zijn extreem laag. Kort geld kost 0,05%. Lang geld voor vijf jaar kost ons 1,15%. In de berekening zijn we uitgegaan van een rente voor kort geld van 1% en voor de rente van lang geld voor 3%. Op basis van deze percentages hebben de rentekosten berekend en opgenomen in het meerjaren perspectief.

Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder geven we weer in welke mate deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en op welke wijze de gemeente deze risico's beheerst.

Beleggingen

Beleggingen in de vorm van aandelen heeft de gemeente bij:

- GKNH (Gasbedrijf Kop Noord-Holland) te Alkmaar met aandelen Liander
- Centraal Afvalverwerkingsbedrijf West-Friesland (CAW) met aandelen HVC
- NV Bank Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage

Van deze instellingen ontvangen we dividend. Deze worden als baten in de jaarlijkse exploitatie opgenomen. Het algemene beleid is dat de gemeente geen beleggingen heeft in private bedrijven en instellingen. Dergelijke beleggingen geven een te groot financieel risico en dat kan niet in combinatie met gemeentelijk kapitaal.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente zijn zeer beperkt, omdat uitsluitend middelen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's. Vastrentende waarden garanderen dat op de einddatum de nominale waarde wordt uitgekeerd. Op deze einddatum is dus geen sprake van koersrisico's.

Het uitzetten van overtollige middelen geschiedt conform de dienstverleningsovereenkomst zoals die is gesloten met een instelling met een AAA-rating. Veelal betreft dit de NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag. Met deze bank hebben we hiervoor een overeenkomst afgesloten.

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2014 bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal in 2014 bedraagt ruim € 38 miljoen en het kasgeldlimiet is dus € 3,2 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van de totale vaste schuld bij aanvang van het jaar. Dit percentage belooft 20% van de vaste schuld van de gemeente. Het doel hiervan is dat gemeenten in enig jaar niet meer dan 20% van hun vaste schuld (looptijd langer dan twee jaar) mogen herfinancieren. Deze zekerheid is ingebouwd in de wet Fido om te voorkomen dat de gemeente met te grote negatieve renteschommelingen geconfronteerd wordt en de nadelige gevolgen daarvan moet kunnen opvangen binnen de begroting. Het risico van nadelige rente-effecten doet zich in de bestaande leningenportefeuille niet voor.

Financieringspositie

Deze positie hangt af van de te verwachten uitgaven (normale lasten en investeringen) en de inkomsten. De lasten worden globaal gezien betaald uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de belastingen, heffingen, rijksbijdragen en retributies.

Ook in 2014 staat wederom een aantal investeringen op stapel. We gaan er echter van uit dat we voor de investeringen en de uitvoering van de begroting 2014 externe financiering moeten aantrekken. Op dit moment kunnen we niet aangeven hoeveel dit zal worden. Dit is mede afhankelijk van de tijdsplanning.

Relatiebeheer

De NV Bank Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente. Deze band is versterkt door het aangaan van de overeenkomst voor het liquiditeitenbeheer. De overige financiële instellingen spelen in dit verband een secundaire rol. In deze situatie komt voorlopig geen wijziging.

De BNG in Den Haag

Informatievoorziening

Gezien de omvang van de gemeente bestaan informatie en systemen van de treasuryfunctie hoofdzakelijk uit informatiestromen met de huisbankier. Informatie over de ontwikkeling van de financiële positie wordt verkregen door middel van de treasuryfunctie van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Op basis daarvan ontstaat er inzicht in de liquiditeit op korte termijn. Ook informeert het systeem over de rentetarieven van de geld- en kapitaalmarkt.

5.5 **Bedrijfsvoering**

Inleiding

Artikel 9 van het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies, het BBV, bepaalt dat er een paragraaf bedrijfsvoering is. Artikel 14 van het BBV geeft aan dat deze minimaal inzicht geeft in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. Onder bedrijfsvoering verstaan we in dit geval de manier waarop de personele en financiële middelen worden ingezet om op een zo efficiënt en effectief mogelijke wijze de benodigde producten te leveren.

Het personeels- en organisatiebeleid is gericht op het ontwikkelen van de kwaliteit binnen de organisatie. Zodoende ontstaat er een professionele en klantgerichte organisatie die daadkrachtig en slagvaardig in kan spelen op veranderingen. Hierbij zijn medewerkers de kritieke succesfactor. De juiste persoon op de juiste plek is het uitgangspunt om optimale resultaten te kunnen behalen.

Doel van de bedrijfsvoering

De kwaliteit van de bedrijfsvoering bepaalt in belangrijke mate het welslagen van de programma's, zoals die in programmabegroting zijn opgenomen. Doel van de bedrijfsvoering is te ondersteunen, zodat die programma's uitgevoerd kunnen worden.

Begrippen die bij de bedrijfsvoering een rol spelen zijn:

- rechtmatigheid: een gemeente handelt rechtmatig als zij handelt volgens de geldende wet- en regelgeving
- betrouwbaarheid: de gemeente heeft haar zaken voor elkaar, voert de (wettelijke) regels voorspelbaar uit en handhaaft deze regels
- transparantie: een transparante overheid biedt inzicht in de uitvoering van de programma's en de ondersteunende processen
- doelmatigheid: het zo efficiënt mogelijk voortbrengen van een bepaalde output of met een bepaalde input een kwalitatief en/of kwantitatief zo goed mogelijke output realiseren
- doeltreffendheid: de effecten bereiken die beoogd waren.

Planning en control

Planning en control is een steeds zwaarder wordend proces van planning en verantwoording. Dit vergt veel van de organisatie. Heel veel onderwerpen hebben een relatie met planning en control: kwaliteitshandvesten, benchmarking, administratieve organisatie, evaluatieonderzoeken, budgetbeheer, audits, lokale rekenkamer, de verordeningen ex art. 212, 213 en 213a Gemeentewet en de kaderstelling. Dit alles in het kader van "wat willen we", "wat gaan we daarvoor doen" en "wat mag het kosten?"

[Link met ondersteuning van Leanent](#)

In de eerste helft van 2013 is in het kader van Link / lean gekeken in hoeverre de lopende processen van begroting, managementrapportages en rekening veranderd konden worden. Specifiek is daarbij het proces van de samenstelling van de kadernota en de programmabegroting onder de loep genomen.

Het nieuwe proces wordt voor het eerst in de praktijk getest bij de samenstelling van de kadernota en de begroting voor het jaar 2015.

Resultaat gericht werken

In onze dienstverlening staat de professionaliteit, transparantie en doorlooptijd centraal. De basis om goede resultaten te behalen ligt in het efficiënt vormgeven van processen. Daarvoor is een resultaatgerichte sturing en een afname van de hoeveelheid onderhanden werk nodig. We willen de procesonderdelen die geen meerwaarde aan het product leveren identificeren en elimineren. In 2013 gaan we door met het doorlichten van de processen.

Rechtmatigheid

Inleiding

Aan dit scala van aspecten is het aspect van de rechtmatigheid toegevoegd. De accountant moet daar een oordeel over geven. Dit vergroot de hoeveelheid werk aanzienlijk. Er zullen goede afspraken tussen de accountant, de raad en het college moeten worden gemaakt over de haalbaarheid en de fasering van deze regelgeving. Feitelijk zullen alle administratieve processen moeten worden beschreven en geactualiseerd. Vastgelegd moet worden dat de uitvoering in overeenstemming met de wet- en regelgeving en andere voorschriften is gebeurd. Zo kan op elk moment (door de accountant) worden gecontroleerd of de uitvoering van de processen en procedures wel in overeenstemming met de gemaakte wetgeving en afspraken is gevoerd.

Kwaliteitscontrole

Bij de rechtmatigheid draait het om de juistheid en volledigheid van transacties. Het is van belang de controle op de kwaliteit en de interne controle zichtbaar en traceerbaar in de processen op te nemen. Afwijkingen zie je eerder en/of kunnen worden voorkomen.

Bij de rechtmatigheid toetsen we aan de interne en externe wet- en regelgeving. Voorwaarde is wel dat er financiële aspecten aan zitten. In een normenkader verklaren we welke regels van toepassing zijn. Uit het normenkader moet de vanuit toepassing zijnde wet- en regelgeving aangegeven worden welke specifiek relevant zijn voor een rechtmatige uitvoering en waarop expliciete toetsing moet plaatsvinden. De analyse van de specifieke voorwaarden is het toetsingskader.

De voorwaarden zijn globaal in zeven klassen in te delen:

- recht
- hoogte
- duur
- bevoegdheid
- administratie
- bewijsstukken
- termijnen

De eerste drie bepalen in grote mate het financiële belang, de andere vier hebben meer betrekking op het proces. De rechtmatige uitvoering waarborgen we in eerste instantie door de opzet en inrichting van de administratieve organisatie (processtappen en functiescheiding). De controle in de uitvoering loopt in het uitvoeringsproces mee. Er bestaat bij de inrichting en uitvoering aandacht

voor de controle op de voorwaarden. Wordt de uitvoering en de controle juist en tijdig gedaan dan kan en zal er in principe geen sprake van onrechtmatigheid kunnen zijn. Voor de accountant is het van belang dat de stappen in de uitvoering en van de controle vastgelegd zijn. Daarop toetst de accountant.

Controleplan rechtmatigheid

In het plan is beschreven op welke manier we rechtmatigheid aanpakken in onze gemeente. We gaan in op de wijze waarop de interne controle gestalte krijgt en schetsen we het risicoprofiel van de gemeente. Tenslotte volgt er een uitwerking van de interne controle in werkplannen. Welke stappen moeten er worden ondernomen, is rekening gehouden met wet- en regelgeving, zijn deze uitgevoerd, e.d. Op deze wijze is het voor de accountant eenvoudiger te beoordelen of de wet- en regelgeving wordt nageleefd en of we dus rechtmatig bezig zijn.

In het controleplan rechtmatigheid hebben we veertien processen opgenomen die in aanmerking komen voor de (verbijzonderde) interne controle. Deze zijn:

- gemeentelijke belastingen (aanslagen, kwijschelding)
- uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- salarissen e.d. van personeel
- algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- subsidies en inkomensoverdrachten (o.a. gemeenschappelijke regelingen)
- uitkeringen sociale zaken (WWB, loaz, loaw, en BBZ)
- leges omgevingsvergunningen
- huuropbrengsten woningbedrijf
- kredieten op investeringen
- betalingsverkeer
- treasury w.o. kort krediet en langlopende (geld)leningen
- inkoop en aanbesteding
- grondexploitaties, w.o. aankoop en verkoop van grond
- ontvangen subsidies en bijdragen (o.a. voor verantwoording Sisa)

We controleren niet ieder jaar alle deze processen. Dat is te omvangrijk en zou veel te veel tijd in beslag nemen. Deze processen rouleren.

Verbijzonderde interne controle

De verbijzonderde controle vindt achteraf plaats, gebeurt door een onafhankelijk persoon (zoals van een andere afdeling) en neemt meer tijd in beslag. Het is daarom van belang dat de processtappen goed beschreven zijn en dat tijdens deze processen de controle adequaat gevoerd en vastgelegd. Is dat het geval, dan zal er eigenlijk geen verbijzonderde controle plaats vinden. Echter, er kan altijd nog worden besloten voor een bepaald proces een dergelijke controle toe te passen.

Rechtmatigheid is een vast onderdeel in de dagelijkse werkzaamheden. Dit betekent o.a. dat interne controlemaatregelen worden opgesteld en vastgelegd. Het is voor de accountant zichtbaar dat de organisatie de wet- en regelgeving naleeft. De invoering geeft daarbij tevens een sterke verhoging van de kwaliteit van de interne organisatie.

Wel komt er daardoor een zwaardere druk te liggen op het secundaire administratieve proces. Dit mag echter niet ten koste van het primaire proces, de dienstverlening. De dienstverlening aan de inwoners van de gemeente staat voorop.

Informatievoorziening

Vervanging van software en hardware blijft doorgaan. Voor wat betreft de software zien we door het kleiner worden van de markt zowel aan de aanbod- als aan de vraagkant steeds hogere kosten ontstaan. Vooral het onderhoud blijft maar steeds in prijs stijgen. Grotere en sterkere communicatielijnen vragen ook meer geld.

Het belang van de automatisering en informatievoorziening voor de interne bedrijfsvoering groeit. We worden steeds meer afhankelijk van de automatisering en informatievoorziening. De investeringen in de ICT (informatie en communicatie technologie) optimaliseren we steeds verder.

Met ingang van 2012 werken we aan een DMS (Document Management Systeem). Met de software is het mogelijk om documenten elektronisch te beheren, te maken, vast te leggen, te verdelen, etc. Dit geldt ook voor gescande documenten en afbeeldingen. DMS bouwen we steeds verder uit. Het systeem heeft verschillende voordelen, zoals het eenmalig opslaan, de toegankelijkheid voor de hele organisatie, e.d.

Gelet op de ontwikkelingen op rijksniveau zijn de gemeenten verplicht samen te werken bij het sociaal domein en de werkorganisatie. Ook andere samenwerkingsvormen worden onderzocht. Dit vraagt steeds meer van de automatisering en informatievoorziening. Om de continuïteit te waarborgen, specifieke kennis te krijgen, kwetsbaarheid te verminderen e.d. is besloten de intentie uit te spreken aan te sluiten bij DESOM in het shared service center. De uitwerking van deze intentieverklaring volgt in de komende jaren.

Samenwerking

Op velerlei terreinen kijken we of er kan worden samengewerkt met de omliggende gemeenten. Op dit moment speelt dit bij het beheer van de financiën, de gemeentelijke belastingen, het sociaal domein, de Werkorganisatie West-Friesland en de samenwerking bij de VTH-taken (voorbereiding, toezicht en handhaving. Of en in hoeverre dit tot samenwerking zal leiden moeten we op dit moment afwachten.

Sedert 1 juli jl. is de samenwerking in de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) een feit. Veel taken op het gebied van milieu zijn overgenomen. Met ingang van 1 januari 2014 neemt de veiligheidsregio (VR) de brandweezorg van de gemeenten over. Dit heeft nog al wat gevolgen, vooral wat betreft materieel en gebouwen. Daarbij speelt verder dat de BTW niet meer compensabel is.

Juridische kwaliteitszorg

Steeds meer zaken worden juridisch vastgelegd. Door deze juridisering van de maatschappij en de mondiger burger is er een veel groter risico op aansprakelijkheidstelling bij gemaakte onvolkomenheden en fouten. Per 1 oktober 2009 is de Wet Dwangsom in werking getreden. Op grond daarvan moet de gemeente een vergoeding betalen als een beschikking op een aanvraag niet tijdig is genomen. De ontstane tijdsdruk staat in schril contrast met de beoogde kwaliteit.

Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente zodanige organisatorische maatregelen te nemen om te waarborgen dat de juridische kwaliteit van de producten en diensten voldoen aan de wetgeving en de verwachtingen van de afnemer. In de organisatie moet een systeem draaien dat de juridische kwaliteit borgt en garandeert. Te denken valt aan een databank voor contracten en regelingen, een bewakingsstelsel voor (de termijnen van) bezwaar en beroep. Tevens moet in het werk de juridische toets een normale zaak zijn.

No cure no pay

De kwantiteit van de ontvangen bezwaarschriften tegen de in de WOZ-beschikking opgenomen waarde van woningen en andere objecten stijgt sterk. Dit komt vooral door het bezwaar tegen de vastgestelde waarde op basis van "no cure, no pay". Komt er geen verandering in de waarde, dan zijn er voor de belastingplichtige geen kosten aan verbonden. Is het bezwaar terecht ingediend, dan betaald de gemeente de kosten.

We hebben in 2013 ongeveer tachtig van dergelijke bezwaarschriften ontvangen. Om deze tijdig te kunnen verwerken is het nodig externe ondersteuning in te roepen. Deze kosten, de vergoeding indien het bezwaar gegrond wordt beoordeeld en rekening houdende met beroepszaken, lopen daardoor op naar ca. € 54.000 per jaar. Voor 2014 verwachten we nog meer bezwaarschriften, waardoor de kosten alleen maar oplopen.

5.6 Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf geven we:

- onze visie op de verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen
- de beleidsvoornemens over de verbonden partijen

Een verbonden partij is een rechtspersoon die een bestuurlijk en/of een financieel belang met de gemeente heeft. Daarbij moet een publiek belang gediend zijn. Degene die namens de gemeente in het bestuur participeert, moet zich gevraagd en ongevraagd naar de gemeente verantwoorden.

De gemeente Koggenland heeft bestuurlijke en financiële belangen in een aantal verbonden partijen, zoals gemeenschappelijke regelingen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard blijft Koggenland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Bezuinigingen

De West-Friese gemeenten hebben de gemeenschappelijke regelingen gevraagd hun steentje bijdragen in de ombuigingen en bezuinigingen. Daarbij gaan we uit van een bezuiniging van 5% in 2012, 7,5% in 2013 en 10% met ingang van 2014. Het gros van de verbonden partijen heeft hieraan voldaan. Enkele hebben moeite om aan dit verzoek te voldoen.

Regelingen

SOW in liquidatie

Voor het jaar 2012 was de gemeente geen bijdrage verschuldigd. Het positieve saldo uit 2010 en de reservepositie is zodanig dat een gemeentelijke bijdrage in 2012 niet nodig is. Met ingang van 2013 is weer wel een bijdrage van de gemeenten nodig van € 5.000. Met ingang van 2014 is de bijdrage weer op het "oude" niveau van € 11.500. Daarmee is rekening gehouden.

Recreatieschap West-Friesland (RSW)

De gemeente neemt deel in het Recreatieschap West-Friesland. Deze regeling wordt uitgevoerd door de gemeente Stede Broec. De bijdrage voor het jaar 2014 is gebaseerd op een bedrag van € 5,06 per inwoner en bedraagt € 113.625.

Het RSW behartigt voor de West-Friese gemeenten de belangen van openlucht recreatie en landschap. Het zet zich in voor een rijkere, gevarieerdere natuur met meer recreatiemogelijkheden. Het ontwikkelt hiervoor een recreatief beleid en voert dit uit. Naast een aantal overnachtinggelegenheden beheert het RSW tien recreatieterreinen in West-Friesland.

Veiligheidsregio

Op 1 oktober 2010 is de Wet Veiligheidsregio in werking getreden. Onder de Veiligheidsregio vallen de ambulancezorg, de brandweer, de GHOR, de Meldkamer en het Veiligheidsbureau. De bijdrage aan de Veiligheidsregio is voor 2014 bepaald op € 10,92 per inwoner (2013: € 10,94) en komt voor 2013 uit op € 245.000.

Met ingang van het jaar 2014 is de brandweezorg onder de veiligheidsregio gebracht. Het bestuur daarvan heeft besloten om dit per 1 januari 2015 te implementeren en 2014 als een overgangsjaar te gebruiken. Op het moment van samenstelling van deze begroting zijn de precieze gevolgen nog niet bekend. Wel is duidelijk dat de gemeente de BTW niet meer gecompenseerd krijgt uit het BTW Compensatiefonds. Dat kost ons € 60.000, waar de veiligheidsregio € 40.000 vergoedt. Ook houden we rekening met de verhuur van de huidige opstallen aan de veiligheidsregio. Vooruitlopend op een definitieve huurstelling gaan we uit van een huursom van € 50.000.

Op/Maat

Dit is een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Door een efficiënte bedrijfsvoering heeft deze regeling overschotten en een eigen reserve kunnen creëren. Sinds jaren is geen financiële bijdrage aan dit samenwerkingsverband verleend. Ook in 2014 verwachten we geen bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling te moeten voldoen.

Op Maat

Wel wordt met ingang van 2008 de rijksbijdrage niet meer rechtstreeks aan de werkvoorziening betaald. De uitbetaling van de bijdrage gebeurt nu aan de gemeente die deze doorbetaalt aan de werkvoorziening. Het gaat in 2014 om € 1 miljoen. We verwachten een rijksbijdrage te ontvangen van € 998.000. Een en ander is dus bijna budgettair neutraal in de begroting opgenomen.

Programmabureau Integrale Veiligheid

Het Programmabureau Integrale Veiligheid Noord-Holland Noord heeft als doel om de samenwerking tussen gemeenten in de regio Noord-Holland Noord op het gebied van veiligheid te ondersteunen en te stimuleren. Behalve de gemeenten zijn er talloze organisaties, instellingen en

individuen die zich op gemeentelijk, regionaal en interregionaal niveau inzetten voor een veiliger samenleving.

De bijdrage voor 2014 is gebaseerd op € 0,28 per inwoner, totaal € 6.280 (2013: € 6.250).

Advies- en steunpunt huiselijk geweld

Het Steunpunt Huiselijk Geweld biedt eerste hulp aan alle betrokkenen bij huiselijk geweld: het slachtoffer, de pleger en andere leden van het gezin. Naast direct betrokkenen kunnen ook getuigen, vrienden, familieleden, huisartsen en andere hulpverleners terecht bij het Steunpunt Huiselijk Geweld.

De eerste hulp kan een luisterend oor zijn van een medewerker van het Steunpunt Huiselijk geweld of een advies. Ook kan de politie of andere hulpverleners worden ingeschakeld.

De bijdrage van de gemeente voor 2014 is begroot op € 3.500, evenals in 2013.

Stichting De Noord-Hollandse Opvang (DNO)

DNO biedt onderdak en hulpverlening aan mensen met psychosociale en psychiatrische problemen, die niet meer thuis kunnen wonen of dakloos zijn. De activiteiten die DNO biedt zijn: nachtopvang, crisisopvang, begeleid wonen, sociaal pension, e.d.

De bijdrage voor het jaar 2014 is begroot op € 1.250.

Veiligheidshuis

Een veiligheidshuis is een lokaal of regionaal samenwerkingsverband tussen verschillende veiligheidspartners, gericht op een integrale, probleemgerichte aanpak om de objectieve en subjectieve sociale veiligheid te bevorderen. In het veiligheidshuis werken verschillende organisaties samen die bij veiligheid en handhaving zijn betrokken en nu letterlijk onder één dak de werkzaamheden verrichten. Hierdoor vindt vrijwel doorlopend uitwisseling van informatie plaats over zorg- en risicojongeren.

Met ingang van 2013 zijn de middelen voor veiligheidshuizen toegevoegd aan het gemeentefonds. De middelen zijn bedoeld als bijdrage in de gemeenschappelijke kosten en basisfaciliteiten die nodig zijn voor een goede ketensamenwerking in het regionale veiligheidshuis. De bijdrage voor 2014 bedraagt € 11.250 (€ 0,45 per inwoner).

Archiefdienst West-Friese gemeenten

Deze regeling heeft de zorg op zich genomen van het bewaren en het beheer van archiefbescheiden en het bevorderen van lokale en regionale geschiedbeoefening. Hoorn is centrumgemeente.

De bijdrage in 2014 is vastgesteld op € 6,35 (2013: € 6,31) per inwoner. De bijdrage aan de Archiefdienst voor het jaar 2014 is dan ook begroot op € 142.500 (2013: € 141.250).

Samenwerking HALT-bureau West-Friesland

Deze regeling is aangegaan om de gegroeide samenwerking op het gebied van alternatieve straffen vorm te geven. De gemeente Hoorn is daarbij centrumgemeente. In 2014 wordt uitgegaan van een bijdrage van € 8.600 (2013: € 9.000), een bijdrage van € 0,38 per inwoner (2013: € 0,40).

Onderwijsbegeleidingsdienst Noord-West

OBD Noordwest is een onderwijsadviesbureau met ervaring in het ondersteunen en adviseren van scholen en besturen bij veranderingen. Zij verzorgen en adviseren met betrekking tot onderwijsconcepten, zorg voor leerlingen (waaronder schoolkeuze, dyslexie, faalangst, e.d.) en over het onderwijsaanbod.

De bijdrage voor het jaar 2014 is begroot op € 116.500. Deze bijdrage blijft de komende jaren stabiel.

Regionale ambulancedienst

De ambulancedienst valt onder de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord. In het gebied van de Veiligheidsregio kan men rekenen op de hulpverlening van twee aanbieders: Ambulancezorg van de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en de Ambulancedienst Kennemerland. De diensten werken samen en werken vanuit verschillende standplaatsen: Alkmaar Noord, Alkmaar Zuid, Den Burg, Den Helder, Hoogkarspel, Hoorn, Noord-Scharwoude, Schagen, Wieringerwerf en Wognum.

De bijdrage voor het jaar 2014 is begroot op € 11.500 (2013: € 11.175). De bijdrage van 2014 bedraagt € 0,50 per inwoner.

Gewestelijke gezondheidsdienst Hollands Noorden

De GGD Hollands Noorden is een gemeentelijke gezondheidsdienst die voor de gemeenten in West-Friesland. Zij voert taken uit die in de Wet collectieve volksgezondheid genoemd worden. Doel van de GGD is het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de West-Friese bevolking. Daarbij staat collectieve preventie centraal: het voorkomen van ziekten en het verbeteren van de gezondheid.

De gemeente verleent een bijdrage aan de GGD voor de algemene taken in de volksgezondheid van € 369.700 (2013: € 374.750). De bijdrage is gedaald van € 16,77 in 2012 naar € 16,48 in 2014. Daarnaast verlenen we een extra bijdrage in verband met de boventallige formatie. Deze bijdrage is voor 2014 € 12.200.

Bestuurlijke samenwerking West-Friesland

De gemeente Hoorn voert voor een aantal regelingen (secretariële) werkzaamheden uit. Daarvoor vragen zij een bijdrage van de deelnemende gemeenten. De bijdrage in deze kosten is in 2014 € 2,35 per inwoner, totaal € 52.500.

Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord

Overeenkomstig de aanbeveling van het Rekenkamercommissie hebben we het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord (ONHN) opgenomen in het overzicht met verbonden partijen. Het ONHN is een aantal jaren geleden in 1e instantie ontstaan uit de samenvoeging van de bedrijfsregio's en andere instellingen die allemaal hetzelfde doel nastreefden. Ook de budgetten zijn indertijd bij elkaar gevoegd tot één bijdrage van ongeveer € 2 per inwoner.

In 2013 heeft een herstructurering van het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN) gestalte gekregen. Het ONHN richt zich nu uitsluitend op het publieke belang van de versterking van de economische structuur in Noord-Holland-Noord, op stimulering van de werkgelegenheid in dit gebied door het faciliteren en acquireren van bedrijven. Dit transitieproces heeft ertoe geleid dat op 25 april jl. een "Samenwerkingsovereenkomst terzake de Regionaal Economische Samenwerking in Noord-Holland Noord" is ondertekend door de gemeenten in de regio's Alkmaar, Kop van Noord-Holland en West Friesland en de provincie Noord-Holland en Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord. In de samenwerkingsovereenkomst is geformuleerd dat de aandeelhouders van de vennootschap ernaar streven dat in de kosten van de vennootschap voor de uitvoering van de in het Jaarplan opgenomen activiteiten, wordt voorzien met subsidies.

De aandeelhouders zullen elk naar rato van hun deelneming een eigen subsidie verlenen, doch met gemeenschappelijke overeengekomen subsidievoorwaarden. Deze subsidie bedraagt € 1,75 per inwoner.

5.7 Grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijk grondbeleid is de afgelopen jaren in belangrijke mate bepaald door de projecten die in Koggenland in uitvoering zijn genomen, zoals Burghtlanden, Ursem, Lijsbeth Tijs,

Polderweijde, Hofland en Vredemaker Oost. Daarnaast zijn belangrijke grondposities ingenomen dan wel samenwerkingsafspraken gemaakt voor de ontwikkeling van toekomstige woningbouwlocaties zoals die onder meer zijn aangegeven in de structuurvisie.

Het grondbeleid is een belangrijk instrument bij het bereiken van de doelstellingen. De projecten worden in verschillende vormen van samenwerking met marktpartijen tot uitvoering gebracht.

Om sturing te kunnen geven aan de gewenste invulling van de projecten, om de gemeentelijk kosten vergoed te krijgen en ook te kunnen delen in de revenuen van ontwikkelingen, blijven eigen grondposities voor de gemeente van belang. Daarbij geldt zeker dat de huidige economische omstandigheden nopen tot behoedzaamheid.

Beleid

Koggenland heeft tot op heden een actief, maar behoedzaam grondbeleid gevoerd. Een actief grondbeleid betekent dat de gemeente de gronden verwerft, bouwrijp maakt en uitgeeft. Overigens heeft daarbij het vestigen van voorkeursrecht of onteigening niet de voorkeur.

Bij een passief grondbeleid laat de gemeente de gewenste ruimtelijke ontwikkeling over aan de markt. Een actief grondbeleid maakt sturing door de gemeente op elk beleidsterrein, op het gebied van de ruimtelijke inrichting, de kwaliteit van de realisatie, de categorie woningen en de manier van exploiteren eenvoudiger. Bovendien is het verhalen van alle gemaakte kosten in dat geval beter mogelijk.

Sinds 2008 zijn er wettelijk betere mogelijkheden om op deze beleidsterreinen te sturen. Om die reden, maar ook omdat de meeste strategische grondposities al in bezit zijn en door de ingrijpende gewijzigde marktomstandigheden is de noodzaak voor verdere grondverwerving grotendeels verdwenen.

Woningen in De Burghtlanden

De gemeente neemt de winst zoveel mogelijk bij het afsluiten van een exploitatie of bij het afsluiten van een duidelijke onderscheiden planfase. Bij tussentijdse winstnemingen kunnen deze beïnvloed worden door toevallige gebeurtenissen of wensen.

Tussentijdse winstneming is wel mogelijk, maar alleen als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Zo moeten de exploitatiebegrotingen regelmatig, minimaal één maal per jaar, worden geactualiseerd. Op die manier kan de (financiële) ontwikkeling van de exploitatie goed in de gaten worden gehouden. Blijkt uit deze exploitatieoverzichten dat er een duidelijke c.q. bovenmatige

winstverwachting uit de exploitatie komt en we voldoende inzicht hebben in de werkzaamheden en de risico's, dan is winstneming mogelijk.

Wanneer voor een, door ons, vastgesteld plan een verlies op de eindwaarde wordt voorzien, wordt hiervoor direct een verliesneming gedaan.

Financiële aspecten

In het kader van risicomangement is een gemeentebreed weerstandsvermogen bepaald, waar de grondexploitaties onderdeel van uit maken. Omdat planning en uitvoering vaak jaren duren, kunnen de verwachte en werkelijke winst flink verschillen. Gezien de grote financiële belangen van de gemeente bij de grondexploitaties worden de exploitatieberekeningen daarom elk jaar herzien.

In de begroting 2014 wordt conform de besluitvorming exploitatie technisch geen rekening meer gehouden met een positieve bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dit betekent dat de voor- en nadelen vanuit de jaarlijkse exploitatie van het grondbedrijf vanaf 2014 volledig met de Reserve Grondbedrijf worden verrekend.

Hieronder geven we u een overzicht van de actuele winstverwachting:

	31-12-2012
Zuidermeer	€ 342.406
de Burghtlanden I, gemeentelijk aandeel	€ 165.604
de Burghtlanden II, gemeentelijk aandeel	€ 41.364-
Ursem-oost III	€ 887.156
Lijsbeth Tijs	€ 3.209.309
Hofland II	€ 2.155.710
Warm thuis	€ 397.000
	€ 7.115.820

Grondposities

In de jaarrekening 2012 zijn al onze gronden nader gewaardeerd en ingedeeld in gronden in "afwaardering A" en "afwaardering B". De gronden "A" werden afgewaardeerd voor € 2,7 miljoen ten laste van de reserve grondbedrijf. Voor de gronden "B" bestaan concrete plannen. We zien daarvoor nog volop kansen. Daarom was afwaardering niet aan de orde.

Ook heeft de gemeente nog verspreid agrarische gronden in eigendom. Deze zijn aangekocht als compensatieland en hebben geen strategische ligging. Ongeveer 8,5 hectare komt voor verkoop in aanmerking. We nemen daarvoor de nodige stappen.

5.8 **Woningbedrijf**

Beleidskader

De activiteiten van het woningbedrijf zijn grotendeels ingekaderd door de Huisvestingswet, Huisvestingsverordening en huurwetgeving.

Op 8 april 2013 is het onderhouds- en verkoopbeleid vastgesteld. Met dit beleid is Koggenland de weg ingeslagen van strategisch voorraadbeheer en meer projectmatig onderhoud.

Beheersplan

Jaarlijks wordt – op basis van een Meerjaren Onderhouds Planning – een uitvoeringsprogramma planmatig onderhoud opgesteld. De komende jaren wordt deze systematiek omgebouwd naar een meer projectmatig onderhoud.

Ontwikkelingen

In 2013 is voor het eerst Verhuurdersheffing afgedragen aan de Belastingdienst. Nu nog een bescheiden bedrag van € 20.000, maar in 2014 moeten we rekening houden met € 400.000 oplopend tot zo'n € 800.000 in 2017. Hier staat tegenover dat hogere huren mogen worden gevraagd. In 2013 hebben we daarom de huren met 4% verhoogd. Dit heeft tot een aantal bezwaarschriften geleid en we merken dat huurders steeds meer moeite hebben hun huur te voldoen. De huurachterstand stijgt van 1,36% in 2010 naar 1,44% in 2011 en stijgend tot 1,80% in 2012.

Huurwoning in Berkhout

De nieuwe wetgeving maakt het ook mogelijk de huren inkomensafhankelijk nóg verder te verhogen. Hiervoor kiezen wij vooralsnog niet: de rechtmatigheid staat hierover landelijk nog ter discussie (privacywetgeving), de administratie via de Belastingdienst verloopt uitermate stroef en het zogenaamde 'scheefwonen' komt in een landelijke gemeente als Koggenland nauwelijks voor.

Voor 2014 gaan we uit van een met een algemene huurstijging conform het inflatiepercentage. Vanuit het oogpunt van een gezonde bedrijfsvoering en rekening houdende met de verkoop van huurwoningen, is een verdere stijging op dit moment niet nodig.

De ontvangst van de bespaarde rente vervalt. Dit is het gevolg van de raadsbrede discussie over de kadernota 2014 in de commissie- en raadsvergadering van september jl. Daardoor nemen de inkomsten van het woningbedrijf af met € 150.000.

Voor 2014 verwachten we te investeren in nieuwe woningen in het plan Buitenplaats De Burgh (12 beneden-bovenwoningen). Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om 4 levensloopbestendige woningen te realiseren op de vrijkomende locatie van de Langereisschool in Ursem.

Financiën

De meerjarenraming van het woningbedrijf ziet er als volgt uit:

<i>bedragen x 1.000</i>	rekening 2012	begroting 2013	begroting 2014	begroting 2015	begroting 2016	begroting 2017
Bedrijfsopbrengsten						
huurontvangsten	€ 4.514	€ 4.586	€ 4.893	€ 5.051	€ 5.178	€ 5.308
overige baten	€ 21	€ 25	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1
rijksbijdragen	€ 16	€ 24	€ 43	€ 43	€ 16	€ -
verkoop woningen	€ 198	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 4.749</u>	<u>€ 4.635</u>	<u>€ 4.937</u>	<u>€ 5.095</u>	<u>€ 5.195</u>	<u>€ 5.309</u>
Bedrijfslasten						
afschrijvingen	€ 714	€ 754	€ 794	€ 818	€ 857	€ 903
onderhoudslasten	€ 1.283	€ 1.361	€ 1.478	€ 1.441	€ 1.676	€ 1.662
overige bedrijfslasten	€ 203	€ 151	€ 83	€ 57	€ 57	€ 57
heffingen & belastingen	€ -	€ -	€ 470	€ 740	€ 840	€ 940
doorberekende uren	€ 473	€ 438	€ 436	€ 428	€ 423	€ 418
	<u>€ 2.673</u>	<u>€ 2.704</u>	<u>€ 3.261</u>	<u>€ 3.484</u>	<u>€ 3.853</u>	<u>€ 3.980</u>
Renteresultaat						
rentebaten	€ 151	€ 150	€ -	€ -	€ -	€ -
rentelasten	€ 1.833	€ 1.895	€ 1.879	€ 1.827	€ 1.775	€ 1.720
	<u>€ 1.682</u>	<u>€ 1.745</u>	<u>€ 1.879</u>	<u>€ 1.827</u>	<u>€ 1.775</u>	<u>€ 1.720</u>
Bedrijfsresultaat:						
- voordelig	€ 394	€ 186				
- nadelig			€ 203	€ 216	€ 433	€ 391

Deze meerjarenbegroting is nog gebaseerd op het huidige systeem van klein en planmatig onderhoud. Om meer projectmatig te renoveren zullen we jaarlijks een deel van het budget moeten reserveren, om projectmatige renovatie van complexen te bekostigen. Op dit moment onderzoeken we op welke manier dit het best kan plaats vinden: via een reserve of onderhoudsvoorziening.

Bedrijfsreserve

In de bijgevoegde meerjarenraming is het verloop over 2012 t/m 2017 te zien van de reserve. In de Notitie Reserves en Voorzieningen van januari 2011 is opgenomen dat de reserve van het Woningbedrijf niet hoger mag zijn dan € 5 miljoen. Het meerdere wordt afgestort in de reserve Volkshuisvesting.

Algemene bedrijfsreserve woningbedrijf*bedragen x 1000*

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
saldo 1 januari	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 4.797	€ 4.581
resultaat vorig dienstjaar	€ 391	€ 394	€ 186	€ 203-	€ 216-	€ 433-
bespaarde rente	€ 150	€ 150	€ -	€ -	€ -	€ -
naar res. Volkshuisvesting	€ 541-	€ 544-	€ 186-	€ -	€ -	€ -
saldo 31 december	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 4.797	€ 4.581	€ 4.148

5.9 Lokale heffingen***Beleidskader***

De gemeente Koggenland kent de volgende gemeentelijke belastingen en heffingen:

- onroerende zaakbelastingen
- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- forensenbelasting
- lijkbezorgingrechten
- hondenbelasting

Het beleid is om de belastingdruk in de gemeente zo laag mogelijk te houden. Om de geldontwaarding te voorkomen veranderen we de tarieven zoveel mogelijk alleen met de inflatie. Dit lukt alleen bij de forensenbelasting en hondenbelasting. Bij de onroerende zaakbelastingen houden we ook rekening met de gemiddelde waardeontwikkeling van de objecten.

De tarieven van de rioolheffing zijn afhankelijk van de uitkomst van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De tarieven zijn daarin afgestemd op het toekomstige onderhoud voor de komende zestig jaar.

De tarieven van de afvalstoffenheffing zijn kostendekkend ten aanzien van de bijdrage die we aan de HVC betalen. Daarin is rekening gehouden met de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

Rioolheffing

Op grond van het nieuwe GRP kan het kostendekkende tarief dalen. Het tarief voor een woning kan dalen van € 194 naar € 157, een daling van € 37. De tarieven voor 2014 worden op overeenkomstige wijze aangepast. De opbrengst van de rioolheffing vermindert met € 358.000. Dekking gebeurt door een lagere bijdrage aan de reserve onderhoud riolering.

Onroerende zaakbelastingen

Voor een sluitende begroting 2014 en een sluitend meerjaren perspectief is het nodig om de opbrengst van de OZB te verhogen. Voor 2014 is de stijging gelijk aan de daling van de opbrengst van de rioolheffing. Per saldo verandert de belastingdruk in de gemeente dus niet. Wel kan, afhankelijk van de WOZ-waarde van het object kleine voor- of nadelen per aanslag ontstaan.

Afvalstoffenheffing

De inzameling en verwijdering van de afvalstoffen (huisvuil) gebeurt in de gemeente door HVCinzameling, een onderdeel van de NV Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC). HVCinzameling brengt per huishouden een tarief bij de gemeente in rekening. Jaarlijks geeft het HVC een advies over de vast te stellen tarieven. Het advies van de HVC over de nieuwe tarieven hebben nog niet ontvangen.

Huisvuilcentrale Alkmaar

De economische crisis heeft tot gevolg dat er meer kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verleend. Daardoor stijgen de tarieven meer dan met alleen de inflatie. Op het moment van samenstelling hebben we nog geen voorzet van de HVC ontvangen. We gaan uit van een verhoging met ca. 6%. Het definitieve voorstel komt zodra we het advies van de HVC hebben ontvangen.

Lijkbezorgingsrechten

De gemeente heft lijkbezorgingsrechten voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen en de diensten die de gemeente daarbij verleent. De tarieven blijven ongewijzigd.

Forensen- en hondenbelasting

De tarieven van deze belastingen wijzigen alleen het CPI (consumentenprijsindex).

6 Financiële begroting

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de financiële zaken. Hoe ontwikkelt de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zich? Hoe en waar gaan we op bezuinigen? Welke investeringen zijn er voor de komende jaren gepland? Wat is het begrotingsresultaat en presenteren we een sluitende begroting? Deze onderwerpen komen in de dit hoofdstuk aan de orde.

6.2 Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Met ingang van 2012 herstelde de rijksoverheid de normsystematiek voor de algemene uitkering. De gemeenten gingen weer "trap op, trap af" met de rijksmiddelen. We delen dus meer mee in de groei van de rijksuitgaven, maar ook in de tijd van de bezuinigingen.

In deze begroting zijn de uitkeringen uit het Gemeentefonds berekend op basis van de meicirculaire 2013. Deze uitkeringen zijn als volgt:

omschrijving	2013	2014	2015	2016	2017
af trek inkomsten uit ozb	€ 2.497.752	€ 2.470.691	€ 2.470.691	€ 2.470.691	€ 2.470.691
uitkeringsbasis voor uitkeringsfactor	€ 11.642.502	€ 11.716.607	€ 11.410.194	€ 11.516.375	€ 11.500.831
uitkeringsfactor	1,44000	1,51600	1,46300	1,45000	1,43600
uitkering na uitkeringsfactor	€ 16.765.203	€ 17.762.376	€ 16.693.114	€ 16.698.744	€ 16.515.193
overige uitkeringen:					
verfijningsregeling riolering	€ 133.076	€ 81.734	€ -	€ -	€ -
suppletierегeling ozb	€ 253.256	€ 83.888	€ 83.888	€ 83.888	€ 83.888
maatschappelijke ondersteuning	€ 1.474.718	€ 1.497.087	€ 1.497.087	€ 1.497.087	€ 1.497.087
knelpunten verdeelproblematiek wegen	€ 52.533	€ 54.443	€ 55.695	€ 56.976	€ 58.287
impuls bredescholen combinaties	€ 84.240	€ 84.240	€ 84.240	€ 84.240	€ 84.240
peuterspeelzaalwerk	€ 77.547	€ 77.547	€ 77.547	€ 77.547	€ 77.547
centra voor jeugd & gezin	€ 477.335	€ 477.335	€ 477.335	€ 477.335	€ 477.335
opveroring decentralisatie jeugdzorg	€ 71.581	€ 13.956			
	€ 2.117.774	€ 2.202.454	€ 2.108.016	€ 2.109.297	€ 2.110.608
totaal uitkering gemeentefonds	€ 16.385.225	€ 17.494.139	€ 16.330.439	€ 16.337.350	€ 16.155.110

6.3 Investerings

We zijn nagegaan of de investeringen in het meerjaren investeringsoverzicht noodzakelijk zijn. We hebben gekeken of de investeringen echt nodig zijn en/of in hoeverre deze uitgesteld konden worden. Dit heeft geleid tot een beperkt overzicht, waarbij het merendeel meer geënt is op het onderhoud van (kapitaal)goederen dan echt nieuwe zaken.

Samengevat ziet het investeringsoverzicht er als volgt uit:

Nieuw beleid:

met economisch nut	€ 1.369.520	€ 582.212	€ 314.456	€ 489.218
met maatschappelijk nut	€ -	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 1.369.520</u>	<u>€ 582.212</u>	<u>€ 314.456</u>	<u>€ 489.218</u>

Bestaand beleid/onderhoud

met economisch nut	€ 941.405	€ 431.650	€ 226.850	€ 137.825
met maatschappelijk nut	€ 1.750.750	€ 785.250	€ 1.927.750	€ 347.750
	<u>€ 2.692.155</u>	<u>€ 1.216.900</u>	<u>€ 2.154.600</u>	<u>€ 485.575</u>

Totaal investeringen	<u>€ 4.061.675</u>	<u>€ 1.799.112</u>	<u>€ 2.469.056</u>	<u>€ 974.793</u>
----------------------	--------------------	--------------------	--------------------	------------------

Een groot deel van de investeringen dekken we door een bijdrage uit de reserves. Dit geldt vooral ten aanzien van de investeringen met maatschappelijk nut. Het beleid is ook om de jaarlasten zoveel mogelijk te beperken en de dekking ten laste van de reserves te brengen.

De investeringen met een economisch nut moeten op grond van het BBV activeren en jaarlijks afschrijven. Samen met de rente over de boekwaarde van de investering levert dit de kapitaallasten. De dekking van deze lasten moet in de exploitatie plaatsvinden uit de budgettaire ruimte.

Uit deze investeringen volgen de volgende jaarlasten:

Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Nieuw beleid:				
met economisch nut	€ 31.875	€ 31.438	€ 31.000	€ 30.563
met maatschappelijk nut	€ -	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 31.875</u>	<u>€ 31.438</u>	<u>€ 31.000</u>	<u>€ 30.563</u>
Bestaand beleid/onderhoud				
met economisch nut	€ 46.950	€ 63.544	€ 70.407	€ 73.980
met maatschappelijk nut	€ -	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 46.950</u>	<u>€ 63.544</u>	<u>€ 70.407</u>	<u>€ 73.980</u>
Totaal lasten	<u>€ 78.825</u>	<u>€ 94.981</u>	<u>€ 101.407</u>	<u>€ 104.543</u>

De opgenomen budgettaire ruimte in de begroting is in overeenstemming met deze bedragen. De lasten uit het investeringsoverzicht zijn dus gedekt.

7 Reserves en voorzieningen

7.1 Inleiding

In de begroting hielden en houden we sinds jaar en dag rekening met een bijdrage uit de reserves ten gunste van de exploitatie. Dit geldt voor de reserve Wmo en het Vereveningsfonds OZB. De bijdrage uit deze reserves is structureel (sinds 2007). In het vervolg kijken we naar de ontwikkeling van de belangrijkste reserves, namelijk:

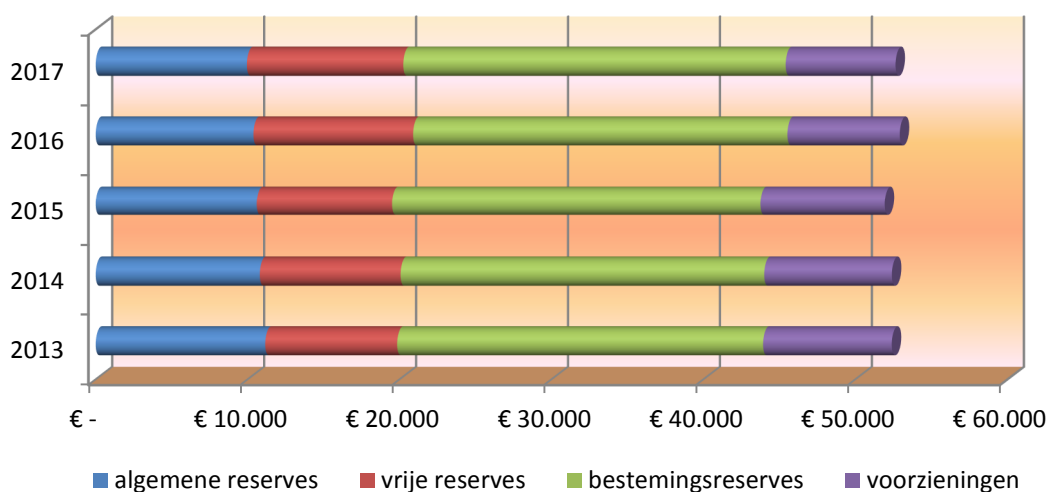
- Vereveningsfonds OZB
- reserve Wmo
- reserve Nieuwe investeringen
- reserve onderhoud riolering

7.2 Saldi reserves en voorzieningen

In het volgende hoofdstuk hebben een totaal overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen over de periode van 2013 tot en met 2017. Onderstaand geven wij u een verkort overzicht. De opgenomen saldi zijn die per 1 januari van het jaar.

(x 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017
algemene reserves	€ 11.160	€ 10.801	€ 10.598	€ 10.383	€ 9.951
vrije reserves	€ 8.683	€ 9.105	€ 8.748	€ 10.349	€ 10.134
bestemingsreserves	€ 24.089	€ 24.098	€ 24.411	€ 24.799	€ 25.332
voorzieningen	€ 8.469	€ 8.402	€ 8.180	€ 7.394	€ 7.231
totaal	€ 52.401	€ 52.406	€ 51.937	€ 52.925	€ 52.648

Grafisch ziet de ontwikkeling van de reserves en voorziening er als volgt uit: (x 1.000)

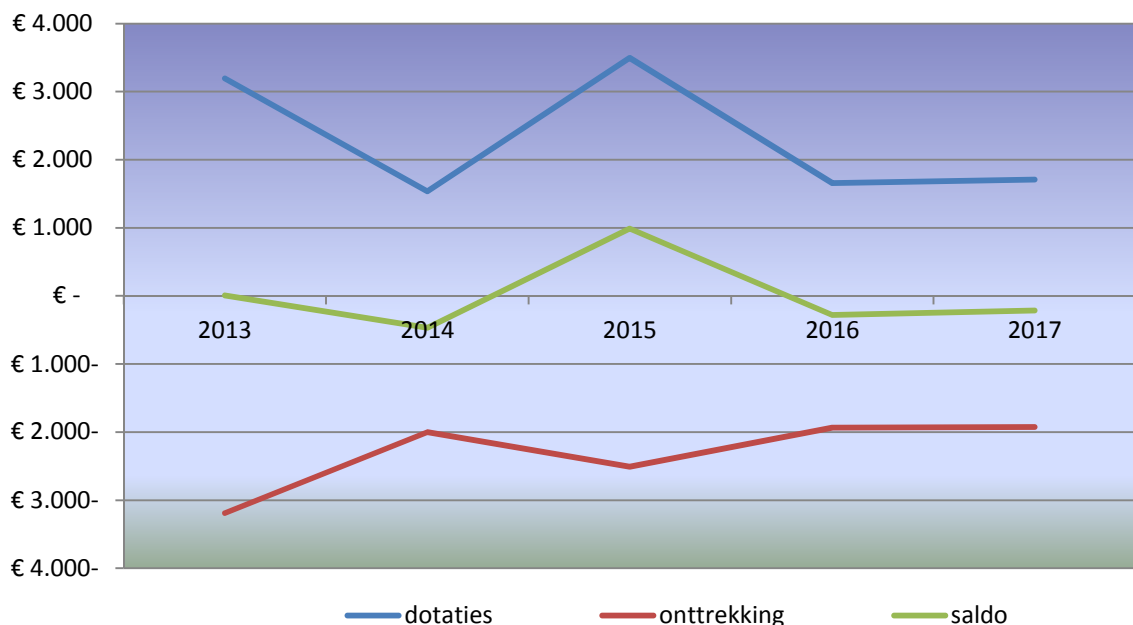

Het saldo van de reserves en voorzieningen veranderd eigenlijk niet. De grootste afnemers van de reserves zijn o.a. de civiele werken aan het sportcomplex Ursem (€ 234.000), de inrichting van het openbare gebied in Ursem (€ 885.000) het wandelroutenetwerk (€ 351.000), de subsidie voor asbestverwijdering (€ 157.000), verduurzaming gemeentelijke gebouwen (€ 137.000) en de bijdrage aan de kleedaccommodatie van Victoria-O (€ 218.000). De toevoeging komt uit de opbrengst van de verkoop van de aandelen NUON in 2013 en 2015, respectievelijk € 1.350.000 en € 1.895.000. De voorzieningen nemen af op grond van het geplande onderhoud in de komende jaren.

De onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves en voorzieningen voor deze begrotingsperiode ziet er als volgt :

(x 1.000)	2013	2014	2015	2016	2017
dotaties	€ 3.196	€ 1.533	€ 3.495	€ 1.655	€ 1.709
onttrekking	€ 3.190-	€ 2.002-	€ 2.507-	€ 1.933-	€ 1.924-
saldo	€ 6	€ 469-	€ 988	€ 278-	€ 215-

Grafisch is de ontwikkeling als volgt:

Ondanks deze afname blijven de reserves op een goed niveau.

7.3 Vereveningsfonds OZB

Op 1 januari 2013 heeft dit fonds een saldo van € 674.000. De bijdrage in de begroting 2013 is begroot op € 184.000, zodat op 1 januari 2014 een saldo resteert van € 490.000. Op basis van deze begroting verwachten we de volgende uitnames:

2014	€	-
2015	€	165.000
2016	€	160.000
2017	€	165.000

Door deze uitname is de reserve eind 2017 nihil.

7.4 Reserve Wmo

Op 1 januari 2013 heeft deze reserve een saldo van € 759.000. In de vergadering van de commissie middelen en de raadsvergadering in september jl. over de kadernota 2014 heeft de meerderheid zich uitgesproken om deze reserve niet aan te spreken. De bedoeling is om deze reserve in te zetten bij en voor de regionalisering van het sociale domein. Op dit moment is niet bekend welke bijdragen we kunnen verwachten en op welk moment. We geven dan ook geen overzicht van de ontwikkeling van de reserve.

7.5 Reserve Nieuwe investeringen

Op 1 januari 2013 is het saldo van de reserve € 8.683.000. In 2013 onttrekken we nog ruim € 3 miljoen, o.a. voor de werkzaamheden in Ursem (openbaar gebied en civiel werk sportcomplex), de bijdrage in de kleedaccommodatie Victoria-O en het wandelroute netwerk.

In de jaren 2014 tot en met 2015 plannen we inzet van deze reserve o.a. voor de dekking van onderhoud wegen en renovatie dorps huis Berkhout. In 2015 krijgen we nog een deel van de opbrengst van de verkoop van de aandelen NUON, in totaal ruim € 1,8 miljoen. Daardoor stijgt deze reserve tijdens deze begrotingsperiode.

7.6 Reserve onderhoud riolering

Op 1 januari 2013 was het saldo van de reserve ruim € 9,1 miljoen. In de komende jaren zijn de volgende bijdragen gepland:

2013	€	1.017.000
2014	€	906.000
2015	€	973.000
2016	€	1.027.000
2017	€	1.082.000

Eind 2017 verwachten we een saldo van bijna € 14 miljoen. Dit komt mede omdat we geen grote onttrekkingen uit de reserve verwachten. We verwachten dat op grond van het nieuwe GRP er een daling van de tarieven kan plaatsvinden.

8 Overzichten

De programmabegroting geeft uiteraard niet alleen een beschrijving van het voorgenomen beleid. De begroting moet ook aangeven hoe de ontwikkeling van de financiële middelen te komende jaren zal verlopen. Is er voldoende ruimte in de begroting om onze plannen uit te voeren. In dit hoofdstuk geven we via diverse overzichten een beeld van deze financiële ontwikkeling. De volgende overzichten treft u aan:

➤ **financiële begroting 2014**

hierin zijn de baten en lasten per programma opgenomen, de algemene dekkingsmiddelen en de mutaties in de reserves, verdeeld naar programma's

➤ **overzicht per programma**

een financiële samenvatting met de rekeningcijfers uit 2012, en de begrotingen van de jaren 2013, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met juli 2013, en de begroting over 2014 tot en met 2017

➤ **overzicht van de reserves en voorzieningen**

hierin geven we de ontwikkeling aan van de reserves en voorzieningen over de jaren 2013 tot en met 2017

➤ **overzicht van de investeringen**

de voorgenomen investeringen voor de jaren 2014 tot en met 2017. Tevens geeft het overzicht aan op welke wijze er dekking plaats vindt en welke jaarlasten er uit deze investeringen komen

➤ **incidentele baten en lasten**

een overzicht van de in de begroting opgenomen incidentele lasten en baten

8.1 Financiële begroting 2014

Programma	lasten	baten	voordelig saldo	nadelig saldo	saldo
Algemeen bestuur	€ 3.033.649	€ 392.300		€ 2.641.349	
Openbare orde en veiligheid	€ 2.292.494	€ 194.800		€ 2.097.694	
Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 2.372.112	€ 100.000		€ 2.272.112	
Economische zaken	€ 93.066	€ 11.900	€ 81.166-		
Onderwijs	€ 1.910.679	€ 7.500		€ 1.903.179	
Sport, cultuur en recreatie	€ 4.522.253	€ 946.525		€ 3.575.728	
Sociale voorzieningen ca.	€ 9.343.190	€ 3.515.450		€ 5.827.740	
Volksgezondheid en milieu	€ 5.298.612	€ 4.606.200		€ 692.412	
Ruimtelijke ordening ca.	€ 8.274.865	€ 6.759.016		€ 1.515.849	
Financiering en dekkingsmiddelen	€ 581.955	€ 1.741.008	€ 1.159.053		
Totaal	€ 37.722.875	€ 18.274.699	€ 1.077.887	€ 20.526.063	
Saldo					€ 19.448.176
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Lokale heffingen		€ 1.509.550	€ 1.509.550		
Algemene uitkering		€ 17.064.139	€ 17.064.139		
Dividend		€ 296.235	€ 296.235		
Onvoorzien uitgaven	€ 56.250			€ 56.250	
Saldo stelposten	€ 100.000-	€ 15.000		€ 115.000-	
Overige baten en lasten	€ -			€ -	
Budgettaire ruimte	€ 78.831			€ 78.831	
	€ 35.081	€ 18.884.924	€ 18.869.924	€ 20.081	€ 18.849.843-
Resultaat voor bestemming					€ 598.333
Mutaties in reserves					
Algemeen bestuur	€ 120.000			€ 120.000	
Openbare orde en veiligheid					
Verkeer, vervoer en waterstaat		€ 324.000	€ 324.000		
Economische zaken				€ -	
Onderwijs					
Sport, cultuur en recreatie		€ 30.000	€ 30.000		
Sociale voorzieningen ca.			€ -		
Volksgezondheid en milieu	€ 905.638			€ 905.638	
Ruimtelijke ordening ca.		€ 202.759		€ 202.759-	
Financiering en dekkingsmiddelen	€ -	€ 715.912		€ 715.912-	
	€ 1.025.638	€ 1.272.671	€ 354.000	€ 106.967	€ 247.033-
Resultaat na bestemming					€ 351.300

8.2 Overzicht per programma

Programma: algemeen bestuur

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
001 Bestuursorganen	€ 756.401	€ 884.132	€ 859.668	€ 816.475	€ 811.599	€ 808.295
002 Bestuursondersteuning B&W	€ 1.245.082	€ 1.240.394	€ 936.596	€ 908.817	€ 891.451	€ 886.842
003 Burgerzaken	€ 545.370	€ 458.347	€ 595.351	€ 533.652	€ 499.195	€ 493.136
004 Baten secretarieleges burgerzaken	€ 126.067	€ 130.000	€ 120.100	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000
005 Bestuurlijke samenwerking	€ 145.329	€ 177.554	€ 148.692	€ 147.658	€ 147.005	€ 146.563
006 Bestuursondersteuning raad c.a.	€ 499.564	€ 479.081	€ 373.242	€ 368.772	€ 364.449	€ 361.603
	€ 3.317.813	€ 3.369.508	€ 3.033.649	€ 2.895.374	€ 2.833.699	€ 2.816.439
Baten:						
001 Bestuursorganen	€ 12-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
002 Bestuursondersteuning B&W	€ 38.423	€ 38.500	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800	€ 39.800
003 Burgerzaken	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
004 Baten secretarieleges burgerzaken	€ 345.586	€ 369.000	€ 352.500	€ 352.500	€ 352.500	€ 352.500
005 Bestuurlijke samenwerking	€ -	€ 1.000	€ -	€ -	€ -	€ -
006 Bestuursondersteuning raad c.a.	€ 3	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 384.000	€ 408.500	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300
Saldo programma	€ 2.933.813	€ 2.961.008	€ 2.641.349	€ 2.503.074	€ 2.441.399	€ 2.424.139

Programma: openbare orde en veiligheid

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
120 Brandweer en rampenbestrijding	€ 1.545.166	€ 1.663.520	€ 1.780.392	€ 1.760.320	€ 1.724.548	€ 1.689.037
140 Openbare orde en veiligheid	€ 349.953	€ 389.216	€ 512.102	€ 491.923	€ 486.948	€ 483.791
	€ 1.895.119	€ 2.052.736	€ 2.292.494	€ 2.252.243	€ 2.211.496	€ 2.172.828
Baten:						
120 Brandweer en rampenbestrijding	€ 102.148	€ 85.600	€ 194.200	€ 152.850	€ 152.850	€ 152.850
140 Openbare orde en veiligheid	€ 630	€ 2.250	€ 600	€ 600	€ 600	€ 600
	€ 102.778	€ 87.850	€ 194.800	€ 153.450	€ 153.450	€ 153.450
Saldo programma	€ 1.792.341	€ 1.964.886	€ 2.097.694	€ 2.098.793	€ 2.058.046	€ 2.019.378

Programma: verkeer, vervoer en waterstaat

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
<u>Lasten:</u>						
210 Wegen, straten en pleinen	€ 2.661.543	€ 2.023.802	€ 1.990.439	€ 1.984.715	€ 1.981.437	€ 1.979.010
211 Verkeersmaatregelen te land	€ 117.226	€ 123.010	€ 140.335	€ 137.845	€ 136.424	€ 135.368
240 Waterkering, afwatering c.a.	€ 168.991	€ 176.724	€ 241.338	€ 239.039	€ 237.945	€ 236.974
	€ 2.947.759	€ 2.323.535	€ 2.372.112	€ 2.361.599	€ 2.355.806	€ 2.351.352
<u>Baten:</u>						
210 Wegen, straten en pleinen	€ 43.506	€ 105.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
211 Verkeersmaatregelen te land	€ 5.372	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
240 Waterkering, afwatering c.a.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 48.878	€ 105.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Saldo programma	€ 2.898.881	€ 2.218.535	€ 2.272.112	€ 2.261.599	€ 2.255.806	€ 2.251.352

Programma: economische zaken

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
310 Handel en ambacht	€ 55.218	€ 52.120	€ 52.306	€ 52.242	€ 52.202	€ 52.175
311 Baten marktgelden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
330 Nutsbedrijven	€ 15.271	€ 24.336	€ 40.760	€ 39.927	€ 39.401	€ 39.046
	€ 70.489	€ 76.456	€ 93.066	€ 92.169	€ 91.603	€ 91.221
Baten:						
310 Handel en ambacht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
311 Baten marktgelden	€ 4.160	€ 4.650	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400
330 Nutsbedrijven	€ 268.349	€ 1.586.600	€ 185.500	€ 2.099.257	€ 147.500	€ 147.500
	€ 272.509	€ 1.591.250	€ 189.900	€ 2.103.657	€ 151.900	€ 151.900
Saldo programma	€ 202.020-	€ 1.514.794-	€ 96.834-	€ 2.011.488-	€ 60.297-	€ 60.679-

Programma: onderwijs

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
<u>Lasten:</u>						
420 Openb.basisonderwijs, schoolbest.taken	€ 1.378	€ 1.509	€ 1.593	€ 1.550	€ 1.519	€ 1.504
421 Openb.basisonderwijs, huisvesting	€ 428.025	€ 453.181	€ 492.166	€ 482.946	€ 459.486	€ 458.454
423 Bijz. basisonderwijs, huisvesting	€ 508.762	€ 521.238	€ 583.055	€ 575.344	€ 572.862	€ 564.831
430 Openb.spec.onderwijs, excl. huisvesting	€ 5.760	€ 6.273	€ 6.482	€ 6.376	€ 6.298	€ 6.259
480 Gem. baten en lasten van onderwijs	€ 767.626	€ 856.942	€ 827.383	€ 823.821	€ 820.865	€ 819.386
	€ 1.711.551	€ 1.839.143	€ 1.910.679	€ 1.890.037	€ 1.861.030	€ 1.850.434
<u>Baten:</u>						
420 Openb.basisonderwijs, schoolbest.taken	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
421 Openb.basisonderwijs, huisvesting	€ 8.785	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
423 Bijz. basisonderwijs, huisvesting	€ 436	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
430 Openb.spec.onderwijs, excl. huisvesting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
480 Gem. baten en lasten van onderwijs	€ 19.682	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
	€ 28.903	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
Saldo programma	€ 1.682.648	€ 1.831.643	€ 1.903.179	€ 1.882.537	€ 1.853.530	€ 1.842.934

Programma: cultuur en recreatie

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
510 Openbaar bibliotheekwerk	€ 563.819	€ 542.836	€ 554.206	€ 553.308	€ 552.595	€ 552.224
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 232.539	€ 172.302	€ 172.127	€ 171.751	€ 171.362	€ 171.099
530 Sport	€ 1.310.004	€ 1.420.335	€ 1.438.828	€ 1.428.810	€ 1.408.000	€ 1.407.879
531 Groene velden en terreinen	€ 575.031	€ 702.605	€ 565.975	€ 563.265	€ 561.654	€ 560.362
540 Kunst	€ 36.914	€ 66.008	€ 63.607	€ 62.431	€ 61.575	€ 61.147
541 Oudheidkunde / musea	€ 77.336	€ 52.224	€ 42.297	€ 42.006	€ 41.830	€ 41.708
560 Openb.groen en openluchtrecreatie	€ 1.700.278	€ 1.604.578	€ 1.577.673	€ 1.557.917	€ 1.549.803	€ 1.541.406
580 Overige recreatieve voorzieningen	€ 107.549	€ 115.193	€ 107.540	€ 105.934	€ 105.205	€ 103.782
	€ 4.603.470	€ 4.676.081	€ 4.522.253	€ 4.485.422	€ 4.452.024	€ 4.439.607
Baten:						
510 Openbaar bibliotheekwerk	€ 9.980	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950	€ 9.950
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 10.248	€ 17.500	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
530 Sport	€ 706.161	€ 736.300	€ 753.275	€ 753.275	€ 753.275	€ 753.275
531 Groene velden en terreinen	€ 93.715	€ 96.100	€ 121.600	€ 121.600	€ 121.600	€ 121.600
540 Kunst	€ 193	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
541 Oudheidkunde / musea	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
560 Openb.groen en openluchtrecreatie	€ 45.875	€ 57.000	€ 51.500	€ 51.500	€ 51.500	€ 51.500
580 Overige recreatieve voorzieningen	€ 803	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 866.975	€ 917.050	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525
Saldo programma	€ 3.736.495	€ 3.759.031	€ 3.575.728	€ 3.538.897	€ 3.505.499	€ 3.493.082

Programma: sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
<u>Lasten:</u>						
610 Bijstandsverlening	€ 2.150.501	€ 2.458.627	€ 2.567.430	€ 2.560.854	€ 2.556.699	€ 2.553.896
611 Wet Sociale Werkvoorziening (Op/maat)	€ 987.201	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
613 Uitkeringen echte minima	€ 20.852	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
614 Gemeentelijk minimabeleid	€ 429.262	€ 441.224	€ 484.040	€ 481.491	€ 479.496	€ 478.150
620 Maatsch. begeleiding en advies	€ 493.870	€ 519.383	€ 562.602	€ 559.337	€ 556.977	€ 555.779
622 WMO: huishoudelijke verzorging	€ 2.263.153	€ 2.315.219	€ 2.231.545	€ 2.219.741	€ 2.211.994	€ 2.207.152
623 Participatiebudget	€ 689.411	€ 689.773	€ 619.162	€ 604.116	€ 570.878	€ 568.760
630 Sociaal - cultureel werk	€ 1.237.401	€ 335.974	€ 390.220	€ 381.639	€ 375.587	€ 372.346
650 Kinderdagopvang	€ 310.945	€ 380.085	€ 345.353	€ 344.415	€ 343.403	€ 342.897
652 Voorzieningen gehandicapten	€ 1.112.093	€ 1.152.806	€ 1.117.838	€ 1.115.408	€ 1.113.874	€ 1.112.838
	€ 9.694.689	€ 9.318.091	€ 9.343.190	€ 9.292.001	€ 9.233.908	€ 9.216.818
<u>Baten:</u>						
610 Bijstandsverlening	€ 1.950.495	€ 1.990.000	€ 1.945.500	€ 1.945.500	€ 1.945.500	€ 1.945.500
611 Werkgelegenheid	€ 985.549	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000	€ 998.000
613 Uitkeringen echte minima	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
614 Gemeentelijk minimabeleid	€ 64.023	€ 55.000	€ 57.500	€ 57.500	€ 57.500	€ 57.500
620 Maatsch. begeleiding en advies	€ 3.984	€ -	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
622 WMO: huishoudelijke verzorging	€ 313.224	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000	€ 304.000
623 Participatiebudget	€ 262.736	€ 200.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000	€ 170.000
630 Sociaal - cultureel werk	€ 98.583	€ 500	€ 3.250	€ 3.250	€ 3.250	€ 3.250
650 Kinderdagopvang	€ 20.915	€ 46.370	€ 35.200	€ 35.200	€ 35.200	€ 35.200
652 Voorzieningen gehandicapten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 3.699.509	€ 3.593.870	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450
Saldo programma	€ 5.995.180	€ 5.724.221	€ 5.827.740	€ 5.776.551	€ 5.718.458	€ 5.701.368

Programma: volksgezondheid en milieu

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
<u>Lasten:</u>						
711 Ambulancevervoer	€ 17.444	€ 11.175	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500	€ 11.500
714 Openbare gezondheidszorg	€ 419.362	€ 490.162	€ 459.639	€ 455.927	€ 455.662	€ 455.530
715 Jeugdgezondheidszorg (uniform)	€ 465.061	€ 540.690	€ 497.988	€ 497.304	€ 496.806	€ 496.557
716 Jeugdgezondheidszorg (maatwerk)	€ 10.335	€ 39.320	€ 56.116	€ 55.361	€ 54.812	€ 54.538
721 Afvalverwijdering en -verwerking	€ 2.443.516	€ 2.482.235	€ 2.610.731	€ 2.670.997	€ 2.733.119	€ 2.786.953
722 Riolering en waterzuivering	€ 1.650.577	€ 1.046.236	€ 1.174.996	€ 1.075.722	€ 1.072.515	€ 1.070.298
723 Milieubeheer	€ 597.453	€ 559.195	€ 392.707	€ 387.447	€ 384.241	€ 382.077
724 Lijkbezorging	€ 95.149	€ 444.098	€ 94.935	€ 93.801	€ 93.272	€ 92.794
725 Baten reinigingsrechten c.a.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
726 Baten rioolrecht	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
732 Baten begrafenisrechten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	€ 5.698.897	€ 5.613.111	€ 5.298.612	€ 5.248.059	€ 5.301.927	€ 5.350.247
<u>Baten:</u>						
711 Ambulancevervoer	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
714 Openbare gezondheidszorg	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
715 Jeugdgezondheidszorg (uniform)	€ 3.161	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
716 Jeugdgezondheidszorg (maatwerk)	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
721 Afvalverwijdering en -verwerking	€ 226.153	€ 130.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
722 Riolering en waterzuivering	€ 12.481	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500	€ 5.500
723 Milieubeheer	€ 35.495	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
724 Lijkbezorging	€ 19.548	€ 30.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
725 Baten reinigingsrechten c.a.	€ 2.279.683	€ 2.305.000	€ 2.437.300	€ 2.498.200	€ 2.560.600	€ 2.614.700
726 Baten rioolrecht	€ 1.930.557	€ 1.911.110	€ 1.993.400	€ 2.043.200	€ 2.094.300	€ 2.146.700
732 Baten begrafenisrechten	€ 53.358	€ 68.250	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
	€ 4.560.436	€ 4.449.860	€ 4.681.200	€ 4.791.900	€ 4.905.400	€ 5.011.900
Saldo programma	€ 1.138.461	€ 1.163.251	€ 617.412	€ 456.159	€ 396.527	€ 338.347

Programma: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
810 Ruimtelijke ordening	€ 930.983	€ 881.444	€ 807.331	€ 794.713	€ 786.977	€ 781.758
820 Woningbouw	€ 314.136	€ 4.380	€ -	€ -	€ -	€ -
820 Woningexploitatie	€ 4.505.324	€ 4.599.127	€ 5.139.275	€ 5.311.173	€ 5.627.002	€ 5.699.718
821 Stads- en dorpsvernieuwing	€ 25.215	€ 55.610	€ 55.967	€ 55.568	€ 55.325	€ 55.161
822 Overige volkshuisvesting	€ 685.963	€ 839.644	€ 825.792	€ 811.714	€ 803.111	€ 797.305
823 Bouwvergunningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
830 Bouwgrondexploitatie	€ 4.158.225	€ 4.708.228	€ 1.446.500	€ 620.611	€ 615.637	€ 612.180
	€ 10.619.846	€ 11.088.433	€ 8.274.865	€ 7.593.779	€ 7.888.052	€ 7.946.122
Baten:						
810 Ruimtelijke ordening	€ 163.539	€ 131.500	€ 101.000	€ 101.000	€ 101.000	€ 101.000
820 Woningbouw	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
820 Woningexploitatie	€ 4.899.689	€ 4.785.000	€ 4.936.516	€ 5.095.450	€ 5.195.327	€ 5.309.193
821 Stads- en dorpsvernieuwing	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
822 Overige volkshuisvesting	€ 1.179	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
823 Bouwvergunningen	€ 521.093	€ 360.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000
830 Bouwgrondexploitatie	€ 1.754.223	€ 4.708.228	€ 1.446.500	€ 620.611	€ 615.637	€ 612.180
	€ 7.339.723	€ 9.984.728	€ 6.759.016	€ 6.092.061	€ 6.186.964	€ 6.297.373
Saldo programma	€ 3.280.123	€ 1.103.705	€ 1.515.849	€ 1.501.718	€ 1.701.088	€ 1.648.749

Programma: financiering en algemene dekkingsmiddelen

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
<u>Lasten:</u>						
913 Overige financiële middelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
914 Geldleningen c.a. langer dan 1 jaar	€ 72.487	€ 69.501	€ 70.301	€ 3.786	€ 3.786	€ 3.786
921 Algemene uitkeringen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
922 Algemene baten en lasten	€ 27.923	€ 146.692-	€ 35.081	€ 66.883	€ 87.861	€ 89.306
930 Uitvoering Wet WOZ	€ 261.229	€ 306.387	€ 291.798	€ 291.291	€ 287.835	€ 285.493
931 Baten OZB gebruikers	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
932 Baten OZB eigenaren	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
935 Baten forensenbelasting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
937 Baten hondenbelasting	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
940 Heffing/invordering gem. belastingen	€ 195.105	€ 230.924	€ 233.856	€ 233.423	€ 230.469	€ 228.467
960 Saldo van de kostenplaatsen	€ 582.579	€ 49.750	€ 14.000-	€ -	€ 14.000-	€ -
	€ 1.139.323	€ 509.870	€ 617.036	€ 595.383	€ 595.951	€ 607.052
<u>Baten:</u>						
913 Overige financiële middelen	€ 33.368	€ 43.235	€ 43.235	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
914 Geldleningen c.a. langer dan 1 jaar	€ 72.487	€ 69.501	€ 66.515	€ -	€ -	€ -
921 Algemene uitkeringen	€ 17.252.238	€ 16.542.109	€ 17.064.139	€ 16.330.438	€ 16.347.348	€ 16.155.110
922 Algemene baten en lasten	€ 88.887	€ 234.958	€ 15.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
930 Uitvoering Wet WOZ	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
931 Baten OZB gebruikers	€ 138.550	€ 142.750	€ 149.500	€ 153.150	€ 157.000	€ 160.900
932 Baten OZB eigenaren	€ 1.207.340	€ 1.243.300	€ 1.275.000	€ 1.307.000	€ 1.339.500	€ 1.373.050
935 Baten forensenbelasting	€ 28.104	€ 27.500	€ 28.700	€ 29.400	€ 30.100	€ 30.900
937 Baten hondenbelasting	€ 54.737	€ 55.000	€ 56.350	€ 57.750	€ 59.200	€ 60.700
940 Heffing/invordering gem. belastingen	€ 16.165	€ 21.750	€ 17.500	€ 17.500	€ 17.500	€ 17.500
960 Saldo van de kostenplaatsen	€ 2.382.768	€ 1.414.317	€ 1.656.993	€ 1.599.059	€ 1.526.997	€ 1.599.838
	€ 21.274.644	€ 19.794.420	€ 20.372.932	€ 19.564.297	€ 19.547.645	€ 19.467.998
Saldo programma	€ 20.135.321-	€ 19.284.550-	€ 19.755.896-	€ 18.968.914-	€ 18.951.694-	€ 18.860.946-

Financieel resumé programma's

Nr. Omschrijving	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Lasten:						
0 Algemeen bestuur	€ 3.317.813	€ 3.369.508	€ 3.033.649	€ 2.895.374	€ 2.833.699	€ 2.816.439
1 Openbare orde en veiligheid	€ 1.895.119	€ 2.052.736	€ 2.292.494	€ 2.252.243	€ 2.211.496	€ 2.172.828
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 2.947.759	€ 2.323.535	€ 2.372.112	€ 2.361.599	€ 2.355.806	€ 2.351.352
3 Economische zaken	€ 70.489	€ 76.456	€ 93.066	€ 92.169	€ 91.603	€ 91.221
4 Onderwijs	€ 1.711.551	€ 1.839.143	€ 1.910.679	€ 1.890.037	€ 1.861.030	€ 1.850.434
5 Cultuur en recreatie	€ 4.603.470	€ 4.676.081	€ 4.522.253	€ 4.485.422	€ 4.452.024	€ 4.439.607
6 Soc.voorz. + maatsch. dienstverlening	€ 9.694.689	€ 9.318.091	€ 9.343.190	€ 9.292.001	€ 9.233.908	€ 9.216.818
7 Volksgezondheid en milieu	€ 5.698.897	€ 5.613.111	€ 5.298.612	€ 5.248.059	€ 5.301.927	€ 5.350.247
8 Ruimt. ordening en volkshuisvesting	€ 10.619.846	€ 11.088.433	€ 8.274.865	€ 7.593.779	€ 7.888.052	€ 7.946.122
9 Financiering en alg.dekkingsmiddelen	€ 1.139.323	€ 509.870	€ 617.036	€ 595.383	€ 595.951	€ 607.052
	€ 41.698.956	€ 40.866.964	€ 37.757.956	€ 36.706.066	€ 36.825.496	€ 36.842.120
Baten:						
0 Algemeen bestuur	€ 384.000	€ 408.500	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300	€ 392.300
1 Openbare orde en veiligheid	€ 102.778	€ 87.850	€ 194.800	€ 153.450	€ 153.450	€ 153.450
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 48.878	€ 105.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
3 Economische zaken	€ 272.509	€ 1.591.250	€ 189.900	€ 2.103.657	€ 151.900	€ 151.900
4 Onderwijs	€ 28.903	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
5 Cultuur en recreatie	€ 866.975	€ 917.050	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525	€ 946.525
6 Soc.voorz. + maatsch. dienstverlening	€ 3.699.509	€ 3.593.870	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450	€ 3.515.450
7 Volksgezondheid en milieu	€ 4.560.436	€ 4.449.860	€ 4.681.200	€ 4.791.900	€ 4.905.400	€ 5.011.900
8 Ruimt. ordening en volkshuisvesting	€ 7.339.723	€ 9.984.728	€ 6.759.016	€ 6.092.061	€ 6.186.964	€ 6.297.373
9 Financiering en alg.dekkingsmiddelen	€ 21.274.644	€ 19.794.420	€ 20.372.932	€ 19.564.297	€ 19.547.645	€ 19.467.998
	€ 38.578.355	€ 40.940.028	€ 37.159.623	€ 37.667.140	€ 35.907.134	€ 36.044.396
Saldo rekening voor bestemming	€ 3.120.601	€ 73.062-	€ 598.333	€ 961.074-	€ 918.362	€ 797.724
- uitgaven/bijdrage aan reserves	€ 1.871.426	€ 2.673.823	€ 1.025.638	€ 2.987.978	€ 1.147.285	€ 1.201.902
- inkomsten/bijdrage van reserves	€ 6.910.888	€ 2.600.761	€ 1.272.671	€ 1.213.804	€ 1.261.847	€ 1.114.576
Mutaties reserves op product 980.01	€ 5.039.462-	€ 73.062	€ 247.033-	€ 1.774.174	€ 114.562-	€ 87.326
Saldo na bestemming	€ 1.918.861-	€ -	€ 351.300	€ 813.100	€ 803.800	€ 885.050

8.3 Reserves & voorzieningen

	Saldo per 01-01-2013	Dotaties 2013	Onttrekking 2013	Saldo per 31-12-2013
Algemene reserves				
Algemene reserve	€ 1.423.250			€ 1.423.250
Alg.reserve woningbedrijf	€ 5.000.000	€ 185.873	€ 544.365	€ 4.641.508
Alg. reserve Grondbedrijf	€ 4.736.478			€ 4.736.478
	€ 11.159.728	€ 185.873	€ 544.365	€ 10.801.236
Vrije reserves				
Nieuwe investeringen	€ 8.682.888	€ 1.350.000	€ 766.365	€ 9.266.523
	€ 8.682.888	€ 1.350.000	€ 766.365	€ 9.266.523
Bestemmingsreserves				
Rioleringen	€ 9.127.368	€ 1.017.950	€ 176.118	€ 9.969.200
Dorpsuitleg	€ 3.689.234		€ 277.500	€ 3.411.734
Afbouw dividend NUON	€ 500.000		€ 150.000	€ 350.000
Reserve WMO	€ 758.719		€ 190.000	€ 568.719
Automatisering	€ 196.197	€ 120.000	€ 197.110	€ 119.087
Stads- en dorpsvernieuwing	€ 199.920		€ 10.000	€ 189.920
Volkshuisvesting	€ 5.633.065			€ 5.633.065
Energiefonds	€ 146.540			€ 146.540
Vereveningsfonds OZB	€ 673.977		€ 183.807	€ 490.170
Afschrijving telemetrie	€ 597.128		€ 30.495	€ 566.633
Sociaal minimum	€ 25.000			€ 25.000
Asfalteren wegen	€ 1.052.553			€ 1.052.553
Elementenverharding	€ 780.646			€ 780.646
Frictiekosten	€ 217.698			€ 217.698
Stimuleringsfonds huisvesting	€ 350.000			€ 350.000
Leefbaarheidsfonds	€ 140.576		€ 75.000	€ 65.576
	€ 24.088.621	€ 1.137.950	€ 1.290.031	€ 23.936.540
Totaal aan reserves	€ 43.931.237	€ 2.673.823	€ 2.600.761	€ 44.004.299
Voorzieningen				
Onderhoud graven	€ 161.405	€ 25.000	€ 17.310	€ 169.095
Bodemzorg Oosteinde	€ 141.855			€ 141.855
Uitvoering vrijwilligersbeleid	€ 45.108			€ 45.108
Onderhoud bibliotheek	€ 178.584	€ 9.009	€ 7.810	€ 179.783
Dubieuze debiteuren	€ 151.939			€ 151.939
Onderhoud peuterspeelzalen	€ 31.576	€ 10.347	€ 10.347	€ 31.576
Glasschade ca. woningbedrijf	€ 36.225	€ 24.125	€ 15.617	€ 44.733
Onderhoud bruggen	€ 47.362	€ 30.000	€ 36.885	€ 40.477
Wijksteunpunt Spierdijk	€ 68.622			€ 68.622
Dubieuze debiteuren algemene diens	€ 66.207			€ 66.207
Onderhoud scholen basisonderwijs	€ 3.805.083	€ 19.750	€ 183.630	€ 3.641.203
Onderhoud sporthal "Koggenhal"	€ 231.070	€ 19.600	€ 9.897	€ 240.773
Onderhoud zwembaden	€ 124.807	€ 29.079	€ 45.977	€ 107.909
Onderhoud gemeentehuizen	€ 594.356	€ 92.500	€ 90.307	€ 596.549
Onderhoud gymnastieklokalen	€ 951.967	€ 39.150	€ 21.642	€ 969.475
Onderhoud verenigingsgebouwen ca.	€ 458.849	€ 5.750	€ 13.489	€ 451.110
Onderhoud openbare verlichting	€ 670.009	€ 175.000	€ 89.256	€ 755.753
Onderhoud monumenten	€ 214.959	€ 6.525	€ 9.000	€ 212.484
Onderhoud brandweergegades	€ 233.241	€ 15.000	€ 28.180	€ 220.061
Onderhoud gebouwen buitendienst	€ 253.237	€ 20.000	€ 3.606	€ 269.631
Onderhoud recreatievoorzieningen	€ 2.729	€ 1.623	€ 6.679	€ 2.327-
Totaal aan voorzieningen	€ 8.469.193	€ 522.458	€ 589.633	€ 8.402.018
Totaal reserves en voorzieningen	€ 52.400.430	€ 3.196.281	€ 3.190.394	€ 52.406.317

	Saldo per 01-01-2014	Dotaties 2014	Onttrekking 2014	Saldo per 31-12-2014
Algemene reserves				
Algemene reserve	€ 1.423.250		€	€ 1.423.250
Alg.reserve woningbedrijf	€ 4.641.508	€	202.759	€ 4.438.749
Alg. reserve Grondbedrijf	€ 4.736.478		€	€ 4.736.478
	€ 10.801.236	€ -	€ 202.759	€ 10.598.477
Vrije reserves				
Nieuwe investeringen	€ 9.266.523	€	357.141	€ 8.909.382
	€ 9.266.523	€ -	€ 357.141	€ 8.909.382
Bestemmingsreserves				
Rioleringen	€ 9.969.200	€ 905.638	€ 23.611	€ 10.851.227
Dorpsuitleg	€ 3.411.734		€ 250.000	€ 3.161.734
Afbouw dividend NUON	€ 350.000		€ 125.000	€ 225.000
Reserve WMO	€ 568.719			€ 568.719
Automatisering	€ 119.087	€ 120.000	€ 260.866	€ 21.779-
Stads- en dorpsvernieuwing	€ 189.920			€ 189.920
Volkshuisvesting	€ 5.633.065		€ 12.800	€ 5.620.265
Energiefonds	€ 146.540			€ 146.540
Vereveningsfonds OZB	€ 490.170		€ -	€ 490.170
Afschrijving telemetrie	€ 566.633		€ 30.495	€ 536.137
Sociaal minimum	€ 25.000			€ 25.000
Asfalteren wegen	€ 1.052.553			€ 1.052.553
Elementenverharding	€ 780.646			€ 780.646
Frictiekosten	€ 217.698			€ 217.698
Stimuleringsfonds huisvesting	€ 350.000			€ 350.000
Leefbaarheidsfonds	€ 65.576		€ 10.000	€ 55.576
	€ 23.936.540	€ 1.025.638	€ 712.772	€ 24.249.406
Totaal aan reserves	€ 44.004.299	€ 1.025.638	€ 1.272.672	€ 43.757.265
Voorzieningen				
Onderhoud graven	€ 169.095	€ 25.000	€ 4.018	€ 190.077
Bodemzorg Oosteinde	€ 141.855			€ 141.855
Uitvoering vrijwilligersbeleid	€ 45.108			€ 45.108
Onderhoud bibliotheek	€ 179.783	€ 9.009	€ 5.748	€ 183.044
Dubieuze debiteuren	€ 151.939			€ 151.939
Onderhoud peuterspeelzalen	€ 31.576	€ 10.347	€ 10.347	€ 31.576
Glasschade ca. woningbedrijf	€ 44.733	€ 24.125	€ 15.617	€ 53.240
Onderhoud bruggen	€ 40.477	€ 30.000	€ 55.477	€ 15.000
Wijksteunpunt Spierdijk	€ 68.622			€ 68.622
Dubieuze debiteuren algemene diens	€ 66.207			€ 66.207
Onderhoud scholen basisonderwijs	€ 3.641.203	€ 19.750	€ 147.270	€ 3.513.683
Onderhoud sporthal "Koggenhal"	€ 240.773	€ 19.600	€ 10.717	€ 249.656
Onderhoud zwembaden	€ 107.909	€ 29.079	€ 20.790	€ 116.198
Onderhoud gemeentehuizen	€ 596.549	€ 77.500	€ 129.224	€ 544.825
Onderhoud gymnastieklokalen	€ 969.475	€ 39.150	€ 106.659	€ 901.966
Onderhoud verenigingsgebouwen ca.	€ 451.110	€ 5.750	€ 21.056	€ 435.804
Onderhoud openbare verlichting	€ 755.753	€ 175.000	€ 144.688	€ 786.065
Onderhoud monumenten	€ 212.484	€ 6.525	€ 23.512	€ 195.497
Onderhoud brandweergegades	€ 220.061	€ 15.000	€ 18.988	€ 216.073
Onderhoud gebouwen buitendienst	€ 269.631	€ 20.000	€ 14.636	€ 274.995
Onderhoud recreatievoorzieningen	€ 2.327-	€ 1.623	€ 887	€ 1.591-
Totaal aan voorzieningen	€ 8.402.018	€ 507.458	€ 729.634	€ 8.179.841
Totaal reserves en voorzieningen	€ 52.406.317	€ 1.533.096	€ 2.002.307	€ 51.937.106

	Saldo per 01-01-2015		Dotaties 2015		Onttrekking 2015		Saldo per 31-12-2015	
Algemene reserves								
Algemene reserve	€	1.423.250			€		€	1.423.250
Alg.reserve woningbedrijf	€	4.438.749		€	215.723	€	€	4.223.026
Alg. reserve Grondbedrijf	€	4.736.478				€	€	4.736.478
	€	10.598.477	€	-	€	215.723	€	10.382.754
Vrije reserves								
Nieuwe investeringen	€	8.909.382	€	1.895.000	€	293.482	€	10.510.900
	€	8.909.382	€	1.895.000	€	293.482	€	10.510.900
Bestemmingsreserves								
Rioleringen	€	10.851.227	€	972.978	€	23.611	€	11.800.594
Dorpsuitleg	€	3.161.734			€	250.000	€	2.911.734
Afbouw dividend NUON	€	225.000			€	100.000	€	125.000
Reserve WMO	€	568.719					€	568.719
Automatisering	€	21.779-	€	120.000	€	112.693	€	14.472-
Stads- en dorpsvernieuwing	€	189.920					€	189.920
Volkshuisvesting	€	5.620.265			€	12.800	€	5.607.465
Energiefonds	€	146.540					€	146.540
Vereveningsfonds OZB	€	490.170			€	165.000	€	325.170
Afschrijving telemetrie	€	536.137			€	30.495	€	505.642
Sociaal minimum	€	25.000					€	25.000
Asfalteren wegen	€	1.052.553					€	1.052.553
Elementenverharding	€	780.646					€	780.646
Frictiekosten	€	217.698					€	217.698
Stimuleringsfonds huisvesting	€	350.000					€	350.000
Leefbaarheidsfonds	€	55.576			€	10.000	€	45.576
	€	24.249.406	€	1.092.978	€	704.599	€	24.637.784
Totaal aan reserves	€	43.757.265	€	2.987.978	€	1.213.804	€	45.531.438
Voorzieningen								
Onderhoud graven	€	190.077	€	25.000	€	11.820	€	203.257
Bodemzorg Oosteinde	€	141.855					€	141.855
Uitvoering vrijwilligersbeleid	€	45.108					€	45.108
Onderhoud bibliotheek	€	183.044	€	9.009	€	23.655	€	168.398
Dubieuze debiteuren	€	151.939					€	151.939
Onderhoud peuterspeelzalen	€	31.576	€	10.347	€	10.347	€	31.576
Glasschade ca. woningbedrijf	€	53.240	€	24.125	€	15.617	€	61.748
Onderhoud bruggen	€	15.000	€	30.000	€	270.205	€	225.205-
Wijksteunpunt Spierdijk	€	68.622					€	68.622
Dubieuze debiteuren algemene dienst	€	66.207					€	66.207
Onderhoud scholen basisonderwijs	€	3.513.683	€	19.750	€	284.962	€	3.248.471
Onderhoud sporthal "Koggenhal"	€	249.656	€	19.600	€	64.216	€	205.040
Onderhoud zwembaden	€	116.198	€	29.079	€	40.949	€	104.328
Onderhoud gemeentehuizen	€	544.825	€	77.500	€	53.190	€	569.135
Onderhoud gymnastieklokalen	€	901.966	€	39.150	€	276.469	€	664.647
Onderhoud verenigingsgebouwen ca.	€	435.804	€	5.750	€	22.012	€	419.542
Onderhoud openbare verlichting	€	786.065	€	175.000	€	72.438	€	888.628
Onderhoud monumenten	€	195.497	€	6.525	€	31.977	€	170.045
Onderhoud brandweergegades	€	216.073	€	15.000	€	91.164	€	139.909
Onderhoud gebouwen buitendienst	€	274.995	€	20.000	€	23.198	€	271.797
Onderhoud recreatievoorzieningen	€	1.591-	€	1.623	€	901	€	870-
Totaal aan voorzieningen	€	8.179.841	€	507.458	€	1.293.120	€	7.394.179
Totaal reserves en voorzieningen	€	51.937.106	€	3.495.436	€	2.506.925	€	52.925.617

	Saldo per 1-1-2016	Dotaties 2016	Onttrekking 2016	Saldo per 31-12-2016
Algemene reserves				
Algemene reserve	€ 1.423.250		€	€ 1.423.250
Alg.reserve woningbedrijf	€ 4.223.026	€	431.675	€ 3.791.351
Alg. reserve Grondbedrijf	€ 4.736.478		€	€ 4.736.478
	€ 10.382.754	€ -	€ 431.675	€ 9.951.079
Vrije reserves				
Nieuwe investeringen	€ 10.510.900	€	215.025	€ 10.295.875
	€ 10.510.900	€ -	€ 215.025	€ 10.295.875
Bestemmingsreserves				
Riolerings	€ 11.800.594	€ 1.027.285	€ 23.611	€ 12.804.268
Dorpsuitleg	€ 2.911.734		€ 250.000	€ 2.661.734
Afbouw dividend NUON	€ 125.000		€ 75.000	€ 50.000
Reserve WMO	€ 568.719		€ -	€ 568.719
Automatisering	€ 14.472	€ 120.000	€ 53.242	€ 52.286
Stads- en dorpsvernieuwing	€ 189.920		€	€ 189.920
Volkshuisvesting	€ 5.607.465		€ 12.800	€ 5.594.665
Energiefonds	€ 146.540		€	€ 146.540
Vereveningsfonds OZB	€ 325.170		€ 160.000	€ 165.170
Afschrijving telemetrie	€ 505.642		€ 30.495	€ 475.146
Sociaal minimum	€ 25.000		€	€ 25.000
Asfalteren wegen	€ 1.052.553		€	€ 1.052.553
Elementenverharding	€ 780.646		€	€ 780.646
Frictiekosten	€ 217.698		€	€ 217.698
Stimuleringsfonds huisvesting	€ 350.000		€	€ 350.000
Leefbaarheidsfonds	€ 45.576		€ 10.000	€ 35.576
	€ 24.637.784	€ 1.147.285	€ 615.148	€ 25.169.921
Totaal aan reserves	€ 45.531.438	€ 1.147.285	€ 1.261.848	€ 45.416.875
Voorzieningen				
Onderhoud graven	€ 203.257	€ 25.000	€ 18.063	€ 210.194
Bodemzorg Oosteinde	€ 141.855		€	€ 141.855
Uitvoering vrijwilligersbeleid	€ 45.108		€	€ 45.108
Onderhoud bibliotheek	€ 168.398	€ 9.009	€ 29.393	€ 148.014
Dubieuze debiteuren	€ 151.939		€	€ 151.939
Onderhoud peuterspeelzalen	€ 31.576	€ 10.347	€ 10.347	€ 31.576
Glasschade ca. woningbedrijf	€ 61.748	€ 24.125	€ 15.617	€ 70.255
Onderhoud bruggen	€ 225.205	€ 30.000	€ 65.791	€ 260.996
Wijksteunpunt Spierdijk	€ 68.622		€	€ 68.622
Dubieuze debiteuren algemene dienst	€ 66.207		€	€ 66.207
Onderhoud scholen basisonderwijs	€ 3.248.471	€ 19.750	€ 17.206	€ 3.251.015
Onderhoud sporthal "Koggenhal"	€ 205.040	€ 19.600	€ 71.246	€ 153.394
Onderhoud zwembaden	€ 104.328	€ 29.079	€ 10.066	€ 123.341
Onderhoud gemeentehuizen	€ 569.135	€ 77.500	€ 49.156	€ 597.479
Onderhoud gymnastieklokalen	€ 664.647	€ 39.150	€ 53.680	€ 650.117
Onderhoud verenigingsgebouwen ca.	€ 419.542	€ 5.750	€ 11.065	€ 414.227
Onderhoud openbare verlichting	€ 888.628	€ 175.000	€ 97.438	€ 966.190
Onderhoud monumenten	€ 170.045	€ 6.525	€ 16.855	€ 159.715
Onderhoud brandweergegades	€ 139.909	€ 15.000	€ 55.265	€ 99.644
Onderhoud gebouwen buitendienst	€ 271.797	€ 20.000	€ 148.944	€ 142.853
Onderhoud recreatievoorzieningen	€ 870	€ 1.623	€ 670	€ 83
Totaal aan voorzieningen	€ 7.394.179	€ 507.458	€ 670.802	€ 7.230.834
Totaal reserves en voorzieningen	€ 52.925.617	€ 1.654.743	€ 1.932.650	€ 52.647.709

	Saldo per 1-1-2017		Dotaties 2017		Onttrekking 2017		Saldo per 31-12-2017	
Algemene reserves								
Algemene reserve	€	1.423.250			€		€	1.423.250
Alg.reserve woningbedrijf	€	3.791.351		€	390.525	€	€	3.400.826
Alg. reserve Grondbedrijf	€	4.736.478				€	€	4.736.478
	€	9.951.079	€	-	€	390.525	€	9.560.554
Vrije reserves								
Nieuwe investeringen	€	10.295.875		€	167.395	€	€	10.128.480
	€	10.295.875	€	-	€	167.395	€	10.128.480
Bestemmingsreserves								
Riolerings	€	12.804.268	€	1.081.902	€	23.611	€	13.862.559
Dorpsuitleg	€	2.661.734			€	250.000	€	2.411.734
Afbouw dividend NUON	€	50.000			€	50.000	€	-
Reserve WMO	€	568.719					€	568.719
Automatisering	€	52.286	€	120.000	€	14.750	€	157.536
Stads- en dorpsvernieuwing	€	189.920					€	189.920
Volkshuisvesting	€	5.594.665			€	12.800	€	5.581.865
Energiefonds	€	146.540					€	146.540
Vereveningsfonds OZB	€	165.170			€	165.000	€	170
Afschrijving telemetrie	€	475.146			€	30.495	€	444.651
Sociaal minimum	€	25.000					€	25.000
Asfalteren wegen	€	1.052.553					€	1.052.553
Elementenverharding	€	780.646					€	780.646
Frictiekosten	€	217.698					€	217.698
Stimuleringsfonds huisvesting	€	350.000					€	350.000
Leefbaarheidsfonds	€	35.576			€	10.000	€	25.576
	€	25.169.921	€	1.201.902	€	556.656	€	25.815.167
Totaal aan reserves								
	€	45.416.875	€	1.201.902	€	1.114.576	€	45.504.201
Voorzienen								
Onderhoud graven	€	210.194	€	25.000	€	5.817	€	229.377
Bodemzorg Oosteinde	€	141.855					€	141.855
Uitvoering vrijwilligersbeleid	€	45.108					€	45.108
Onderhoud bibliotheek	€	148.014	€	9.009	€	4.959	€	152.064
Dubieuze debiteuren	€	151.939					€	151.939
Onderhoud peuterspeelzalen	€	31.576	€	10.347	€	10.347	€	31.576
Glasschade ca. woningbedrijf	€	70.255	€	24.125	€	15.617	€	78.763
Onderhoud bruggen	€	260.996	€	30.000	€	121.418	€	352.414
Wijksteunpunt Spierdijk	€	68.622					€	68.622
Dubieuze debiteuren algemene dienst	€	66.207					€	66.207
Onderhoud scholen basisonderwijs	€	3.251.015	€	19.750	€	191.968	€	3.078.797
Onderhoud sporthal "Koggenhal"	€	153.394	€	19.600	€	12.782	€	160.212
Onderhoud zwembaden	€	123.341	€	29.079	€	13.866	€	138.554
Onderhoud gemeentehuizen	€	597.479	€	77.500	€	85.711	€	589.268
Onderhoud gymnastieklokalen	€	650.117	€	39.150	€	186.540	€	502.727
Onderhoud verenigingsgebouwen ca.	€	414.227	€	5.750	€	11.337	€	408.639
Onderhoud openbare verlichting	€	966.190	€	175.000	€	68.775	€	1.072.415
Onderhoud monumenten	€	159.715	€	6.525	€	21.364	€	144.876
Onderhoud brandweergegades	€	99.644	€	15.000	€	45.281	€	69.363
Onderhoud gebouwen buitendienst	€	142.853	€	20.000	€	13.158	€	149.695
Onderhoud recreatievoorzieningen	€	83	€	1.623	€	675	€	1.030
	€	7.230.834	€	507.458	€	809.616	€	6.928.676
Totaal reserves en voorzieningen								
	€	52.647.709	€	1.709.360	€	1.924.193	€	52.432.876

8.4 Investeringsoverzicht

Meerjaren investeringschema 2014 t/m 2017

Omschrijving					Jaarlasten					Ten laste van	
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2018	Nw.Invest.	overigen
Nieuw beleid											
Investerings met economisch nut											
Huisvesting openbaar onderwijs											
Onderhoud scholen	€ 144.316	€ 274.334	€ 14.563	€ 191.594							€ 624.807
Sport											
Vloer en inventaris gymnastieklokaal Spierdijk	€ 150.000				€ 18.750	€ 18.375	€ 18.000	€ 17.625	€ 17.250		
Recreatie											
Uitvoeringsprogramma structuurvisie	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000						€ 800.000	
Accommodatiebeleid	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb		
Maatschappelijke begeleiding ca.											
Jongerenvoorziening (mobiel)	€ 25.000				€ 3.125	€ 3.063	€ 3.000	€ 2.938	€ 2.875	activering 10 jaar	
Kinderopvang											
Voorzieningen huisvesting 2013	€ 2.954	€ 10.628	€ 2.643	€ 374							€ 19.869
Volksgezondheid & Milieu											
<i>Uitvoeringsprogramma Duurzaam Klimaatbeleid:</i>											
- Aanvullende middelen "Ambitieuus"	€ 37.250	€ 37.250	€ 37.250	€ 37.250						€ 149.000	
- Gemeentelijk woningbedrijf	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000						t.l.v. woningbedrijf	
- Leningen en participaties	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.			
Renovatie Dorpshuis Berkhout	€ 700.000									€ 700.000	
Bouwen & wonen											
Bestemmingsplan bedrijventerreinen	€ 50.000									€ 50.000	
Kwaliteitszorgsysteem Bouwen & Wonen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000		
Totaal economisch nut	€ 1.369.520	€ 582.212	€ 314.456	€ 489.218	€ 31.875	€ 31.438	€ 31.000	€ 30.563	€ 30.125	€ 1.699.000	€ 644.676
Totaal maatschappelijk nut	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal nieuw beleid	€ 1.369.520	€ 582.212	€ 314.456	€ 489.218	€ 31.875	€ 31.438	€ 31.000	€ 30.563	€ 30.125	€ 1.699.000	€ 644.676

Omschrijving					Jaarlasten					Ten laste van	
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2018	Nw.Invest.	overigen

Bestaand beleid / onderhoud

Investerings met maatschappelijk nut

Onderhoud wegen

Kosterijstraat										€	60.000		
Gabrielstraat										€	180.000		
Haverkampstraat										€	95.000		
Pastoor van Haasterstraat									€	155.000			
Het Rietje										€	45.000		
Handelskade	€	160.000								€	160.000		
Dokter Lohmanstraat	€	525.000							€	525.000			
Het Hoog / Kathoek	€	120.000								€	120.000		
Anemonenstraat	€	70.000								€	70.000		
Irisstraat	€	75.000								€	75.000		
Ranonkelstraat	€	75.000								€	75.000		
Van Wasseaerstraat	€	130.000							€	130.000			
Poststraat	€	135.000							€	135.000			
J. Oomsstraat	€	95.000								€	95.000		
Parkeerterrein EDO, Jaagweg, Het Hoog	€		100.000							€	100.000		
Julianastraat	€		95.000							€	95.000		
Kwelder	€		65.000							€	65.000		
De Tocht	€		115.000							€	115.000		
Lepelaar	€		45.000							€	45.000		
Het West				€	570.000				€	570.000			
Poel				€	165.000					€	165.000		
Butter				€	195.000				€	195.000			
Dobber				€	110.000					€	110.000		
Braken				€	220.000					€	220.000		
Burg. Beemsterboerstraat				€	135.000				€	135.000			
Burg. Beststraat				€	90.000				€	90.000			
Bosstraat				€	95.000					€	95.000		
Fiets- en voetgangersvoorzieningen	€	100.000	€	100.000	€	100.000	€	100.000	€	400.000			
Verkeersregelingen													
Verkeersmaatr. buiten bebouwde kom	€	65.000	€	65.000	€	65.000	€	65.000	€	130.000			
Verkeersmaatr. binnen bebouwde kom	€	150.000	€	150.000	€	150.000	€	150.000	€	300.000			
Afwatering													
Onderhoud beschoeiingen	€	50.750	€	32.750	€	32.750	€	32.750	€	149.000			
Flankerend & ouderenbeleid													
Vervanging stoffering wijksteunpunten		€	17.500						€	17.500			
Totaal maatschappelijk nut	€	1.750.750	€	785.250	€	1.927.750	€	347.750	€	-	€	-	
										€	2.931.500	€	1.985.000

Omschrijving					Jaarlasten					Ten laste van	
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2018	Nw.Invest.	overigen
Investerings met economisch nut											
Brandweer											
Aanschaffingen brandweer	€ 86.000	Vervalt ivm regionalisering			€ 12.900	€ 12.631	€ 12.362	€ 12.093	€ 11.824	activeren 8 jaar	
Kostenplaatsen											
Automatiseringsplan	€ 692.155	€ 306.350	€ 164.000	€ 96.000	€ -	€ -	€ -	€ -		Kap.lasten dekking uit NI + Autmat.	
Materieel Buitendienst	€ 152.000	€ 114.000	€ 51.500	€ 30.425	€ 22.800	€ 39.613	€ 46.695	€ 50.487	€ 49.562	activeren 8 jaar	
Archiefinspectie & Westfries Archief	€ 11.250	€ 11.300	€ 11.350	€ 11.400	€ 11.250	€ 11.300	€ 11.350	€ 11.400	€ 11.450		
Totaal met economisch nut	€ 941.405	€ 431.650	€ 226.850	€ 137.825	€ 46.950	€ 63.544	€ 70.407	€ 73.980	€ 72.836	€ -	€ -
Totaal bestaand beleid c.q. onderhoud	€ 2.692.155	€ 1.216.900	€ 2.154.600	€ 485.575	€ 46.950	€ 63.544	€ 70.407	€ 73.980	€ 72.836	€ 2.931.500	€ 1.985.000
Totaal investeringen en lasten	€ 4.061.675	€ 1.799.112	€ 2.469.056	€ 974.793	€ 78.825	€ 94.981	€ 101.407	€ 104.543	€ 102.961	€ 4.630.500	€ 2.629.676
Totaal economisch nut	€ 2.310.925	€ 1.013.862	€ 541.306	€ 627.043	€ 78.825	€ 94.981	€ 101.407	€ 104.543	€ 102.961	€ 1.699.000	€ 644.676
Totaal maatschappelijk nut	€ 1.750.750	€ 785.250	€ 1.927.750	€ 347.750	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2.931.500	€ 1.985.000
	€ 4.061.675	€ 1.799.112	€ 2.469.056	€ 974.793	€ 78.825	€ 94.981	€ 101.407	€ 104.543	€ 102.961	€ 4.630.500	€ 2.629.676

8.5 Incidentele baten & lasten

Incidentele lasten:

Programma	Product	Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Bestuursorganen	Gemeentebestuur Verkiezingen & referenda	Loonkosten voormalige burgemeester	€ 20.000	€ -	€ -	€ -
		Kosten verkiezingen	€ 70.000	€ 25.000	€ -	€ -
Financiering & alg. dekkingsmiddelen	Mutatie reserves	Verkoop aandelen NUON naar Nw Investerings	€ -	€ 1.895.000	€ -	€ -
			€ 90.000	€ 1.920.000	€ -	€ -

Incidentele baten:

Programma	Product	Omschrijving	2014	2015	2016	2017
Economische zaken	Nutsbedrijven	Opbrengst verkoop aandelen NUON	€ -	€ 1.895.000	€ -	€ -
Saldo van baten en lasten			€ 90.000	€ 25.000	€ -	€ -

